URZĄD GMINY HANNA
UL. RYNEK 2/1
22-220 HANNA

www.gminahanna.pl

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY HANNA

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr .....
Rady Gminy Hanna
z dnia ..... r.

HANNA 2019/2020 R.

M&R BIURO PROJEKTÓW NOVA SP. Z O.O.
UL. MACIEJA RATAJA 106A, 61-695 POZNAŃ
TEL./FAX. +48 502 593 728, WWW.MIRBIURO.PL

PROJEKTANT PROWADZĄCY: MGR INŻ. ARCH. IWONA MIELOCH

PROJEKTANCI: MGR INŻ. ARCH. EWA MIELOCH – STOJCZYK
MGR INŻ. JUSTYNA KAROLCZAK
MGR INŻ. KINGA SIWA
MGR INŻ. PRZEMYSŁAW CZARNOMYSY
MGR INŻ. ADAM SZNYDEL

SPIS TREŚCI

I	**WSTĘP**				7
II	**UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO**				
	1.	POŁOŻENIE I OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY HANNA			8
		1.1	STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW		9
		1.2	TERENY ZAMKNIĘTE		9
	2.	STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO GMINY HANNA I WYMOGI JEGO OCHRONY			10
		2.1	SIEĆ OSADNICZA I LUDNOŚĆ GMINY HANNA		10
		2.2	CHARAKTERYSTYKA ZABUDOWY		13
		2.3	RUCH BUDOWLANY		14
	3.	STAN ŚRODOWISKA GMINY HANNA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO			15
		3.1	CHARAKTERYSTYKA I OCENA STANU POSZCZEGÓLNYCH KOMPONENTÓW ŚRODOWISKA		15
			3.1.1	RZEŹBA TERENU	15
			3.1.2	BUDOWA GEOLOGICZNA, W TYM WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH	15
			3.1.3	ZASOBY NATURALNE, W TYM WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KOPALIN, UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA ORAZ WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	16
			3.1.4	WODY POWIERZCHNIOWE	16
			3.1.5	WODY PODZIEMNE	17
			3.1.6	GLEBY	18
			3.1.7	SZATA ROŚLINNA	19
			3.1.8	ŚWIAT ZWIERZĘCY	19
			3.1.9	KLIMAT LOKALNY, AKUSTYCZNY I STAN POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	20
		3.2	PRZYRODNICZE POWIĄZANIA OBSZARU MIASTA Z OTOCZENIEM		22
		3.3	OBIEKTY I OBSZARY CENNE PRZYRODNICZO OBJĘTE OCHRONĄ		23
		3.4	STAN ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODULCYJNEJ		25
		3.5	STAN LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ		27
		3.6	KRAJOBRAZ KULTUROWY GMINY HANNA		27
	4.	STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ			28
		4.1	HISTORIA		28
		4.2	OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW		28
		4.3	OBIEKTY BĘDĄCE W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW		29
		4.4	ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE		31
		4.5	DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ		35
		4.6.	REKOMENDACJE I WNIOSKI ZAWARTE W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM – GRANICE KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH		35
	5.	WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY HANNA, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA ORAZ ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI			35

		5.1	RYNEK PRACY		35
		5.2	MIESZKALNICTWO		37
		5.3	OŚWIATA I WYCHOWANIE		39
		5.4	USŁUGI ZDROWIA		39
		5.5	SPORT		39
		5.6	KULTURA		40
		5.7	BAZA NOCLEGOWA		40
		5.8	INNE USŁUGI		40
		5.9	DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA		41
		5.10	TURYSTYKA		42
	6.	BEZPIECZEŃSTWO LUDNOŚCI I JEJ MIENIA			43
	7.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY			43
	8.	STAN PRAWNY GRUNTÓW			44
	9.	WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH			45
	10.	OBSZAR NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH			46
	11.	SYSTEM KOMUNIKACYJNY			46
		11.1	SYSTEM KOMUNIKACJI		46
			11.1.1	INFRASTRUKTURA DROGOWA	46
			11.1.2	INFRASTRUKTURA KOLEJOWA	47
			11.1.3	INFRASTRUKTURA ROWEROWA	47
			11.1.4	INFRASTRUKTURA LOTNICZA	47
		11.2	ZAOPATRZENIE W WODĘ		47
		11.3	GOSPODARKA ŚCIEKOWA		48
		11.4	GOSPODARKA ODPADAMI		49
		11.5	ELEKTROENERGETYCZNA SIEĆ PRZESYŁOWA		50
		11.6	ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ		50
		11.7	GAZOWA SIEĆ PRZESYŁOWA I ZAOPATRZENIE W GAZ		50
		11.8	INFRASTRUKTURA TELETECHNICZNA		50
		11.9	ENERGIA ODNAWIALNA		51
	12.	ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH – UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO			51
	13.	WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ			52
III	KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTZRZENNEGO				54
	1.	PRZEPISY OGÓLNE			54
	2.	KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY HANNA ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW W TYM WYNIKAJĄCYCH Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO			55
		2.1	KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZANIU TERENÓW W TYM WYNIKAJĄCYCH Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO		55
		2.2	KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY		55
		2.3	OGRANICZENIA W ZABUDOWIE WYNIKAJĄCE Z PRZEBIEGU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ		70
		2.4.	OGRANICZENIA W ZABUDOWIE WYNIKAJĄCE Z PRZEBIEGU INFRASTRUKTURY		71

			KOMUNIKACYJNEJ	
		2.5.	OGRANICZENIA W ZABUDOWIE WYNIKAJĄCE Z PRZEBIEGU INFRASTRUKTURY KOLEJOWEJ	71
	3.	OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK		71
		3.1.	ZASADY OCHRONY ZASOBÓW ŚRODOWISKA	71
		3.2.	ZASADY KSZTAŁTOWANIA I OCHRONY TERENÓW ZIELENI	74
		3.3.	KIERUNKI OCHRONY PRZYRODY	74
	4.	OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO, ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ		76
		4.1.	ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW	76
		4.2.	ZASADY OCHRONY ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH	78
		4.3.	DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	78
	5.	KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI		78
		5.1.	DROGI KRAJOWE	79
		5.2.	DROGI WOJEWÓDZKIE	79
		5.3.	DROGI POWIATOWE	80
		5.4.	DROGI GMINNE	81
		5.5	DROGI ROWEROWE I SPŁYWY KAJAKOWE	81
		5.6	KOLEJ	81
		5.7.	LOTNISKA	81
		5.8.	NORMATYW PARKINGOWY	82
	6.	KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ		82
		6.1.	ZAOPATRZENIE W WODĘ	82
		6.2.	ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW BYTOWYCH, KOMUNALNYCH I PRZEMYSŁOWYCH	83
		6.3.	KANALIZACJA DESZCZOWA I MELIORACJA	83
		6.4.	ELEKTROENERGETYCZNA SIEĆ PRZESYŁOWA	84
		6.5.	ELEKTROENERGETYCZNA SIEĆ DYSTRYBUCYJNA (OBIEKTY O NAPIĘCIU 110 KV I NIŻSZYM)	84
		6.6.	ZAOPATRZENIE W GAZ	85
		6.7.	ZAOPATRZENIE W CIEPŁO	85
		6.8.	TELEKOMUNIKACJA	85
		6.9.	GOSPODARKA ODPADAMI	85
	7.	INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM I PONADLOKALNYM		85
	8.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH NALEŻY SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO		86
		8.1.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	86
		8.2.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA HANNA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE.	86
	9.	KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ		86
		9.1.	KIERUNKI I ZASADY PRZEKSZTAŁCEŃ ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	86
		9.2.	KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENI LEŚNEJ	87
	10.	OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH		88
	11.	OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY		88

	12.	OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 R. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY (DZ. U. NR 41, POZ. 412 ORAZ Z 2002 R. NR 113, POZ. 113, POZ. 984 I NR 153, POZ. 1271).	89
	13.	OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI	89
	14.	OBSZARY ZDEGRADOWANE	89
	15.	GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH	89
	16.	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ URZĄDZENIA WYTWARZAJĄCE ENERGIĘ ODNAWIALNĄ ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 100KW, A TAKŻE ICH STREF OCHRONNYCH ZWIĄZANYCH Z OGRANICZENIAMI W ZABUDOWIE ORAZ ZAGOSPODAROWANIU I UŻYTKOWANIU TERENU	89
	17.	OBSZARY, NA KTÓRYCH MOGĄ BYĆ USYTUOWANE OBIEKTY HANDLOWE O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000M^2	90
	18.	INNE OBSZARY FUNKCJONALNE – PROBLEMOWE O ZNACZENIU LOKALNYM, W ZALEŻNOŚCI OD UWARUNKOWAŃ I POTRZEB ZAGOSPODAROWANIA WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE	90
	19.	UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ ZMIANY STUDIUM	90

I. WSTĘP

PODSTAWA SPORZĄDZENIA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY HANNA

Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwane dalej „studium" to dokument planistyczny, który określa politykę przestrzenną gminy, w tym zasady zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 poz. 293 t.j. ze zmianami).
Podstawę sporządzenia niniejszego dokumentu stanowi Uchwała Nr Nr XXXIV/181/2018 Rady Gminy Hanna z dnia 24 kwietnia 2018r. w sprawie: przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Hanna, sporządzona na podstawie art. 9 ww. ustawy.
Obecnie na terenie gminy obowiązuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Hanna, zatwierdzone Uchwałą Nr XXXIV/159/06 Rady Gminy Hanna z dnia 6 marca 2006r.

Potrzeba opracowania projektu zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Hanna wynika z konieczności jego aktualizacji i wprowadzenia spójności jego ustaleń z dokumentami planistycznymi wyższego rzędu, programami i raportami, w szczególności w zakresie zadań wynikających m.in. z:

- Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego 2015, (Uchwała nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r. w sprawie uchwalenia Planu zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego
- Planu Gospodarki Odpadami dla województwa lubelskiego 2022 (Znak RŚ-I.721.15.2015.EGA z dnia 2016.12.06) oraz jego aktualizacji z roku 2018,
- Projektu Programu Ochrony Środowiska dla powiatu włodawskiego na lata 2024 – 2027 r.(z dnia 2019.11.20)
- Europejskiej sieci Ekologicznej Natura 2000;
- Normatywów europejskich.

Całkowita zmiana formy studium w stosunku do wcześniej obowiązującego opracowania wynika przede wszystkim z konieczności dostosowania zapisów i czytelności studium do istniejących w chwili obecnej standardów jak i przepisów prawa, dzięki czemu czytelność niniejszego dokumentu staje się bardziej przejrzysta.

Ponadto dokument ten należy dostosować do zmieniającej się sytuacji społeczno – gospodarczej, procesów demograficznych oraz zamierzeń inwestycyjnych. Jednocześnie ustalenia Studium wymagają aktualizacji wynikających ze zmian w obowiązujących przepisach prawa, m.in. w:

- ustawie z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 poz. 293 t.j. ze zmianami),
- ustawie z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1161 tekst jednolity),
- ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r., poz. 1396 tekst jednolity ze zmianami),
- ustawie z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (Dz. U. z 2020 r., poz. 310 jednolity ze zmianami),
- ustawie z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020r. poz. 55 tekst jednolity ze zmianami),
- ustawie z dnia 14 grudnia 2012r. o odpadach (Dz. U. z 2020r. poz. 797 tekst jednolity ze zmianami),
- ustawie z dnia 9 czerwca 2011r. Prawo geologiczne i górnicze (tekst jednolity Dz. U. z 2019r., poz. 868 tekst jednolity ze zmianami),

- ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2020 r., poz. 802 tekst jednolity ze zmianami),
- ustawie z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r., poz. 774 tekst jednolity ze zmianami).

Zmiany te dotyczą przede wszystkim uwzględnienia obszarów specjalnej ochrony, problematyki odnawialnych źródeł energii oraz ochrony przeciwpowodziowej jak i wprowadzenie aktywizacji społecznej i turystycznej.

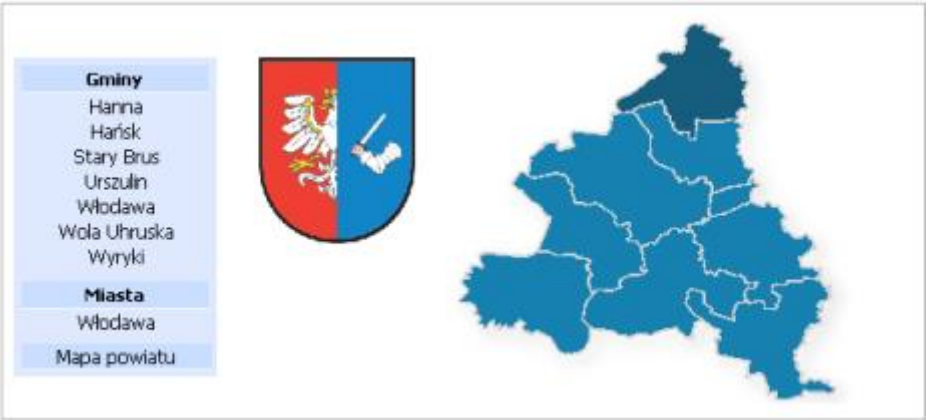
Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ustalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy są wiążące przy sporządzaniu planów miejscowych, choć sam dokument nie stanowi aktu prawa miejscowego i nie jest podstawą do podejmowania decyzji o warunkach zabudowy i decyzji lokalizacji celu publicznego.
W celu określenia całościowych uwarunkowań na terenie gminy Hanna oraz zapewnienia kompleksowych rozwiązań funkcjonalno – przestrzennych Studium została objęta cała gmina w jej obowiązujących na chwilę obecną granicach administracyjnych.

II. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. POŁOŻENIE I OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY HANNA

Gmina Hanna jest gminą wiejską, która położona jest w północno-wschodniej części województwa lubelskiego, w powiecie włodawskim. Jej wschodnią granicę wyznacza granica Polski z Białorusią, a także rzeka Bug. Od strony południowej gmina Hanna graniczy z gminą Włodawa oraz z gminą Wyryki, od zachodu – z gminą Sosnówka, zaś od strony północnej z gminą Sławatycze oraz gminą Tuczna. Miejscowość Hanna będąca siedzibą gminy zlokalizowana jest w jej północno-wschodniej części. Całkowita powierzchnia gminy wynosi około 139 km².

Położenie Gminy wiejskiej Hanna na tle powiatu włodawskiego

Źródło: opracowanie na podstawie materiałów dostępnych z www.gminahanna.pl

Gmina Hanna zlokalizowana jest na Polesiu Brzeskim, znajdującym się we wschodniej części gminy, Równinie Kodeńskiej, stanowiącej północną część gminy, na Zaklęsłości Sosnowieckiej, zlokalizowanej w środkowej i zachodniej części gminy, a także na Garbie Włodawskim stanowiącym południową część gminy. Wschodnią granicę gminy wyznacza rzeka Bug, a wzdłuż niej występują obszary Natura 2000 „Poleska Dolina Bugu" oraz „Dolina Środkowego Bugu". Ponadto także wschodnia część gminy Hanna objęta jest obszarem chronionego krajobrazu „Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu". Wysokość najwyższego wzniesienia w gminie w

Pawlukach wynosi 170 m n. p. m. (na południu gminy), zaś najniższego punktu – ok. 145 m n. p. m. (na północy gminy, przy ujściu rzeki Hanka do Bugu).

Przez teren gminy Hanna przebiega droga krajowa nr 63 (biegnąca od granicy polsko-rosyjskiej przez Giżycko, Łomżę, Siedlce, Radzyń Podlaski do granicy polsko-białoruskiej) oraz droga wojewódzka nr 816 Terespol – Zosin. Są to najważniejsze szlaki komunikacyjne biegnące przez jej obszar, które są uzupełnione przez 10 dróg powiatowych oraz gęstą sieć dróg gminnych.

Gmina położona jest w dużej odległości od większych ośrodków miejskich. Najbliższe większe miasta, które pełniły funkcję ośrodków wojewódzkich przed reformą administracyjną to Biała Podlaska i Chełm znajdujące się w odległości ok. 55 km i 70 km od Hanny. Gmina Hanna oddalona jest również o ok. 100 km od Lublina. Odległości te oraz fakt, że wschodnia granica gminy, którą określa rzeka Bug, jest również granicą państwa sprawia, że jest ona położona peryferyjnie. Jest to również gmina o charakterystyce rolniczej, z bardzo dużym udziałem terenów rolnych, które to pełnią przede wszystkim funkcję produkcji rolno-spożywczej. Z uwagi na położenie oraz charakterystykę gminy większość osób pracujących w sektorze usługowym zameldowanych na terenie gminy pracuje poza nią, przede wszystkim we Włodawie, będącej siedzibą powiatu włodawskiego.

1.1. Struktura użytkowania gruntów

Gmina charakteryzuje się rolniczym zagospodarowaniem terenu, a na jej obszarze dominuje zabudowa zagrodowa oraz mieszkaniowa jednorodzinna. Największy udział w powierzchni użytkowania gruntów mają użytki rolne, które stanowią 77,7% powierzchni gminy. W grupie tej największym udziałem w powierzchni cechują się grunty orne stanowiące 57,0% użytków rolnych. Nieco mniejszy udział mają lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione, jest to ponad 19,0%. Większość lasów występuje w północnej części gminy, podczas gdy grunty orne stanowią przeważającą część krajobrazu w jej południowym i środkowym fragmencie. Najmniejszy udział w użytkowaniu terenów mają tereny zabudowane i zurbanizowane.

Powierzchnia użytkowania gruntów gminy Hanna w roku 2019

Wyszczególnienie	Razem w ha	Udział w powierzchni gminy [%]
użytki rolne, w tym:	10 820	77,7
grunty orne	6 097	43,8
sady	48	0,4
łąki trwałe	3 014	21,6
pastwiska	1 116	8,0
pozostałe	545	3,9
lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione	2 676	19,2
tereny zabudowane i zurbanizowane, wody, drogi i inne	433	3,1
Razem	13 929	100,0

Dane: Opracowanie własne na podst. danych Urzędu Gminy Hanna

1.2. Tereny zamknięte

Na terenie gminy Hanna nie zostały zidentyfikowane tereny zamknięte, ustalane przez ministra właściwego do spraw transportu, będące własnością Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym PKP S.A. określone w załączniku do decyzji nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. Urz. MIiR z 2014r. poz. 25 ze zm.).

Również nie zostały zidentyfikowane tereny zamknięte, ustalane przez Ministra Obrony Narodowej, określone w decyzji nr 38/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 13 marca 2019 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej (Dz. Urz. MON z 2019 r. poz. 46) oraz tereny zamknięte ustalane przez ministra właściwego ds. energii określone w załączniku nr 1 do decyzji nr 1 Ministra Energii z dnia 26 czerwca 2019 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa.

2. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO GMINY HANNA I WYMOGI JEGO OCHRONY

2.1. Sieć osadnicza i ludność gminy Hanna

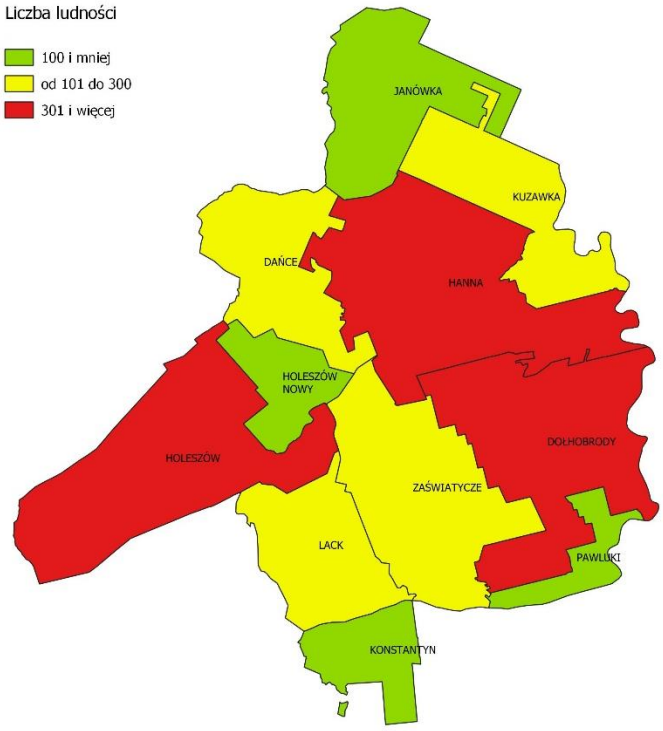
System osadniczy gminy składa się z 12 obrębów ewidencyjnych i 11 miejscowości. Według danych Urzędu Gminy Hanna z 2019 r. dotyczących liczby osób zameldowanych na pobyt stały i czasowy największą miejscowością pod tym względem była miejscowość Hanna, w której zameldowanych było 732 osoby. Kolejnymi pod względem liczby zameldowanych były miejscowości Dołhobrody (588 osób) oraz Holeszów (408 osób). Pozostałe miejscowości miały mniej niż 300 osób zameldowanych. Brak większych miejscowości na terenie gminy sprzyja wzmacnianiu jej rolniczego charakteru.

Wykaz obrębów ewidencyjnych gminy Hanna wraz z przynależącymi do nich miejscowościami

Lp.	obręb	miejscowości
1.	Dańce	Dańce
2.	Dołhobrody	Dołhobrody
3.	Hanna	Hanna
4.	Holeszów	Holeszów
5.	Holeszów Nowy	Nowy Holeszów
6.	Holeszów PGR	Holeszów
7.	Janówka	Janówka
8.	Konstantyn	Konstantyn
9.	Kuzawka	Kuzawka
10.	Lack	Lack
11.	Pawluki	Pawluki
12.	Zaświatycze	Zaświatycze

Dane: opracowanie własne

Lokalizacja i granice poszczególnych obrębów ewidencyjnych gminy Hanna wraz z wyszczególnieniem liczny ludności dla poszczególnych obrębów (dane dla obrębu Holeszów oraz Holeszów PGR podane łącznie)

Źródło: opracowanie własne na podst. danych Urzędu Gminy Hanna

Gmina Hanna ze względu na swoją rolniczą działalność, charakteryzuje się niską gęstością zaludnienia wynoszącą 21 os./km². Jest ona wyraźnie niższa od gęstości zaludnienia województwa lubelskiego, którego gęstość zaludnienia wynosi 85 os./km², a także niższa niż powiatu włodawskiego (31 os/km²). Według danych GUS na 2018 r. gminę zamieszkuje 2 905 osób. Liczba ludności gminy zmniejszyła się aż o 20% względem roku 1995.

Ludność gminy Hanna w latach 1995 – 2018 wg faktycznego miejsca zamieszkania

Lata	Liczba ludności
1995	3 649
2000	3 468
2005	3 345
2010	3 172
2015	3 009
2018	2 905

Dane: Urząd Statystyczny w Lublinie

Analizując strukturę ludności gminy Hanna wg wieku, widoczna jest obecnie dominacja osób w wieku produkcyjnym. Aż 36,2% osób zameldowanych na pobyt stały w gminie to osoby w wieku od 20 do 44 lat, a 26,6% to osoby w wieku między 45 a 64 rokiem życia. Odsetek osób w wieku 65 lat i wyższym wynosi 19,7% i jest on wyższy od udziału osób przed ukończeniem 20 roku życia, który wynosi 17,4% całkowitej populacji gminy. Przez to w gminie Hanna można zaobserwować zjawisko starzenia się społeczeństwa, które skutkuje stopniowym zmniejszaniem się liczby mieszkańców. Analizując liczbę ludności gminy wg wieku obserwuje się przede wszystkim znacząco niższy udział pięcioletnich grup wiekowych wśród osób w wieku przedprodukcyjnym i bardzo dużą różnicę zwłaszcza między grupą osób będących między 15 a 19 rokiem życia (3,9% ludności gminy), a kolejną grupą 20-24 lata (6,9% ludności gminy). Podobne zjawisko można zauważyć wśród mieszkańców gminy mających 70 i więcej lat, których udział w gminie jest najwyższy i wynosi aż 13,5% ogółu liczby ludności gminy. Częściowo jest to spowodowane wydłużeniem długości życia wśród mieszkańców, jednak różnica w odniesieniu do poprzednich grup wiekowych jest bardzo duża i wynosi około ok. 6,5-7,0%.

Ludność gminy Hanna wg wieku i płci w 2018 r.

grupa wiekowa	ogółem	mężczyźni	kobiety	%
0-4	124	60	64	4,3
5-9	139	71	68	4,8
10-14	129	67	62	4,4
15-19	112	63	49	3,9
20-24	201	100	101	6,9
25-29	249	131	118	8,6
30-34	230	124	106	7,9
35-39	201	110	91	6,9
40-44	173	92	81	6,0
45-49	173	90	83	6,0
50-54	201	109	92	6,9
55-59	198	102	96	6,8
60-64	203	98	105	7,0
65-69	181	95	86	6,2
70 i więcej	391	137	254	13,5
Razem	2 905	1 449	1 456	100,0

Dane: Urząd Statystyczny w Lublinie

Biorąc pod uwagę grupy ludności według kryteriów ekonomicznych największą z nich jest grupa w wieku produkcyjnym, a jej udział wynosi 61,2%. Druga co do wielkości jest grupa osób w wieku poprodukcyjnym (23,3%), a najmniejsza w wieku przedprodukcyjnym (15,5%). Oznacza to, że w najbliższych latach będzie następował dalszy wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym.

Ludność gminy Hanna wg grup ekonomicznych w 2018 r.

Wyszczególnienie	ogółem	%
w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	451	15,5
w wieku produkcyjnym	1 777	61,2
w wieku poprodukcyjnym	677	23,3

Dane: Urząd Statystyczny w Lublinie

Prognozując liczbę ludności gminy Hanna można przyjąć następujące założenia:
- dalsze postępujące zmniejszanie się liczby ludności gminy zważywszy na wysoki udział ludności starszej, w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym bardzo niskim udziale ludności w wieku przedprodukcyjnym,
- dalszy wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym wydłużonym czasie życia tej grupy wiekowej w dalszej perspektywie.

Trendy te są w pewnym stopniu zależne od powstawania nowych miejsc pracy bezpośrednio znajdujących się na obszarze gminy, a także uruchamiania i udostępniania nowych terenów dla budownictwa mieszkaniowego, czyli od polityki przestrzennej gminy. Stworzenie wielu nowych, atrakcyjnych miejsc pracy mogłoby wpłynąć na zahamowanie negatywnych trendów w rozwoju gminy związanych z liczbą ludności. Inicjatywą mogącą wpłynąć na zmianę trendów demograficznych na terenie całego kraju, w tym również na terenach wokół gminy Hanna jest otwarcie rynku pracy dla pracowników zza wschodniej granicy Polski.

Ponadto wpływ na obecną strukturę demograficzną gminy Hanna może być związany z rozwojem infrastruktury agroturystycznej. Region wschodniolubelski jest jednym z obszarów o potencjalnie największych możliwościach agroturystycznych na terenie kraju. Obserwowany trend wyjeżdżania najstarszych grup wiekowych z dużych miast na tereny wiejskie może przyczynić się również do przyrostu liczby mieszkańców gminy w dalszej perspektywie.

2.2. Charakterystyka zabudowy

Zabudowa koncentruje się w kilku głównych punktach, stosunkowo równomiernie na terenie całej gminy, w takich miejscowościach jak Hanna, Kuzawka, Dańce, Dołhobrody i Janówka. Na rozwój osad swój pewien wpływ miała lokalizacja ich względem głównych szlaków komunikacyjnych obszaru. Oprócz skupisk zabudowy na terenie całej gminy znajdują się rozrzucone pojedyncze zabudowania mieszkalne. Na całym obszarze, za wyjątkiem Hanny dominuje zabudowa zagrodowa o różnym standardzie, o zabudowie typowej dla klasycznych ulicówek, z budynkami rozciągniętymi po obu stronach drogi. Zabudowa Hanny, która w swojej historii posiadała prawa miejskie jest zbliżona do wielodrożnicy z centralnym placem, pełniącym obecnie formę parku, do którego zbiegają wszystkie główne drogi przecinające Hannę. Ponadto niektóre miejscowości posiadają swoje osiedla usytuowane w pewnej odległości od głównej jej części.

Większość zabudowy Hanny stanowią budynki kilkudziesięcioletnie, jedno lub dwukondygnacyjne z dachem dwuspadowym z kalenicą sytuowaną równolegle względem osi drogi. Duża część z tych budynków posiada jednocześnie regionalne elementy zabudowy, charakterystyczne dla podlaskiej grupy architektonicznej. Poza nimi znajdują się pojedyncze nowsze zabudowania posiadające dachy dwuspadowe lub wielospadowe. Ich wysokość jednak nie różni się od istniejącej na tym terenie zabudowy, często są to jednak budynki pozbawione regionalnych elementów.

2.3. Ruch budowlany

Liczba budynków mieszkalnych na terenie gminy Hanna między rokiem 2008 a 2017 zarówno znacząco nie rosła, jak i nie malała. Według danych GUS liczba budynków mieszkalnych na obszarze całej gminy wyniosła w 2017 r. 976 budynków, co było największą ich liczbą podczas badanego okresu, jednak jedynie o 19 budynków wyższą od liczby budynków w roku wyjściowym. Liczba decyzji warunków zabudowy, wydanych na terenie gminy w latach 2012-2017 zawiera łącznie 234 pozycji (według danych GUS). Liczba ta na przestrzeni lat wahała się między 32 decyzjami (w roku 2012 oraz w latach 2017 i 2018), a 57 decyzjami (w roku 2014). Nie można więc wyróżnić ani zaobserwować wyraźnego trendu wzrostowego bądź spadkowego liczby decyzji o warunkach zabudowy, ponieważ ich liczba w badanych latach ulegała dużym wahaniom zależnym od lokalnego ruchu inwestorów. Zauważalny jest jednak stała wartość wydawanych decyzji o warunkach zabudowy na poziomie od 32 do 35 decyzji, za wyjątkiem dwóch lat: 2014 oraz 2016 z większym natężeniem spraw.

Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy w gminie Hanna na przestrzeni lat 2012-2018

Rok	Liczba decyzji o warunkach zabudowy			
	ogółem	dot. zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	dot. zabudowy usługowej	dot. innej zabudowy
2012	32	7	0	25
2013	35	9	0	26
2014	57	7	0	50
2015	33	9	1	23
2016	45	18	1	26
2017	32	17	1	14
2018	32	1	1	30

Dane: Urząd Statystyczny w Lublinie

Zdecydowana większość wydawanych decyzji w okresie ostatnich lat dotyczyła zabudowy innej niż mieszkaniowa jednorodzinna oraz usługowa. Odsetek decyzji o warunkach zabudowy dla zabudowy tego rodzaju wahał między 44% (w roku 2017), a niemal 94% (w roku 2018). Liczba wydawanych decyzji o warunkach zabudowy dotyczących zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wzrosła zwłaszcza w latach 2016-2017. Odsetek decyzji o warunkach zabudowy dla zabudowy tego rodzaju wahał się między 12% (w roku 2014), a niemal 53% (w roku 2017). W 2018 roku nastąpił jednak znaczny spadek decyzji o warunkach zabudowy dla budynków mieszkalnych, kiedy to została wydana tylko jedna taka decyzja.

W tym samym okresie czasu wydano łącznie 27 decyzji ustalających lokalizację inwestycji celu publicznego. Liczba wydawanych decyzji w latach 2012-2017 wynosiła od 2 (w roku 2012 oraz w roku 2014) do 9 (w roku 2016) i nie przejawiała znaczących trendów wzrostowych bądź spadkowych.

Liczba wydanych decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w gminie Hanna na przestrzeni lat 2012-2018

Rok	Liczba decyzji
2012	2
2013	4

2014	2
2015	6
2016	9
2017	4
2018	8

Dane: Urząd Statystyczny w Lublinie

Na terenie gminy Hanna nie istnieje żaden obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

3. STAN ŚRODOWISKA GMINY HANNA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

3.1. Charakterystyka i ocena stanu poszczególnych komponentów środowiska

3.1.1. Rzeźba terenu

Zgodnie z podziałem Polski na mezoregiony fizycznogeograficzne wg Kondrackiego obszar gminy należy w całości do prowincji Niżu Wschodniobałtycko-Białoruskiego i makroregionie Polesie Zachodnie. Na jej terenie znajdują się cztery mezoregiony: mezoregion Polesie Brzeskie zajmuje wschodnią część gminy, z kolei mezoregion Równina Kodeńska obejmuje swoim zasięgiem północną część gminy. Centralno-zachodnia część gminy natomiast, znajduje się w mezoregionie Zaklęsłość Sosnowicka. Południowe fragmenty gminy Hanna leżą w mezoregionie Garb Włodawski.

Obszar opracowania znajduje się na wysokości od ok. 145 m n.p.m. w północno-wschodniej części gminy, w rejonie miejscowości Kuzawka i ujścia rzeki Hanki do Bugu, do 170,4 m n.p.m. w okolicach miejscowości Dołhobrody. Tereny gminy charakteryzuje krajobraz równinny, z wysokościami terenu n.p.m. wznoszącymi się przede wszystkim w kierunku zachodnim, w miarę oddalania się od rzeki Bug.

3.1.2. Budowa geologiczna, w tym występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych

Gmina pod względem geologicznym położona jest w obrębie prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej. Platforma składa się z archaicznych zmetamorfizowanych skał krystalicznych. Skały pokryte są osadami palezoicznymi i mezozoicznymi z ciągłą pokrywą kredy w stropie. Utwory kredowe, składające się głównie z warstw kredy, która znajdują się na głębokości ok. 40 do 50 m p.p.t., a jej miąższość waha się w przedziale między 40 a 60 m. Warstwa ta przykryta jest przez trzeciorzędowe, paleogenowe mułki, iły i piaski kwarcowo-glaukonitowe z wkładkami piaskowców glaukonitowych o miąższości od 5 m do 30 m. Strop utworów kredowych w zachodniej części gminy stanowią utwory czwartorzędowe – plejstoceńskie, piaski pyłowato-rzeczne pochodzące z okresu interglacjału ferdynandowskiego o miąższości od 20 do 30 m, oraz piaski pyłowate ze żwirami rzeczno-peryglacjalnymi z okresu zlodowacenia Wilgi o miąższości 5 do 10 m.

Na warstwie paleogenowej dla wschodniej części gminy, oraz plejstoceńskiej okresu zlodowaceń południowopolskich dla zachodniego jej fragmentu, znajdują się plejstoceńskie warstwy zlodowaceń środkowopolskich z okresu zlodowacenia Odry, które jednocześnie dla większości terenu gminy

stanowią warstwę wierzchnią. Zachodnia część zbudowana jest z piasków pyłowatych rzeczno-peryglacjalnych o miąższości od 2,0 m do 6,0 m, na których znajduje się warstwa glin zwałowych o maksymalnej miąższości sięgającej 10,0 m. We wschodniej części gminy budowa geologiczna terenu pochodząca z okresu zlodowaceń środkowopolskich zaczyna się od warstwy mułków zastoiskowych, o miąższości od 7,0 m do nawet 20,0 m, na których znajdują się piaski wodnolodowcowe ze żwirami oraz gliny zwałowe. W zależności od miejsca obie warstwy mogą występować bezpośrednio jedna na drugiej lub obok siebie, na jednym poziomie i wysokości. Powierzchnię stanowi kolejna warstwa piasków wodnolodowcowych ze żwirami oraz piasków i żwirów głazowych o genezie lodowcowej. Łączna ich miąższość wynosi od 10 m do 15 m. Na terenach wzdłuż rzeki Bug znajduje się holoceńska strefa mad i piasków rzecznych tarasów zalewowych.

3.1.3. Zasoby naturalne, w tym występowanie udokumentowanych złóż kopalin, udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych.

Gmina Hanna jest uboga w surowce mineralne. Na jej terenie występują jedynie złoża kruszywa naturalnego, są to: złoże Hanna o numerze ID złoża KN 12494, dla którego utworzono obszar i teren górniczy „Hanna – Etap II" posiadający koncesję do 15.05.2037 r. oraz złoże Kuzawka o numerze KN 9053. Pierwsze z nich jest złożem zagospodarowanym i eksploatowanym, a drugie, w Kuzawce posiada status złoża rozpoznanego szczegółowo.

3.1.4. Wody powierzchniowe

Gmina Hanna leży w zlewni rzeki Bug, będącej wielką rzeką nizinną, która jednocześnie stanowi jej wschodnią granicę. Jest to jedna z najdłuższych rzek w Polsce, której całkowita długość (wraz z częścią znajdującą się na terenie Ukrainy) wynosi 772 km. Pomimo długości i znaczenia tej rzeki, jest ona ciekiem wodnym III rzędu, Ponadto przez gminę przepływają trzy inne rzeki: Hanka, która wpływa bezpośrednio do Bugu w pobliżu miejscowości Kuzawka, o długości ok. 27,5 km, która też stanowi ciek wodny IV rzędu oraz wpływające do Hanki rzeki V rzędu: Romanówka o długości 17,5 km i Żukowianka o długości 10 km. Cały teren gminy Hanna stanowi obszar zlewni Bugu, stanowiącej część dorzecza Wisły.
Do wód powierzchniowych na terenie gminy Hanna należą również wody stojące, które przede wszystkim stanowią starorzecza rzeki Bug oraz rowy.

Jakość wód

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie każdego roku przeprowadza Oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych w województwie lubelskim. Ostatnią opublikowaną oceną stanu wód dotyczyła roku 2017. Objęte badaniami każdego roku nie są jednak wszystkie JCWP, a jedynie ich część. Dla rzeki Bug, znajdującej się w gminie Hanna w obszarze JCWP „Bug od Włodawki do Grabara", oceny stanu przeprowadzano w roku 2012, 2014 oraz 2016. Według ostatnich wyników badań dla tego terenu sklasyfikowano stan elementów biologicznych do klasy IV (w 2014 r.), a stan elementów fizykochemicznych powyżej II klasy (w 2016 r.). Biorąc pod uwagę wyniki badań, stan ekologiczny JCWP w 2016 r. oceniono jako słaby, z kolei stan chemiczny, który dla tego JCWP został zbadany w 2012 r. uznano jako dobry. Ogólny stan JCWP według ostatnich badań jest oceniony jako zły.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska przeprowadził również badania stanu JCWP „Hanna bez Romanówki", którego wyniki zostały opublikowane w 2017 roku. Według nich stan elementów biologicznych sklasyfikowano do III klasy, a stan elementów fizykochemicznych do II klasy. Oceniony został również stan i potencjał ekologiczny, który został uznany jako umiarkowany. Ogólny stan wód uznano jako zły. Północny fragment gminy znajduje się również w obszarze JCWP Grabar. Według badań przeprowadzonych w 2016 roku stan elementów biologicznych i fizykochemicznych sklasyfikowano do II klasy, a ogólny stan ekologiczny JCWP został uznany jako dobry.

Dla pozostałych JCWP znajdujących się na terenie gminy WIOŚ nie przeprowadził ocen ich stanu. Ich klasyfikację przeprowadził Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie, ustalając poszczególne elementy stanu JCWP Romanówka oraz JCWP Dopływ w Sławatyczach. Według RZGW stan/potencjał ekologiczny został ustalony poniżej dobrego, stan chemiczny został określony jako dobry. Ogólny stan obydwu JCWP został oceniony jako zły. Również RZGW określiło stan chemiczny oraz ogólny dla JCWP, w których WIOŚ nie przeprowadził poszczególnych ocen. Dla JCWP Hanna bez Romanówki oraz JCWP Grabar określono stan chemiczny jako dobry, a ponadto dla drugiej z jednolitych części wód podziemnych wyznaczono stan chemiczny jako zły.

Jednolite części wód powierzchniowych znajdujące się w na terenie gminy Hanna oraz ich stan wraz z rokiem przeprowadzenia badania WIOŚ

Nazwa JCWP	Stan ogólny	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan elementów biologicznych	Stan elementów fizykochemicznych	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
Bug od Włodawki do Grabara	Zły (2016 r.)	Słaby (2016 r.)	Dobry (2012 r.)	IV (2014 r.)	Powyżej II klasy (2016 r.)	Zagrożona
Hanna bez Romanówki	Zły (2017 r.)	Umiarkowany (2017 r.)	Dobry	III (2017 r.)	II (2017 r.)	Zagrożona
Grabar	Zły	Dobry (2016 r.)	Dobry	II (2016 r.)	II (2016 r.)	Zagrożona
Romanówka	Zły	Poniżej dobrego	Dobry	-	-	Zagrożona
Dopływ w Sławatyczach	Zły	Poniżej dobrego	Dobry	-	-	Zagrożona

Źródła: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie

3.1.5. Wody podziemne

Na terenie gminy Hanna nie znajduje się żaden Główny Zbiornik Wód Podziemnych. Poziom gruntowy wód różni w zależności od położenia punktu na terenie gminy. Najczęściej jednak pierwszy poziom

wodonośny znajduje się stosunkowo płytko, na głębokości do 2 m p.p.t, a często nawet głębokość ta nie przekracza 1 m p.p.t. Skutkuje to występowaniem lokalnych podmokłości, a także podtopień w przypadku wysokiego stanu wód gruntowych. Najbliżej powierzchni terenu znajdują się wody podziemne występujące w pasie wzdłuż rzeki Hanki. Na niewielkiej głębokości znajdują się również wody gruntowe w strefach obszarów ochronnych Natura 2000 oraz Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Jedynym miejscem na terenie gminy gdzie pierwszy poziom wodonośny znajduje się głębiej niż 5 m p.p.t. znajduje się w na wschód od miejscowości Hanna.

Jakość wód

Gmina Hanna, zgodnie z podziałem JCWPd położona jest w całości w obrębie jednolitej części wód podziemnych nr 67. Według kart charakterystyk jednolitych części wód podziemnych utworzonych przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie ocena stanu ilościowego określona jest jako dobra. Stan chemiczny JCWPd nr 67 oceniono jako słaby. Stan ogólny JCWPd również określono jako słaby. Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych została uznana jako zagrożona, z przyczyn antropogenicznych: pochodzenia rolniczego, poprzez nawożenie użytków rolnych, pochodzenia miejskiego przez nieuregulowaną gospodarkę wodno-ściekową terenów zurbanizowanych, składowisk odpadów oraz obecności dróg z dużą intensywnością ruchu. Jednocześnie w 2017 r. badania stanu wód podziemnych przeprowadził Państwowy Instytut Geologiczny. Według nich w punkcie pomiarowym nr 1180 w Sławatyczach, znajdującym się najbliżej granic gminy, sklasyfikowano jakość wód do II klasy oraz określono dobry stan chemiczny wód.

3.1.6. Gleby

Gmina Hanna dysponuje różnorodnymi typami gleb. Na jej obszarze występują przede wszystkim gleby bielicowe i pseudobielicowe, piaskowe, brunatne, mady oraz gleby torfowo-murszowe i murszowe. Na powierzchni całej gminy przeważają gleby pochodzenia piaskowego od piasków luźnych, do piasków gliniastych lekkich i mocnych. Mady występują w dolinie rzeki Bug, wzdłuż pozostałych rzek: Hanka, Romanówki i Żukowianki występują gleby torfowe i torfowo-murszowe. Według mapy podatności gleb na suszę wschodnią część gminy stanowią gleby mało podatne na susze, sklasyfikowane w IV, najbezpieczniejszej kategorii pod tym względem. Większość gminy znajduje się jednak w kategoriach bardzo podatnej i podatnej na susze.

Teren gminy Hanna charakteryzuje się przeciętnymi warunkami przyrodniczymi dla produkcji rolnej. Dużą część obszaru zajmują użytki zielone średnie, które znajdują się przede wszystkim wzdłuż rzek Bug oraz Hanka, wyznaczając również obszar z płytko usytuowanym pierwszym piętrem wodonośnym. Grunty orne zlokalizowane w oddaleniu od rzek składają się głównie z kompleksów żytnich: słabego i dobrego oraz w mniejszym stopniu z kompleksu żytniego bardzo dobrego. Kompleksy dobre znajdują się przede wszystkim na terenach biegnących równolegle do rzeki Hanki, zarówno na północ, jak i na południe od niej. Kompleksy słabe natomiast znajdują się głównie w okolicach miejscowości Dołhobrody, gdzie pojawiają się również obszary z kompleksem żytnim bardzo słabym oraz w okolicach Kuzawki. Tereny te nie są jednolite i są przedzielone strefami użytków zielonych. Cały kompleks użytków zielonych jest gęsto zmeliorowany siecią rowów odwadniających. Stosunkowo niewielką część powierzchni gminy, niecałe 1/5 obszaru stanowią lasy.

Pod względem klas bonitacyjnych gruntów ornych przeważają gleby średnie klas IVa oraz IVb, stanowiące ponad 53% wszystkich gruntów. Gleby słabe klasy V obejmują niecałe 39% powierzchni

gruntów ornych, z kolei gleby bardzo słabe klasy VI – blisko 7,5%. Niecały 1% stanowią gleby dobre klasy IIIa oraz IIIb. Podobną strukturę przedstawiają użytki zielone. Większy jest udział użytków średnich, stanowiących ponad 64% całej grupy użytków, znacznie mniejszy z kolei jest udział użytków słabych, których to jest niewiele ponad 29,5%. Użytki bardzo słabe stanowią 3,7% całości powierzchni użytków zielonych, a użytki dobre klasy III stanowią około 2,5% całości.

3.1.7. Szata roślinna

Gmina Hanna według podziału geobotanicznego Polski znajduje się w okręgu Polesia Podlaskiego, podkrainie Południowopodlaskiej, dziale Mazowiecko-Poleskim. Gmina, w porównaniu do innych jednostek administracyjnych najniższego szczebla w województwie lubelskim, charakteryzuje się niskim stopniem zalesienia: grunty leśne i zadrzewione zajmują około 19% powierzchni, a lasy jedynie 17%. Usytuowane są one przede wszystkim w północnej części gminy, w rejonie miejscowości Janówka, oraz w jej południowym fragmencie, wzdłuż granicy gminy koło Konstantyna. Występują różnorodne typy siedliskowe roślinności: od łęgów do borów mieszanych i sosnowych. Zgodnie z danymi zawartymi w Mapie przeglądowej potencjalnej roślinności naturalnej Polski, część zachodnią i południowo-zachodnią gminy tworzą łęgi jesionowo-olszowe. W centrum gminy przeważają z kolei rzadkie grądy subatlantyckie. Na terenach wokół miejscowości Hanna, zwłaszcza na północ od niej znajdują się również obszary pokryte kontynentalnym borem mieszanym. Na obszarach zalewowych wzdłuż rzeki Bug przeważają łęgi wierzbowo-topolowe. Ponadto na obszarze całej gminy występują punktowo kontynentalne bory sosnowe, dąbrowy subkontynentalne, olsy i łęgi jesionowo-wrzosowe. Pomimo, że mapa ta ukazuje potencjalne pokrycie terenów roślinnością bez udziału człowieka wiele z jej założeń pokrywa się z rzeczywistością i teraźniejszą szatą roślinną tego obszaru.

Spośród gatunków drzew na obszarze opracowania przeważają sosny i topole. Ponadto na terenie gminy miejscowo występują zakrzewienia i zadrzewienia śródpolne i przydrożne, składające się głównie z dębów i brzóz, a miejscowo również topoli. Zadrzewienia śródpolne, szczególnie o charakterze pasowym, przydrożne i przywodne pełnią rolę migracyjnych korytarzy środowiskowych, urozmaicają krajobraz gminy, podnoszą walory estetyczno - krajobrazowe oraz spełniają na obszarach użytkowanych rolniczo funkcję zabezpieczającą przed procesami erozyjnymi i stepowieniem. Ponadto, regulują stosunki wodne i poprawiają lokalny agroklimat. Najbardziej istotne kompleksy roślinności tego typu znajdują się głównie wzdłuż cieków wodnych, w tym rowów melioracyjnych oraz części dróg.

W rejonach, w których ingeruje bądź ingerował człowiek znajduje się również szereg roślin synantropijnych, związanych między innymi z uprawami roślinnymi, jak i z terenami osad i dróg. Wśród roślinności segetalnej występują ugrupowania komos, wierzbówki, babki i bylic. Spośród najbardziej rozpowszechnionych gatunków roślinności ruderalnej wymienia się: zespół bylicy pospolitej oraz wrotycza zwyczajnego.

Ponadto na terenie gminy znajduje się kilka przestrzennych i punktowych form ochrony przyrody, które w swoich celach mają również ochronę naturalnie występującej na tym obszarze roślinności. Wśród nich znajdują się między innymi obszary Natura 2000 Dolina Środkowego Bugu (PLB060003), Poleska Dolina Bugu (PLH060032) oraz Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu. Oprócz tego znajduje się również użytek ekologiczny, pomniki przyrody i stanowiska chronionych roślin i zwierząt.

3.1.8. Świat zwierzęcy

Najcenniejsze siedliska fauny na obszarze gminy Hanna znajdują się na terenach wzdłuż rzeki Bug, której silnie meandrujące koryto rzeki, duża powierzchnia terenów zalewowych oraz ilość i powierzchnia starorzeczy stworzyły dogodne miejsce dla co najmniej okresowego bytowania gatunków zwierząt. Tereny te znajdują się również w sieci obszarów Natura 2000. Stwierdzono w ich granicach obecność wielu gatunków zwierząt, również tych objętą załącznikami II Dyrektywy Siedliskowej oraz I Dyrektywy Ptasiej takie jak m.in. bocian biały i czarny, derkacz, puchacz wśród ptaków, bóbr europejski i wydra wśród ssaków oraz kozę wśród ryb.

Ponadto na tym obszarze znajdują się inne gatunki zwierząt. Wśród ptactwa stwierdzono bardzo dużą populację brzegówki, która wynosi ponad 5% całej krajowej populacji tego gatunku. Ponadto obszary chronione Natura 2000 Dolina Środkowego Bugu i Poleska Dolina Bugu, które obejmują częściowo gminę Hanna, posiada ponad 1% krajowej populacji błotniaka łąkowego, bociana białego, derkacza, dzięcioła białogrzbietego, krwawodzioba, piskliwca, rybitwy białowąsej, czarnej oraz białoskrzydłej, rycyka i zimorodka.

Bogata jest także ichtiofauna środowisk wodnych. Występują zarówno gatunki zagrożone, takie jak wcześniej wymienione kozy, ale również przedstawiciele gatunku piskorza i kiełba białopłetwego, jak i jeszcze liczne i stosunkowo stabilne populacje gatunków takich jak szczupak i okoń.

Spośród ssaków oprócz chronionych bobrów i wydr na tych terenach pojawiają się również jelenie, sarny, dziki, lisy i zające. Faunę ssaków uzupełniają ryjówki, gryzonie, jeże i drobne drapieżniki.

3.1.9. Klimat lokalny, akustyczny i stan powietrza atmosferycznego

Klimat lokalny jest zależny między innymi od rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym, wysokości opadów, siły i kierunku wiatru, temperatury powietrza oraz wilgotności.

Według regionalizacji klimatycznej E. Romera gmina Hanna położona jest w obrębie klimatu Wielkich Dolin w krainie Chełmsko-Podlaskiej, rozciągającej się od środkowej części Podlasia aż do centralnej Lubelszczyzny. W regionie tym występuje najmniej dni umiarkowanie ciepłych pochmurnych bądź z opadem, z kolei zimą najczęściej występuje w nim pogoda mroźna, bez opadu. Skutkuje to wysoką roczną amplitudą temperatur i niską sumą opadów, które są charakterystyczne dla wpływu klimatu kontynentalnego na obszar gminy. Na terenie opracowania przeważają wiatry z kierunków zachodnich. Średni czas trwania zimy wynosi ok. 110 dni, a okres wegetacyjny trwa ok. 205-210 dni, począwszy od pierwszej dekady kwietnia, kończąc pod koniec października. Najzimniejszym miesiącem jest styczeń, kiedy to średnia temperatura wynosi ok. -4° Celsjusza, najcieplejszy jest lipiec o średniej temperaturze ok. 18°. W ciągu roku na obszarze gminy występuje ok. 50 dni z temperaturą ujemną. Średnia ilość opadów w ciągu roku wynosi ok. 550 mm, z czego ok. 200 mm przypada na opady zimowe.

Na klimat lokalny największy wpływ mają otwarte, rolnicze tereny, które powodują zwiększenie odczuwanej prędkości wiatru, a także subiektywne zwiększenie uczucia chłodu podczas chłodniejszych dni i gorąca podczas dni cieplejszych. W związku z powyższym odczuwalny jest topoklimat obszarów niezalesionych, otwartych, gdzie wskutek odsłonięcia powierzchni granicznej, występują stosunkowo wysokie wartości promieniowania cieplnego podłoża. Stąd też nocne spadki temperatury na tych obszarach są większe i bardziej odczuwalne przez człowieka niż na obszarach zalesionych. Z uwagi na niedużą wielkość poszczególnych miejscowości gminy topoklimat zurbanizowany jest praktycznie nieodczuwalny.

Jakość powietrza

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza Gmina Hanna położona jest w zasięgu strefy lubelskiej PL0602 dla celów oceny jakości powietrza pod kątem zawartości ozonu, dwutlenku siarki, tlenków azotu, tlenku węgla i benzenu, pyłu zawieszonego PM10 oraz zawartego w tym pyle ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu, a także pyłu zawieszonego PM2,5. „Ocena jakości powietrza w województwie lubelskim za rok 2017" opracowana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie w 2018 roku wykazała, że strefa lubelska wg kryteriów odniesionych do ochrony zdrowia, w zakresie zawartości dwutlenku siarki, tlenków azotu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla, pyłu PM2,5 oraz poziomu docelowego kadmu, arsenu, niklu, ozonu została zakwalifikowana w klasie A. Natomiast ze względu na przekroczenia dobowych stężeń pyłu PM10 oraz średniorocznych stężeń benzo(a)pirenu strefę tą sklasyfikowano w klasie C. W zakresie uwzględnienia poziomu docelowego ozonu wykazano klasę A, jednak według poziomu celu długoterminowego strefa lubelska została sklasyfikowana w klasie D_2. Z kolei według dodatkowo przeprowadzonej klasyfikacji jakości powietrza pod względem zawartości pyłu PM2,5 dopuszczalnej dla fazy II strefę tą zaliczono do klasy C_1. Jednocześnie pod kątem ochrony roślin strefę lubelską w całości w zakresie zawartości dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz ozonu zakwalifikowano do strefy A.

Kwalifikacja do klasy A oznacza, że w tym zakresie stężenia zanieczyszczenia nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych. Kwalifikacja do klasy B oznacza, że w tym zakresie stężenia zanieczyszczenia przekraczają poziomów dopuszczalnych, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji. Kwalifikacja do klasy C oznacza, że stężenia zanieczyszczenia przekraczają poziomy dopuszczalne lub poziomy docelowe powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne lub poziomy docelowe. Kwalifikacja do klasy D_1 oznacza, że poziom stężeń zanieczyszczenia nie przekracza wyznaczonego poziomu celu długoterminowego, a klasa D_2 oznacza przekroczenie poziomu celu długoterminowego. Obie te klasy wyznaczane są wyłącznie dla zawartości ozonu.

Dla obszarów wykazujących przekroczenia poziomów dopuszczalnych zostały opracowane programy ochrony powietrza wskazujące kierunki działań niezbędnych do przywrócenia standardów jakości powietrza.

Klimat akustyczny

Na klimat akustyczny gminy Hanna wpływa występowanie lokalnych źródeł hałasu, do których zalicza się głównie hałas komunikacyjny. Pod względem komfortu akustycznego na terenie opracowania występują lokalne źródła hałasu, które mogą powodować przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu określonych dla pory dziennej i nocnej w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. *w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku* (Dz. U. 2014 r., poz. 112). Obowiązujące obecnie wartości wskaźników długookresowych mieszczą się w przedziałach: dla poziomu dzienno-wieczorno-nocnego L_{DWN} 50–70 dB, dla długookresowego poziomu hałasu w porze nocy L_N 45–65 dB; w przypadku wskaźników krótkookresowych: dla poziomu równoważnego hałasu w porze dnia L_{AeqD} 50–68 dB, dla poziomu równoważnego hałasu w porze nocy L_{AeqN} 45–60 dB.

Klimat akustyczny środowiska obszaru opracowania kształtowany jest przez hałas komunikacyjny drogowy, przede wszystkim pochodzący z natężenia ruchu pochodzącego z drogi wojewódzkiej nr 816, dróg powiatowych oraz w mniejszym stopniu z drogi krajowej nr 63, znajdującej się w terenie

zalesionym w stosunkowo dużej odległości od najbliższych zabudowań terenu gminy. Do czynników mających wpływ na poziom emisji hałasu drogowego oprócz natężenia ruchu należą również: struktura strumienia pojazdów, a zwłaszcza udziału w nim transportu ciężkiego, stan techniczny pojazdów, rodzaj i stan techniczny nawierzchni oraz charakter zabudowy (zagospodarowanie) terenów otaczających.

Z racji tego, że przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 63 łącząca przyszłe polsko-rosyjskie przejście graniczne z polsko-białoruskim przejściem granicznym w Sławatyczach badano skutki natężenia ruchu i towarzyszącego mu hałasu na mieszkańców. W wyniku badań nie stwierdzono przekroczenia wskaźników LDWN oraz LN dla zabudowań znajdujących się w najbliższym otoczeniu tej drogi, a ruch średniodobowy na odcinku Wisznice – Sławatycze, którego część przebiega również przez gminę Hanna według danych wykonanych podczas Generalnego Pomiaru Ruchu w 2015 r. wynosi 1 556 pojazdów. Hałas komunikacyjny występuje również wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 816, na której ruch średniodobowy na odcinku od Sławatycz do Hanny wyniósł 1 651 pojazdów mechanicznych, a na odcinku od pomiarowym od Hanny do Włodawy natężenie ruchu wynosiło 1 469 pojazdów. Poza hałasem pochodzenia drogowego gmina Hanna nie posiada żadnych innych emitorów hałasu komunikacyjnego, jak również na jej terenie nie występują uciążliwe zakłady przemysłowe, które mogłyby wpływać na komfort akustyczny mieszkańców.

W oparciu o Generalny Pomiar Ruchu z 2015 roku, SDR (średni dobowy ruch) dla dróg krajowych oraz dróg wojewódzkich przebiegających przez teren gminy przedstawia poniższa tabela.

Nr drogi	Nazwa odcinka	SDR ogółem	SDR samochody osobowe	SDR samochody ciężarowe
DK 63	Wisznice – Sławatycze	1556	1385	57
DW 816	Sławatycze - Hanna	1651	1544	30
	Hanna - Włodawa	1469	1338	44

Pola elektromagnetyczne

Źródła pola elektromagnetycznego mogą być naturalne oraz sztuczne i mogą mieć różną częstotliwość. Do sztucznych źródeł należą: stacje i linie elektroenergetyczne przede wszystkim wysokich i najwyższych napięć, stacje nadawcze radiowe i telewizyjne oraz stacje bazowe telefonii komórkowych.

Przez teren gminy Hanna przebiegają napowietrzne linie elektroenergetyczne średniego napięcia SN15kV. Przed oddziaływaniem pola elektroenergetycznego obowiązuje strefa ochronna, zwana pasem technologicznym mierzona od skrajnego przewodu linii o szerokości od 5m dla linii SN. Jednakże na terenie gminy nie prowadzono badań poziomu pól elektromagnetycznych oraz dotyczących oddziaływania promieniowania na środowisko, a w szczególności na zdrowie mieszkańców. Niemniej można przypuszczać, że aktualnie miejscami niesprzyjającymi dla ludności gdzie występują pola elektromagnetyczne są linie wysokiego napięcia. Ponadto na obszarze gminy znajdują się 4 stacje bazowe telefonii komórkowych: 3 z nich znajdują się w miejscowości Dołhobrody, jedna w miejscowości Hanna.

3.2. Przyrodnicze powiązania obszaru gminy z otoczeniem

Przyrodnicze powiązania na obszarze kraju oraz w skali międzynarodowej zachodzą przede wszystkim pomiędzy obszarami należącymi do systemu obszarów chronionych. Są to parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerwaty przyrody, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, stanowiska

dokumentacyjne, użytki ekologiczne oraz zespoły przyrodniczo – krajobrazowe. Ponadto osnowę przyrodniczego systemu obszarów chronionych tworzy układ hydrograficzny oraz orograficzny.

Na terenie gminy Hanna znajdują się dwa obszary Natura 2000: „Dolina Środkowego Bugu" oraz „Poleska Dolina Bugu", znajdujące się we wschodniej części gminy Hanna oraz które częściowo pokrywają się swoimi obszarami, Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu, który rozciąga się od wschodniej granicy drogi wojewódzkiej nr 816 do rzeki Bug, a także jeden użytek ekologiczny nie posiadający swojej nazwy znajdujący się wewnątrz wszystkich trzech wymienionych wcześniej obszarów chronionych. Tereny wzdłuż rzeki Bug są najważniejszymi obszarami ochronnymi nie tylko gminy Hanna, ale też sąsiednich gmin, przez które ona przebiega. W najbliższym sąsiedztwie gminy występują również inne użytki ekologiczne, a także obszar Natura 2000 „Uroczysko Mosty-Zahajki" znajdujące się na południowy-zachód od gminy Hanna. Ponadto na terenie Ukrainy, w odległości ok. 5,0 km na południowy-wschód od rzeki Bug w obrębie gminy Hanna, wyznaczającej granicę Polski, znajduje się strefa Szackiego Parku Narodowego. Ponadto wschodnia część obszaru opracowania, wzdłuż rzeki Bug znajduje się w strefie korytarza ekologicznego ECONET o międzynarodowym znaczeniu nr 27M „Obszar Poleski".

Z tego względu wszystkie elementy środowiska przyrodniczego na obszarze gminy mają określone znaczenie w sieci powiązań przyrodniczych. I tak wszelkie struktury liniowe, pasmowe pełnią rolę lokalnych korytarzy ekologicznych, a struktury punktowe, skupiska zieleni pełnią rolę lokalnych węzłów ekologicznych. Do lokalnych, mniejszych rangą korytarzy ekologicznych na obszarze gminy Hanna można zaliczyć przede wszystkim układy zadrzewień, aleje wzdłuż dróg oraz zieleń towarzyszącą ciekom wodnym, a również obszary leśne większe kompleksy leśne, również znajdujące się w jej obszarze.

Wszystkie te elementy, tworzące system wzajemnych powiązań, wpływają pozytywnie na funkcjonowanie środowiska przyrodniczego miasta. Jednakże wskazane jest by struktury niepełne lub przerwane podlegały uzupełnieniu tak, aby układ powiązań przyrodniczych mógł w pełni spełniać swoją funkcje.

3.3. Obiekty i obszary cenne przyrodniczo objęte ochroną.

Na obszarze gminy Hanna zostały wyznaczone się następujące formy ochrony przyrody określone w ustawie o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004r. i są to:

- Obszar Natura 2000 – SOO PLH 060032 „Poleska Dolina Bugu";
- Obszar Natura 2000 – OSO PLB 060003 „Dolina Środkowego Bugu";
- Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu;
- Użytek ekologiczny w miejscowości Kuzawka;
- Pomniki przyrody.

Obszar Natura 2000 – dyrektywa siedliskowa (SOO) PLH 060032 „Poleska Dolina Bugu"

Obejmuje teren o łącznej powierzchni 8173,24 ha. Jest to obszar złożony z kilku części, z których jeden znajduje się również w gminie Hanna. Posiada on ustanowione zadania ochronne zawarte w Zarządzeniu RDOŚ w Lublinie z dnia 12 stycznia 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Poleska Dolina Bugu PLH060032, która w swoich zapisach zawiera m.in. cele działań ochronnych dla poszczególnych gatunków chronionych obszaru. Obszar ten znajduje się w całości w granicach innego obszaru Natura 2000 „Dolina Środkowego Bugu". Na jego terenie znajdują się gatunki zwierząt i roślin wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej: ssaków takich jak bóbr europejski i wydra, płazów: kumaka nizinnego, bezkręgowców: modraszka nausitous i przeplatki maturnej, ryb: kiełba białopłetwego, minoga strumieniowego i piskorza, i wśród roślin: staroduba łąkowego. W sumie

zidentyfikowanych zostało 14 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej i 7 gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej.

Obszar Natura 2000 – dyrektywa ptasia (OSO) PLB 060003 „Dolina Środkowego Bugu"

Jest to obszar o całkowitej powierzchni 28096,55 ha. Również jest to ostoja ptasia o randze europejskiej o nr E67. Obecnie obowiązują dla niego zapisy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. z 2011 r., nr 25, poz. 133). Ponadto posiada on zadania ochronne ustanowione Zarządzeniem RDOŚ w Lublinie z dnia 24 kwietnia 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Bugu PLB060003.

Obszar Natura 2000 obejmuje swoim zasięgiem tereny znajdujące się bezpośrednio wzdłuż rzeki Bug, począwszy od Kryłowa, aż do okolic Terespola. Większość z nich stanowią tereny łęgów i pastwisk, na których znajdują się pojedyncze zadrzewienia bądź lasy zdegradowane, usytuowane w bezpośrednim sąsiedztwie koryta rzeki Bug. W kilku miejscach znajdują się również kilkunastohektarowe fragmenty lasów łęgowych i mieszanych. Sama rzeka na tym odcinku jest rzeką silnie meandrującą, z licznymi starorzeczami, które zostały odcięte od stałego przepływu rzeki. Gatunkami drzew, które dominują na tym obszarze są topole i wierzby.

W granicach obszaru znajduje się co najmniej 27 gatunków ptaków opisanych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej oraz 10 gatunków znajdujących się w Polskiej Czerwonej Księdze. Stanowi on teren lęgowy dla co najmniej 5% krajowej populacji brzegówki, a także co najmniej 1% populacji takich gatunków jak błotniak łąkowy, derkacz, jarzębatka, krwawodziób, podróżniczek i zimorodek.

Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu

Powołany w 1990 roku obszar, który obejmuje swoim zasięgiem fragmenty czterech nadbużańskich gmin, w tym gminę Hanna. Łączna powierzchnia całego obszaru chronionego krajobrazu wynosi 11300 ha, część znajdująca się na obszarze opracowania wynosi 2595 ha. Granicę zachodnią stanowi droga wojewódzka nr 816, a granicę wschodnią rzeka Bug. Dokumentem ustanawiającym obszar chronionego krajobrazu była Uchwała Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białej Podlaskiej Nr XII/75/90 z dnia 23 kwietnia 1990 roku w sprawie utworzenia Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, zmieniana później rozporządzeniami: Nr 9 Wojewody bialskopodlaskiego z dnia 25 sierpnia 1994 r. w sprawie zmiany granic Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz Nr 35 Wojewody Lubelskiego z dnia 16 lutego 2006 r. w sprawie nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. W swoich granicach zawiera on obydwa wyżej wymienione obszary Natura 2000. Powołany on został ze względu na wyróżniający się krajobraz o wyróżniających się ekosystemach, wartościowy ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem. Wszystkie wymienione powyżej obszary znajdują się w strefie sieci korytarzy ekologicznych ECONET, w granicach strefy 27M „Obszar Poleski" o znaczeniu międzynarodowym, biegnącej wzdłuż rzeki Bug.

Użytek ekologiczny w Kuzawce

Użytkami ekologicznymi według ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2020 poz. 55 ze zm.) są „zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne,

skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania". Na terenie gminy Hanna znajduje się 1 użytek ekologiczny nie posiadający swojej nazwy leżący w obrębie Kuzawka. Obejmuje on teren o powierzchni 2,35 ha, zlokalizowany w rejonie wydmy piaszczystej, częściowo pokrytej roślinnością. W jej obrębie znajduje się również wiele zabytków archeologicznych pochodzących z istniejącego tam obozowiska z okresu między IX w. p.n.e. do połowy II w. p.n.e.

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie (ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. z 2020, poz. 55 ze zm.).

Na terenie gminy Hanna znajduje się 6 obiektów uznanych przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody za pomniki przyrody. Wszystkie z nich są pomnikami jednoobiektowymi, składającymi się z pojedynczego drzewa.

LP	OBRĘB EWIDENCYJNY	PRZEDMIOT OCHRONY	GATUNEK	MIEJSCE PUBLIKACJI	OZNACZENIE DZIENNIKA USTAWOWEGO	DATA PUBLIKACJI
1	Kuzawka	Pojedyncze drzewo	Dąb szypułkowy	Dz. Urz. Woj. Bialskopodlaskiego	Dz. Urz. Woj. Bialskopodlaskiego z 1988 r. nr 15 poz. 111	1988-12-12
2	Kuzawka	Pojedyncze drzewo	Dąb szypułkowy	Dz. Urz. Woj. Bialskopodlaskiego	Dz. Urz. Woj. Bialskopodlaskiego z 1988 r. nr 15 poz. 111	1988-12-12
3	Hanna	Pojedyncze drzewo	Klon pospolity	Dz. Urz. Woj. Bialskopodlaskiego	Dz. Urz. Woj. Bialskopodlaskiego z 1993 r. nr 9 poz. 119	1992-12-30
4	Kuzawka	Pojedyncze drzewo	Jałowiec pospolity	Dz. Urz. Woj. Bialskopodlaskiego	Dz. Urz. Woj. Bialskopodlaskiego z 1993 r. nr 9 poz. 119	1992-12-30
5	Kuzawka	Pojedyncze drzewo	Lipa drobnolistna	Dz. Urz. Woj. Bialskopodlaskiego	Dz. Urz. Woj. Bialskopodlaskiego nr 7, poz. 94	1993-12-30
6	Hanna	Pojedyncze drzewo	Lipa drobnolistna	Dz. Urz. Woj. Bialskopodlaskiego	Dz. Urz. Woj. Bialskopodlaskiego nr 15, poz. 217	1998-12-28

Ponadto część gminy znajduje się na obszarze Transgranicznego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie" znajdującego się na terenach Polski, Białorusi i Ukrainy, który posiada również status rezerwatu biosfery UNESCO.

3.4. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej

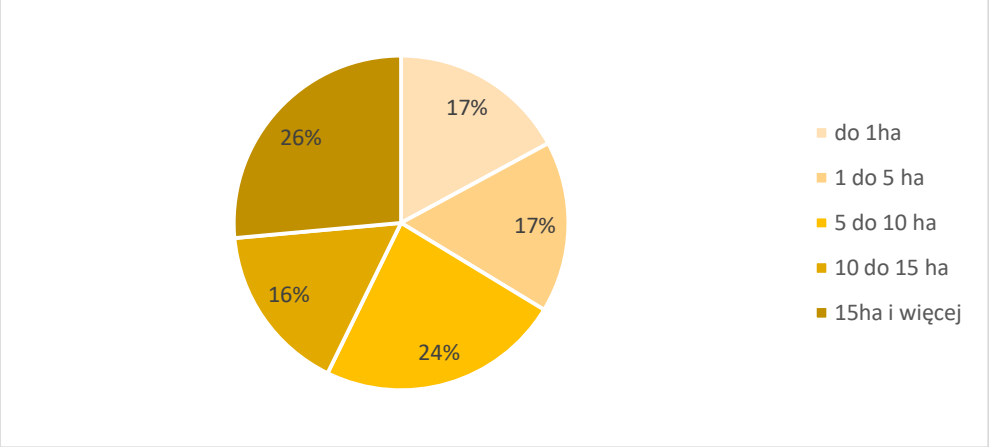
Gmina Hanna, to gmina o charakterze wybitnie rolniczym, położona na obszarze znanym z bardzo dobrych warunków dla rolnictwa. Użytki rolne stanowią największą część w całej strukturze gruntów i stanowią 77,1% wszystkich gruntów. Grunty orne z kolei stanowią 57,0% powierzchni gminy i zajmowały zdecydowaną większość użytków rolnych, pastwiska obejmowały 10,5% powierzchni gminy, łąki 28,1%, a sady zaledwie 0,4% powierzchni. Pod względem jakościowym i bonitacyjnym w gminie przeważają gleby klasy IV oraz V, stanowiące łącznie ponad 90% gleb występujących na tym obszarze.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. strukturze funkcjonujących gospodarstw rolnych na terenie gminy najwięcej występuje gospodarstw bardzo dużych mających powierzchnię 15 ha i większej stanowiąc 26,4% wszystkich gospodarstw rolnych oraz średnich gospodarstw mających powierzchnię między 5 ha a 10 ha (23,6%). Średnia powierzchnia gospodarstwa w gminie jest dość wysoka i wynosi 14,4 ha. Z racji gleb przyzwoitej jakości znajdujących się na obszarze gminy przeważają uprawy zbóż które stanowią 80% wszystkich upraw na tym terenie. Przeważają wśród nich uprawy pszenżyta ozimego, mieszanek zbożowych jarych oraz jęczmienia jarego. Nieco mniejszą rolę na terenie gminy odgrywa hodowla, przede wszystkim trzody chlewnej. Gospodarstwa rolne zlokalizowane są głównie w północnej i północno-wschodniej części gminy z nielicznymi gospodarstwami w jej południowej części z ograniczoną możliwością uprawy ze względu na duży udział lasów na tym obszarze.

Struktura gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych w gminie Hanna wg PSR z 2010r.

Grupy obszarowe	Liczba gospodarstw ogółem	Liczba gospodarstw indywidualnych
do 1ha	130	130
1 do 5 ha	126	126
5 do 10 ha	179	178
10 do 15 ha	124	124
15ha i więcej	201	201
Ogółem	760	759

Dane: GUS Powszechny Spis Rolny 2010r.

Struktura upraw w gminie Hanna wg PSR z 2010r.

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha
Zboża razem	5355,58
Ziemniaki	106,82
Uprawy przemysłowe	32,85
Buraki cukrowe	9,58
Rzepak i rzepik	0,00*
Strączkowe jadalne na ziarno razem	15,86
Warzywa gruntowe	32,34

* uprawy rzepaku i rzepiku są objęte tajemnicą statystyczną

Dane: GUS Powszechny Spis Rolny 2010r.

Struktura zwierząt hodowlanych w gminie Hanna wg PSR z 2010r.

Wyszczególnienie	Liczba sztuk
Bydło razem	3 769
Trzoda chlewna razem	6 813
Konie	161
Drób razem	9 401

Dane: GUS Powszechny Spis Rolny 2010r.

3.5. Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej

Na terenie gminy Hanna lasy zajmują zaledwie 19,0% jej powierzchni. Cała gmina znajduje się w granicach nadleśnictwa Włodawa. Powierzchnia gruntów leśnych na terenie opracowania według danych GUS wynosi 2 371,24 ha. Ponad 58,0% wszystkich lasów stanowią lasy należące do Skarbu Państwa - jest to 1 376,24 ha. Pozostałe lasy o powierzchni 995 ha są lasami prywatnymi. Grunty leśne zlokalizowane są głównie w północnej części gminy między innymi wokół miejscowości Janówka, ale też duża ich część znajduje się między miejscowościami Dańce a Hanną oraz w jej południowym skraju, koło miejscowości Konstantyn. Pozostałe fragmenty gruntów leśnych są rozproszone na terenie gminy. W występującym naturalnym drzewostanie leśnym przeważa sosna zwyczajna, wsparta o gatunki drzew liściastych takich jak brzoza, dąb szypułkowy i olsza czarna.

Gmina Hanna ma jedną z niższych wartości produkcji grubizny drzewnej powiecie włodawskim. W 2017 roku na terenie gminy pozyskano 750 m^3 grubizny, co pozycjonowało ją na trzecim od miejscu od końca w powiecie.

Lasy spełniają różnorodne funkcje, zapewniają stabilizację stosunków wodnych, ochronę gleb przed erozją, kształtują klimat, tworzą warunki dla zachowania potencjału biologicznego gatunków i ekosystemów, zachowują różnorodność i złożoność krajobrazu.

Gospodarka leśna na terenie lasów w granicach gminy Hanna prowadzona jest na podstawie:

1) Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Włodawa na okres 1.01.2010 – 31.12.2019,
2) przepisów odrębnych obejmujących tereny Obszaru Chronionego Krajobrazu i Obszarów Natura 2000.

3.6. Krajobraz kulturowy gminy Hanna

Krajobraz kulturowy gminy Hanna stanowią powstałe sieci osadnicze wraz z zachowanymi kształtami pól uprawnych oraz tereny leśno-łąkowe. Gmina znajduje się na styku dwóch religii: katolickiej i prawosławnej, które są nierozerwalnie powiązane z genezą i lokalizacją poszczególnych miejscowości.

4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

4.1. Historia

Teren gminy znajdował się od X wieku na styku wpływów Polski i Rusi. Po wojnach między oboma państwami od końcówki XI wieku teren gminy znajdował się w granicach Rusi Kijowskiej, a od końca XII wieku po rozbiciu dzielnicowym państwa w granicach Rusi Halicko-Włodzimierskiej. Taki stan trwał do XIV wieku kiedy to na tereny gminy zajęło Wielkie Księstwo Litewskie, z którym w późniejszym czasie zawarła unie z Polską tworząc de facto jedno wspólne państwo.

Pierwsza wzmianka o miejscowości Hanna pochodzi z 1546 roku. W tym roku Bohdan Bohowityn herbu Pelikan uzyskał dla tej miejscowości prawa miejskie. Sama nazwa miejscowości według legendy ma pochodzić od Anny Jagiellonki, która podróżując na Ruś zatrzymała się w tym miejscu na nocleg, a w miejscowej gwarze do imienia Anna została dodana litera H tworząc ostateczną wersję nazwy miejscowości - Hanna. Po rozbiciu rodu Radziwiłłów na trzy linie w końcówce XVI wieku Hanna weszła w skład ordynacji nieświeskiej po kilkudziesięciu latach od tego wydarzenia, w latach 60 XVII wieku. Prawa miejskie utrzymała przez wszystkie lata istnienia Rzeczpospolitej, włącznie z latami rozbiorów i upadku państwa, odebrano je dopiero w 1821 roku, kilka lat po upadku Księstwa Warszawskiego. W pierwszych latach po rozbiorach tereny gminy znalazły się pod zaborem austriackim, po powstaniu i szybkim upadku Księstwa Warszawskiego znalazły się one jednak w granicach Imperium Rosyjskiego, w tak zwanym Królestwie Kongresowym. Administracyjnie teren gminy został włączony do powiatu włodawskiego znajdującego się do 1844 roku początkowo w województwie, a następnie guberni podlaskiej. W latach 1844-1866 powiat włodawski, jako okręg, przeniesiono do guberni lubelskiej. Z dniem 1 stycznia 1867 roku aż do 1912 roku teren gminy wyłączono z reaktywowanego powiatu włodawskiego i przeniesiono go do powiatu bialskiego w guberni siedleckiej. Przez ostatnie lata istnienia Imperium Rosyjskiego, od 1912 roku teren gminy wraz z ziemiami znajdującymi się na zachodnim brzegu Bugu odłączono od Królestwa Kongresowego i przyłączono do Rosji w ramach guberni chełmskiej.

Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę w 1918 roku i późniejszych walkach o granice reaktywowanego państwa gmina Hanna znalazła się na terenie województwa lubelskiego, w powiecie włodawskim, podobnie jak ma to miejsce obecnie, pomimo prób reform administracyjnych likwidujących gminy (w latach 1952-1973), kiedy to gminę Hanna podzielono na 11 gromad oraz powiaty (w latach 1975-1998) gdy gminę Hanna przyłączono do województwa bialskopodlaskiego.

4.2. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

W gminie Hanna znajdują się 2 obiekty nieruchome do rejestru zabytków. Zestawienie wszystkich obiektów, które zostały objęte ochroną konserwatorską na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 282) przedstawia poniższa tabela.

Spis obiektów pochodzi z rejestru zabytków nieruchomych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Lublinie.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu
1.	Hanna	Kościół Parafialny Rzymskokatolicki pw. św. Piotra i Pawła z wyposaż. wnętrza, otoczeniem wraz z drzewostanem w gran. cmentarza kościelnego, dzwonnica (wraz ze znajdującymi się w niej zabytkami ruchomymi)	A/141	21.12.1966
2.	Lack	dawna cerkiew unicka, ob. Kościół Rzymskokatolicki pw. Matki Bożej Bolesnej, wraz z cmentarzem przykościelnym, na działce wskazanej w dec., w gran. wg zał. planu	A/1325	18.11.1997

źródło: Wojewódzki Konserwator Zabytków w Lublinie

4.3. Obiekty będące w gminnej ewidencji zabytków

W gminie Hanna znajdują się obiekty zabytkowe wpisane do gminnej ewidencji zabytków. Są to zabytki architektury i budownictwa, w tym zespoły i obiekty o lokalnych walorach historycznych.

W tabelach poniżej został zamieszczony wykaz obiektów zabytkowych ruchomych i nieruchomych, ujętych w ewidencji dóbr kultury województwa lubelskiego (aktualny na 2006 r.).

Wykaz obiektów architektury i budownictwa, placów i terenów objętych gminną ewidencją zabytków – stan na 2015 r.

Numer	Miejscowość	Numer działki	Obiekt	Czas powstania
1.	Dołhobrody	dz. nr 636	kościół rzymskokatolicki p.w. św. Stanisława BPA	1929 r.
2.	Dołhobrody	dz. nr 111/2	cmentarz rzymskokatolicki, dawniej greckokatolicki	I poł. XVIII w.
3.	Dołhobrody	dz. nr 1164, 1165/1	cmentarz rzymskokatolicki	pocz. XX w.
4.	Hanna	dz. nr 344	drewniana kapliczka	1880 r.
5.	Hanna	dz. nr 321	murowana kapliczka	1791 r.
6.	Hanna	dz. nr 317	drewniana kaplica cmentarna	ok. 1880 r.
7.	Hanna	dz. nr 316/13	drewniana plebania	1844 r.
8.	Hanna	dz. nr 363	murowany dom (szkoła podstawowa)	ok. 1905 r.
9.	Hanna	dz. nr 316/13	teren probostwa	poł. XIX w.
10.	Hanna	dz. nr 317	cmentarz rzymskokatolicki, dawniej greckokatolicki	II poł. XVIII w.

11.	Hanna Kolonia	dz. nr 648/1	cmentarz greckokatolicki	przed 1819 r.
12.	Holeszów	dz. nr 90	cmentarz rzymskokatolicki, prawosławny	II poł. XIX w.
13.	Holeszów	dz. nr 95	cmentarz prawosławny (przy cerkwi)	pocz. XX w.
14.	Janówka	dz. nr 274	drewniana kapliczka prawosławna	koniec XIX w.
15.	Pawluki	dz. nr 213	drewniany dom mieszkalny	początek XX w.
16.	Lack	dz. nr 544	cmentarz rzymskokatolicki	k. XX w.

Źródło: Załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 52/15 Wójta Gminy Hanna z dnia 05 października 2015r., Wojewódzki Konserwator Zabytków w Lublinie

Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do ewidencji dóbr kultury województwa lubelskiego - stan na 2006 r.

Numer	Miejscowość	Numer działki	Obiekt	Czas powstania
1.	Dańce		drewniany wiatrak koźlak	ok. 1920 r.
2.	Dołhobrody	dz. nr 636	kościół rzymskokatolicki p.w. św. Stanisława BPA	1929 r.
3.	Dołhobrody		drewniany dom mieszkalny	koniec XIX w.
4.	Dołhobrody		drewniany dom mieszkalny	koniec XIX w.
5.	Dołhobrody	dz. nr 1019	drewniany dom mieszkalny	koniec XIX w.
6.	Dołhobrody	dz. nr 801, 802	drewniany dom mieszkalny	ok. 1871 r.
7.	Dołhobrody		drewniany dom mieszkalny	koniec XIX w.
8.	Dołhobrody		drewniana studnia drążona w pniu drzewa	
9.	Dołhobrody		dom drewniany i drewniana stodoła kryta słomą	
10.	Dołhobrody		dom drewniany	koniec XIX w.
11.	Dołhobrody		nagrobek cmentarny Józefa Błyskosza	
12.	Hanna		drewniana kapliczka	1880 r.
13.	Hanna	dz. nr 321	murowana kapliczka	1791 r.
14.	Hanna	dz. nr 317	drewniana kaplica cmentarna	ok. 1880 r.
15.	Hanna	dz. nr 316/13	drewniana plebania	1844 r.
16.	Hanna	dz. nr 363	murowany dom (szkoła podstawowa)	ok. 1905 r.
17.	Holeszów		drewniany wiatrak koźlak	ok. 1900 r.
18.	Janówka	dz. nr 274	drewniana kapliczka prawosławna	koniec XIX w.

19.	Konstantyn	dz. nr 749	drewniany dom mieszkalny	ok. 1925 r.
20.	Konstantyn	dz. nr 744	drewniany dom mieszkalny	początek XX w.
21.	Kuzawka		drewniany dom mieszkalny	ok. 1930 r.
22.	Pawluki		drewniany dom mieszkalny	koniec XIX w.
23.	Pawluki		drewniany dom mieszkalny	początek XX w.
24.	Zaświatycze		drewniany dom mieszkalny	koniec XIX w.
25.	Zaświatycze		drewniany dom kryty słomą	XIX w.

Wojewódzki Konserwator Zabytków w Lublinie

4.4. Zabytki archeologiczne

Zgodnie z art. 3 pkt. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2018, poz. 2067 t.j.) zabytek archeologiczny, to zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów lub zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Obszar gminy Hanna jest bardzo gęsto pokryty śladami przeszłości, pochodzącymi z okresów od neolitu po średniowiecze oraz kultury pradziejowej, wpływów rzymskich, przeworskiej, prapolskiej, polskiej oraz ruskiej. Między innymi są to pozostałości obozowiska z okresu paleolitu schyłkowego, mezolitu i wczesnej epoki brązu, a także osady i punkty osadnicze o dużej wartości. Przez to obszar gminy Hanna jest gęsto pokryty stanowiskami archeologicznymi, reprezentującymi różne okresy historyczne.

Wykaz stanowisk archeologicznych znajdujących się na terenie gminy Hanna - stan na 2019 r.

Numer	Miejscowość	Nr stanowiska	Nr arkusza AZP	Obiekt	Okres
1.	Dołhobrody (Baje)	1	68-90		
2.	Dańce	20	67-89	ślady osadnictwa	epoka kamienia, prawdopodobna osada średniowieczna
3.	Dańce	21	67-89	osada	okres nowożytny
4.	Dańce	22	67-89	ślad osadnictwa	mezolit
5.	Dańce	23	67-89	ślady osadnictwa	pradziejowy, wczesnośredniowieczny
6.	Dańce	24	67-89	ślady osadnictwa	epoka kamienia – epoka żelaza, neolit, prawdopodobna osada nowożytna
7.	Dańce	25	67-89	ślad osadnictwa	mezolit
8.	Dołhobrody	2	68-90		
9.	Dołhobrody	3	68-90		
10.	Dołhobrody	4	68-90		
11.	Dołhobrody	6	68-90		
12.	Dołhobrody	7	68-90	osada i ślad osadnictwa	pradziejowy, kultur paraneolitycznych

13.	Dołhobrody	8	68-90	ślady osadnictwa	kultury łużyckiej z epoki brązu w okresie halsztackim, wczesnośredniowieczny
14.	Dołhobrody	9	68-90		
15.	Dołhobrody	10	68-90	osady i ślad osadnictwa	pradziejowy, wczesnośredniowieczny (XII – XIII w.), nowożytny (XIV – XVI w.)
16.	Dołhobrody	11	68-90	osada i ślad osadnictwa	pradziejowy, wczesnośredniowieczny, nowożytny (XV – XVII w.)
17.	Dołhobrody	12	68-90	osada	prawdopodobna osada wczesnośredniowieczna
18.	Dołhobrody	13	68-90		
19.	Dołhobrody	15	68-90		
20.	Dołhobrody	16	68-90	osada	wczesnośredniowieczny (XIII – XIV w.)
21.	Dołhobrody	17	68-90	ślady osadnictwa	neolit, wczesna epoka brązu
22.	Dołhobrody	19	68-90		
23.	Dołhobrody	30	69-90		
24.	Dołhobrody	31	69-90		
25.	Dołhobrody	32	69-90		
26.	Hanna	14	67-89		
27.	Hanna	15	67-89	ślady osadnictwa	mezolit – wczesna epoka brązu, okres nowożytny
28.	Hanna	16	67-89		
29.	Hanna	17	67-89	ślady osadnictwa	epoka kamienia – epoka żelaza, wczesna epoka brązu, późne średniowiecze – okres nowożytny
30.	Hanna	18	67-89	ślady osadnictwa	pradziejowy, wczesnośredniowieczny, nowożytny
31.	Hanna	19	67-89	ślady osadnictwa	epoka kamienia, wczesnośredniowieczny
32.	Hanna	1	67-90		
33.	Hanna	2	67-90	osady i ślad osadnictwa	kultury łużyckiej z epoki brązu, Średniowieczny, nowożytny
34.	Hanna	3	67-90	osady	epoka brązu – wczesna epoka żelaza, średniowieczny, nowożytny (XV – XVI w.), prawdopodobna osada z wczesnej epoki brązu – epoki żelaza
35.	Hanna	12	67-90		
36.	Hanna	13	67-90	osady i ślad osadnictwa pradziejowego	kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich epoki brązu, wczesnośredniowieczny, nowożytny (XV – XVI w.)
37.	Hanna	15	67-90	ślady osadnictwa	prawdopodobna osada wczesnośredniowieczna
38.	Hanna	16	67-90	osada	nowożytny (XV – XVI w.)
39.	Hanna	17	67-90	osada	nowożytny (XIV – XVI w.)
40.	Hanna	18	67-90	osada	nowożytny (XV – XVI w.)
41.	Hanna	19	67-90		
42.	Hanna	20	67-90		
43.	Hanna	3	68-89		
44.	Holeszów	18	68-88		
45.	Holeszów	19	68-88	osada i ślad osadnictwa	wczesnośredniowieczny (XIII w.), prawdopodobna osada nowożytna

46.	Holeszów	20	68-88	osada i ślady osadnictwa	pradziejowy, młodszy okres przedrzymski, nowożytny
47.	Holeszów	21	68-88		
48.	Holeszów	22	68-88	osada i ślady osadnictwa	wczesnośredniowieczny (XII – XIII w.), późnośredniowieczny (XIV – XV w.), nowożytny
49.	Holeszów	23	68-88		
50.	Holeszów	24	68-88		
51.	Holeszów	1	68-89		
52.	Holeszów	1	68-89		
53.	Holeszów	2	68-89		
54.	Holeszów	2	68-89		
55.	Holeszów	4	68-89		
56.	Holeszów	5	68-89		
57.	Holeszów	6	68-89	osada	nowożytny (XVI – XVII w.)
58.	Holeszów	7	68-89	osada i ślady osadnictwa	kultura trzciniecka z II okresu epoki brązu, średniowieczny (XIV – XV w.), prawdopodobna osada wczesnośredniowieczna
59.	Holeszów	8	68-89	ślad osadnictwa	schyłkowopaleolityczna kultury świderskiej
60.	Holeszów	9	68-89		
61.	Holeszów	10	68-89	osada i ślad osadnictwa	pradziejowy, wczesnośredniowieczny (do X w.), późnośredniowieczny
62.	Holeszów	11	68-89	osada i ślad osadnictwa	neolit, prawdopodobna epoka brązu i wczesnośredniowieczna
63.	Holeszów	12	68-89	osada i ślady osadnictwa	pradziejowy, prawdopodobna epoka brązu, wczesnośredniowieczny do X w.
64.	Holeszów	13	68-89		
65.	Holeszów	14	68-89		
66.	Holeszów	15	68-89	osada	prawdopodobna osada pradziejowa
67.	Holeszów	16	68-89	osada i ślady osadnictwa	pradziejowy, kultury przeworskiej fazy B okresu wpływów rzymskich, nowożytny (XVI – XVII w.)
68.	Holeszów	17	68-89		
69.	Holeszów	18	68-89		
70.	Janówka	1	66-89		
71.	Janówka	1	66-89		
72.	Janówka	34	66-89		
73.	Konstantyn	3	69-89		
74.	Konstantyn	4	69-89	osada	prawdopodobna osada wczesnośredniowieczna (do X w.)
75.	Konstantyn	5	69-89		
76.	Kuzawka	12	66-90		
77.	Kuzawka	4	67-90		
78.	Kuzawka	5	67-90	osada i ślady osadnictwa	pradziejowy, wczesnośredniowieczny i średniowieczny, nowożytny (XV-XVI w.)
79.	Kuzawka	6	67-90	osada i ślady osadnictwa	pradziejowy, kultury łużyckiej z epoki brązu – wczesnej epoki żelaza, wczesnośredniowieczny, nowożytny (XIV – XVI w.)

80.	Kuzawka	7	67-90	osady i ślady osadnictwa	pradziejowy, średniowieczny, nowożytny (XV – XVI w.), prawdopodobna osada z wczesnej epoki brązu
81.	Kuzawka	8	67-90		
82.	Kuzawka	9	67-90	osada i ślad osadnictwa	wczesnośredniowieczny, nowożytny (XIV – XVI w.)
83.	Kuzawka	11	67-90	osada	nowożytny (XV – XVI w.)
84.	Kuzawka	14	67-90	osady i ślad osadnictwa	pradziejowy, wczesnośredniowieczny, nowożytny (XV – XVI w.)
85.	Lack	32	68-89	osady i ślady osadnictwa	kultury łużyckiej, epoki brązu, prawdopodobna osada pradziejowa
86.	Lack	33	68-89	osada i ślad osadnictwa	późnośredniowieczny, prawdopodobna osada pradziejowa
87.	Lack	34	68-89		
88.	Lack	35	68-89	osada i ślady osadnictwa	wpływów rzymskich, wczesnośredniowieczny (do X w.), nowożytny (XVI – XVII w.), prawdopodobna osada pradziejowa
89.	Lack	36	68-89		
90.	Lack	37	68-89	osada i ślad osadnictwa	wczesna epoka brązu, prawdopodobna osada z fazy B okresu wpływów rzymskich
91.	Lack	38	68-89	osada i ślady osadnictwa	wczesnośredniowieczny (do X w.), późnośredniowieczny (XIV – XV w.), prawdopodobna osada pradziejowa
92.	Lack	39	68-89		
93.	Lack	40	68-89		
94.	Lack	41	68-89		
95.	Lack	42	68-89		
96.	Lack	43	68-89		
97.	Lack	44	68-89	osady	epoka brązu
98.	Lack	45	68-89		
99.	Lack	46	68-89	osada	nowożytny (XVI – XVII w.)
100.	Lack	47	68-89		
101.	Lack	48	68-89	ślady osadnictwa i folwarku	kultury przeworskiej z fazy B okresu wpływów rzymskich, pradziejowy, nowożytny (XVI – XVII w.)
102.	Lack	49	68-89		
103.	Lack	50	68-89		
104.	Nowy Holeszów	51	68-89	osady i ślad osadnictwa	wczesnośredniowieczny (do X w.), późnośredniowieczny (XIV – XV w.), prawdopodobna osada z kultury trzcinieckiej II okresu epoki brązu
105.	Nowy Holeszów	52	68-89	osady	nowożytny (XVI – XVII w.), prawdopodobne osady kultury łużyckiej z epoki brązu i pradziejowa
106.	Nowy Holeszów	53	68-89	folwarki i ślad osadnictwa	późnośredniowieczny, nowożytny (XVII – XVIII w., XIX – XX w.)
107.	Nowy Holeszów	54	68-89		
108.	Nowy Holeszów	55	68-89		

109.	Nowy Holeszów	56	68-89		
110.	Pawluki	5	68-90	osady i ślad osadnictwa	pradziejowy, wczesnośredniowieczny, prawdopodobna osada kultury łużyckiej z epoki brązu – wczesnej epoki żelaza
111.	Pawluki	14	68-90	osada i ślady osadnictwa	kultury łużyckiej, pradziejowy, prawdopodobna osada kultury przeworskiej
112.	Pawluki	33	69-90		
113.	Pawluki	34	69-90		
114.	Pawluki	35	69-90		
115.	Pawluki	36	69-90		
116.	Pawluki	37	69-90		
117.	Pawluki	38	69-90		
118.	Pawluki	39	69-90		
119.	Pawluki	40	69-90		
120.	Pawluki	41	69-90		
121.	Pawluki	42	69-90		
122.	Pawluki	43	69-90		
123.	Pawluki	44	69-90		
124.	Pawluki	45	69-90		
125.	Pawluki	46	69-90		
126.	Pawluki	47	69-90		
127.	Zaświatycze	59	68-89		
128.	Zaświatycze	60	68-89	osady i ślad osadnictwa	pradziejowy, prawdopodobne osady z wczesnej epoki brązu i późnośredniowieczna (XIV – XV w.)
129.	Zaświatycze	18	68-90	ślad osadnictwa	kręgu kultur paraneolitycznych
130.	Zaświatycze	143	69-90		
131.	Zaświatycze	144	69-90		
132.	Zaświatycze	145	69-90		

Źródło: Wojewódzki Konserwator Zabytków w Lublinie

4.5. Dobra kultury współczesnej

Pod pojęciem dobra kultury współczesnej należy rozumieć niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna. W gminie Hanna obserwuje się dobra kultury współczesnej. Wśród nich wyróżnia się m. in.: Park Anny Jagiellonki w Hannie.

4.6. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym – granice krajobrazów priorytetowych

Teren gminy Hanna nie jest objęty audytem krajobrazowym, z tego względu nie wyznaczono w studium granic krajobrazów priorytetowych.

5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY HANNA, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA ORAZ ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

5.1. Rynek pracy

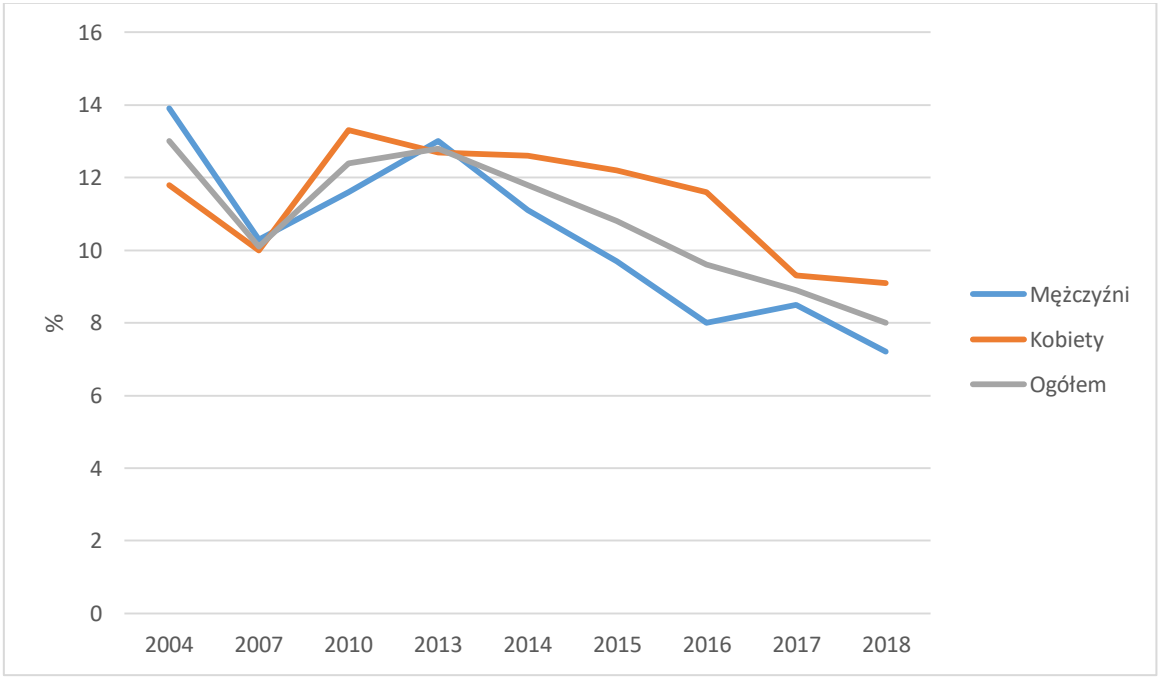
Charakterystykę rynku pracy na terenie gminy Hanna obrazuje poniższa tabela.

Rynek pracy gminy Hanna w latach 2004-2018

lata	pracujący			bezrobotni zarejestrowani			udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]		
	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem
2004	73	86	159	141	98	239	13,9	11,8	13,0
2007	70	96	166	108	86	194	10,3	10,0	10,1
2010	55	74	129	122	114	236	11,6	13,3	12,4
2013	62	94	156	135	107	242	13,0	12,7	12,8
2014	53	91	144	115	108	223	11,1	12,6	11,8
2015	54	91	145	98	102	200	9,7	12,2	10,8
2016	50	93	143	80	94	174	8,0	11,6	9,6
2017	55	90	145	85	74	159	8,5	9,3	8,9
2018	47	111	158	71	72	143	7,2	9,1	8,0

Źródło: Urząd Statystyczny w Lublinie

Wskaźnik bezrobocia w gminie Hanna w latach 2004-2018

Źródło: Urząd Statystyczny w Lublinie

W roku 2007 zaobserwowano spadek liczby osób bezrobotnych w stosunku do okresu wyjściowego o 45 osób, co z kolei przyczyniło się do spadku udziału bezrobotnych o 2,9%. Jednocześnie w wyżej wspomnianym okresie wzrosła liczba osób pracujących w gminie o 7 osób. W roku 2010 liczba osób bezrobotnych wzrosła o 42 osoby, w stosunku do roku 2007, zaś liczba osób pracujących uległa zmniejszeniu do 129. W roku 2013 liczba osób bezrobotnych ponownie wzrosła o 6 osób i w okresie tym wynosiła 242 osoby, zaś liczba osób pracujących wzrosła o 27 osób. Od roku 2013 do roku 2017 obserwowano stopniowy spadek liczby osób bezrobotnych, wynoszący w tych latach 83 osoby, tym samym zmniejszający udział osób bezrobotnych z 12,8% do 8,9%. Od roku 2013 liczba osób pracujących naprzemiennie rosła i malała, cechując się niewielkimi wahaniami, a w roku 2017 wynosiła 145 osób. W 2018 roku odnotowano pierwszy większy wzrost liczby pracujących od 2013 roku do 158 osób. Liczba osób pracujących w gminie minimalną wartość osiągnęła w 2010 roku (129 osób), zaś wartość maksymalną w roku 2007 (166 osób). Tak niska liczba osób pracujących na terenie gminy sugeruje również zjawisko migracji ludności do miejsc pracy znajdujących się poza gminą, a jedynie zamieszkujących w gminie Hanna.
W strukturze gminy Hanna wśród pracowników zauważono przewagę kobiet. W roku 2018 na terenie gminy zatrudnionych było 111 kobiet i 47 mężczyzn, co stanowiło największą dysproporcję w badanym okresie. Z kolei strukturze gminy wśród osób bezrobotnych przeważali mężczyźni, z wyjątkiem roku 2015, kiedy to kobiet niepracujących było o 4 więcej niż mężczyzn oraz 2018 kiedy wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych było 71 mężczyzn i 72 kobiety. W udziale osób bezrobotnych w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy wyższy wskaźnik notowany jest wśród kobiet, z wyjątkiem roku 2004, 2007 oraz 2013, na rok 2016 bezrobocie wśród kobiet wynosiło 11,6%, a wśród mężczyzn 8,0%, dając w badanym okresie najwyższą zmianę wskaźnika. Od 2013 roku bezrobocie stopniowo malało z 12,8% do 8,0% w roku 2018, z czego bezrobocie wśród mężczyzn wynosiło 7,2%, a wśród kobiet 9,1%.

5.2. Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Hanna w latach 2002-2017 zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Zasoby mieszkaniowe gminy Hanna w latach 2002-2017

lata	liczba mieszkań	liczba izb	powierzchnia użytkowa mieszkań (m^2)
2002	1 018	4 195	95 037
2005	1 023	4 229	95 669
2008	1 026	4 245	96 092
2010	1 070	4 459	100 208
2012	1 072	4 471	100 566
2013	1 072	4 471	100 566
2014	1 073	4 474	100 631

lata	liczba mieszkań	liczba izb	powierzchnia użytkowa mieszkań (m^2)
2015	1 074	4 479	100 877
2016	1 077	4 496	101 234
2017	1 079	4 507	101 498

Źródło: Urząd Statystyczny w Lublinie

W latach 2002-2017 widoczny jest systematyczny wzrost liczby mieszkań oraz powierzchni mieszkań, przy czym wyraźny wzrost liczby nowych mieszkań jest zauważalny między 2008 a 2010 rokiem, w którym to okresie oddano do użytku 44 nowe mieszkania.

Przeciętne wskaźniki zasobów mieszkaniowych gminy Hanna w latach 2004-2017

lata	mieszkania na 1000 mieszkańców	przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	przeciętna liczba osób na 1 izbę	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m^2)	przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m^2)
2004	301,2	3,32	4,13	0,80	93,5	28,2
2006	305,6	3,27	4,13	0,79	93,5	28,6
2008	314,4	3,18	4,14	0,77	93,7	29,4
2010	337,3	2,96	4,17	0,71	93,7	31,6
2012	348,7	2,87	4,17	0,69	93,8	32,7
2013	351,8	2,84	4,17	0,68	93,8	33,0
2014	351,9	2,84	4,17	0,68	93,8	33,0
2015	356,9	2,80	4,17	0,67	93,9	33,5
2016	364,2	2,75	4,17	0,66	94,0	34,2
2017	366,9	2,73	4,18	0,65	94,1	34,5

Źródło: Urząd Statystyczny w Lublinie

Biorąc pod uwagę przeciętne wskaźniki zasobów mieszkaniowych również można zaobserwować poprawę sytuacji mieszkaniowej w gminie. Stopniowemu i ciągłemu wzrostowi ulegała liczba mieszkań na 1000 mieszkańców, z 301,2 w roku 2004 do 366,9 w 2017 roku. Ponadto systematycznie malała przeciętna liczba osób przypadających na 1 mieszkanie, od 3,32 osób w 2004 roku do 2,73 w roku 2017. Najmniejszym wahaniom uległa przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu. W latach 2004-2006 wynosiła ona 4,13, w roku 2008

– 4,14, w latach 2010-2016 – 4,17 izb, zaś w roku 2017 – 4,18. W związku z powyższym niewielkie dysproporcje zaobserwowano także jeśli chodzi o przeciętną liczbę osób na 1 izbę. W 2004 roku na 1 izbę przypadało 0,80 osoby, zaś w roku 2017 – 0,65 osoby. Rosła również przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania z 93,5 m² w 2004 roku, osiągając maksymalną wartość w 2017 roku, wynoszącą 94,1 m². Stopniowo rosła także w tym czasie przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę, z 28,2 m² w 2004 roku do 34,5 m² w 2017 roku.

5.3. Oświata i wychowanie

Na terenie Gminy Hanna funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Punkt Przedszkolny w Zaświatyczach,
- Szkoła Podstawowa w Hannie,
- Szkoła Podstawowa im Józefa Ignacego Kraszewskiego w Zaświatyczach,
- Katolicka Szkoła Podstawowa im. Św. Teresy w Holeszowie,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Dołhobrodach,
- Gimnazjum im. Żołnierzy Korpusu Pogranicza w Hannie.

Ponadto na terenie gminy znajdują się nieużytkowane punkty przedszkolne, w Hannie, Dołhobrodach i Holeszowie

5.4. Usługi zdrowia

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy funkcjonuje jeden Niepubliczny Ośrodek Zdrowia w Hannie.

Większość usług medycznych, w tym specjalistycznych świadczonych jest w miastach takich jak Włodawa, Biała Podlaska, Chełm oraz Lublin. Tam też zlokalizowane są szpitale wraz z przychodniami specjalistycznymi, prowadzone przez samorząd powiatowy.

5.5. Sport

W zakresie infrastruktury sportowej i rekreacyjnej na terenie gminy Hanna funkcjonują przede wszystkim boiska sportowe oraz place zabaw. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje klub sportowy „Bug Hanna". Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2016 roku na terenie gminy Hanna wyżej wspomniany klub liczył 50 członków, a zarejestrowanych było 24 ćwiczących mężczyzn. Z ogółu osób ćwiczących 29,2% stanowili chłopcy, którzy nie mieli ukończone 18 lat. Ponadto w Hannie znajduje się strzelnica Stowarzyszenia LAS

Miejsca sportu wraz z ich lokalizacją obrazuje poniższa tabela:

nazwa obiektu sportowego	liczba	adres, lokalizacja
boisko „Orlik 2012"	2	Hanna, ul. Szkolna 1
hala sportowa	1	Hanna, ul. Szkolna 1
Siłownia zewnętrzna	1	Hanna, ul. Szkolna 1

nazwa obiektu sportowego	liczba	adres, lokalizacja
Boisko sportowe „Stadion leśny”	1	Hanna, ul. Dworska 16
strzelnica sportowa	1	Hanna, ul. Włodawska

5.6. Kultura

Na terenie gminy Hanna w zakresie kultury funkcjonują przede wszystkim Gminna Biblioteka Publiczna w Hannie znajdująca się przy ul. Dworskiej 4, a także Gminny Ośrodek Kultury i Sportu, zlokalizowany pod tym samym adresem. Biblioteka Publiczna oferuje elektroniczny księgozbiór, dzięki któremu uproszczone jest wypożyczanie książek przez mieszkańców. Całkowity zbiór biblioteki tworzy 5 596 pozycji.

Jej celem, oprócz typowej działalności jest upowszechnianie różnorodnych form działalności kulturalnej, umożliwianie spędzania czasu mieszkańcom gminy poprzez organizowanie kół i zajęć, umożliwianie młodzieży decydowania o sprawach kultury. Biblioteka organizuje spotkania autorskie, konkursy artystyczne oraz wystawy.

Zadania Gminnego Ośrodka Kultury są powiązane z zadaniami Biblioteki Publicznej. Należą do nich m.in. zaspakajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa, tworzenie warunków artystycznego rozwoju dzieci, młodzieży i dorosłych, organizowanie wystaw, konkursów, przeglądów i imprez kulturalnych oraz sportowych poprzez m.in. koordynację zarządzania i funkcjonowania klubu sportowego „Bug” Hanna.

5.7. Baza noclegowa

Na terenie gminy Hanna występuje niewiele obiektów oferujących noclegi. Najczęściej są to gospodarstwa agroturystyczne, mające maksymalnie do dyspozycji 5 pokoi. Zazwyczaj położone są one w okolicach lasów, oferują turystom pełne wyżywienie przygotowane przez gospodarzy z ich własnych wyrobów, a także możliwość korzystania m.in. z wypożyczalni rowerów. Do obiektów noclegowych zlokalizowanych na terenie gminy należą m.in.:

- Nadbużańskie Stowarzyszenie Agroturystyczne w Hannie,
- Nadbużańskie Stowarzyszenie Agroturystyczne „Agroturystyka pod Świerkami” w Kuzawce,
- „U Krystyny i Mariana” w Lacku,
- Agroturystyka Stajnia Trójka w Zaświatyczach Kolonii,
- Gospodarstwo rolne w Zaświatyczach,
- Gospodarstwo Agroturystyczne w Dołhobrodach.

5.8. Inne usługi

Usługi handlu na terenie gminy skupiają się w szczególności w Hannie i tam też występują sklepy specjalistyczne oraz sklepy sieciowe. Jednakże w większości miejscowości, w tym w Hannie większość usług pełnią małe sklepy spożywcze bądź spożywczo-monopolowe. Ponadto na terenie gminy znajduje się wiele punktów obsługujących naprawę samochodów i maszyn rolniczych.

Na terenie gminy przeważają usługi należące według podziału PKD 2007 do trzech sekcji: handlu hurtowego i detalicznego i naprawy pojazdów mechanicznych, budownictwa oraz domowej działalności gospodarczej związanej z tworzeniem wyrobów i naprawą artykułów użytku osobistego i domowego. Nie są to jednak duże przedsiębiorstwa, najczęściej działalność gospodarcza związana jest z osobami zamieszkującymi dane gospodarstwo mieszkalne.

Na terenie gminy nie znajduje się żadna stacja benzynowa. Najbliższe znajdują się w miejscowościach Liszna na północ od terenu gminy Hanna, oraz we Włodawie, na południe od niej.

Na terenie gminy znajdują się trzy parafie rzymskokatolickie:

- Parafia pw. św. Podwyższenia Krzyża Świętego w Dołhobrodach,
- Parafia pw. Apostołów Piotra i Pawła w Hannie,
- Parafia pw. Matki Bożej Bolesnej w Lacku.

Ponadto na obszarze gminy występują dwie cerkwie:

- Cerkiew pw. św. Archanioła Michała w Holeszowie,
- Cerkiew pw. św. Dymitra w Janówce.

Innymi obiektami sakralnymi wykorzystywanymi do nabożeństw są:

- Kaplica cmentarna p.w. św. Anny w Hannie,
- Kapliczka murowana na terenie Parku Anny Jagiellonki w Hannie,
- Kaplica rzymskokatolicka w Holeszowie.

5.9. Działalność gospodarcza

Na terenie gminy Hanna z końcem 2018 r. było zarejestrowanych 165 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 152 z nich funkcjonowało w sektorze prywatnym. W tym czasie działały 3 spółki handlowe, z czego 1 posiadała udział kapitału zagranicznego. Ponadto na terenie gminy znajdowało się 12 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Najwięcej podmiotów gospodarczych stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, których liczba w gminie Hanna wynosiła 117.

Najczęściej spotykaną formą działalności są przedsiębiorstwa zarejestrowane jako wielobranżowe lub produkcyjno – usługowo – handlowe bez sprecyzowanej specjalności. Jednak najpowszechniejsza jest działalność związana z handlem (26,1%), rolnictwem, łowiectwem i leśnictwem (13,9%) oraz budownictwem (8,5%). Niewielki procent zajmują podmioty gospodarcze związane z obsługą rynku nieruchomości oraz działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (obydwie sekcje posiadały ok. 3,0% udziału wśród wszystkich form działalności).

Podmioty gospodarki narodowej* w rejestrze REGON – stan w dniu 31.12.2018 r.

Gmina	Ogółem	Sektor		Z ogółem				
		publiczny	prywatny	Spółki handlowe		Spółdzielnie	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
				razem	w tym z udziałem kapitału zagranicznego			
Gmina Hanna	165	8	152	3	1	0	12	117

**bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne rolne*

Dane: Urząd Statystyczny w Lublinie

Podmioty gospodarki narodowej* zarejestrowane w rejestrze REGON według wybranych sekcji – stan w dniu 31.12.2018 r.

**bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne rolne*

Gmina	Ogółem	W tym							
		rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	przetwórstwo przemysłowe	budownictwo	handel i naprawa pojazdów samochodowych	transport, gospodarka magazynowa	obsługa rynku nieruchomości	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	pozostała działalność usługowa
Gmina Hanna	165	23	12	14	43	13	5	5	15

Dane: Urząd Statystyczny w Lublinie

5.10. Turystyka

Gmina Hanna charakteryzuje się tym, że jej tereny nie są znacząco przekształcone przez człowieka. Jest to gmina zielona, z bardzo rozwiniętą regionalną charakterystyką obszaru. Znajduje się w niej wiele zabytków kulturowych, dawnych cerkwi, drewnianych kościołów oraz budynków. Ponadto realizowany jest program „Nadbużańskie zabytki architektury drewnianej w gminie Hanna", który ma na celu przede wszystkim renowację i rekonstrukcję cennych kulturowo budynków i terenów na obszarze gminy.

Główne atrakcje turystyczne w gminie to m.in.:

- kościoły w Lacku, Hannie i Dołhobrodach,
- cerkwie w Holeszowie i Janówce,
- zabytkowe kapliczki przydrożne znajdujące się na terenie całej gminy,
- wieża widokowa w Hannie,
- galeria Twórców Ludowych w Hannie,
- Muzeum Stodoła w Hannie.

Szlaki turystyczne:

Na terenie gminy Hanna można korzystać z przygotowanych szlaków turystycznych: pieszych, rowerowych i konnych, które stanowią idealne miejsce dla odpoczynku oraz poznania wartości przyrodniczych i kulturowych gminy.

- **szlak czerwony „Nadbużański Szlak Przyjaźni"** – szlak pieszy liczący w całości 329,2 km biegnie wzdłuż Bugu przy granicy z Ukrainą oraz Białorusią. Na terenie gminy przecina on miejscowości znajdujące się przy drodze wojewódzkiej nr 816: Pawluki, Dołhobrody, Hanna oraz Kuzawka kierując się dalej w stronę Sławatycz.
- **„Nadbużański Szlak Rowerowy"** – trasa rowerowa o łącznej długości ponad 140 km łącząca Janów Podlaski z Włodawą. Podobnie jak poprzedni szlak biegnie on wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 816.
- **Szlak Przenikania Kultur** – trasa turystyczna biegnąca przez większość obszaru województwa lubelskiego. Swój początek ma w Zamościu i dalej kieruje się na północ w kierunku Chełma i Włodawy, do Terespola, po czym kieruje się na Białą Podlaską i kończy się w Lublinie. Na jego trasie znajduje się wiele zabytków, budynków sakralnych różnych wyznań: katolickich, prawosławnych, greckokatolickich

i neounickich, a także dawnych synagog. Przechodzi on przez gminę Hanna trasą drogi wojewódzkiej nr 816.

- Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo – najdłuższy szlak rowerowy w Polsce o łącznej długości blisko 2000 km biegnący od Elbląga w województwie warmińsko-mazurskim, przez tereny województw; podlaskiego, lubelskiego, świętokrzyskiego i podkarpackiego. Na jego trasie są liczne miejscowości z zabytkami stanowiącymi ważną część polskiego dziedzictwa kulturowego: kościołami i cerkwiami, zamkami i zabytkową zabudową staromiejską. Ponadto przebiega on przez 5 parków narodowych, 15 parków narodowych oraz łącznie przez 51 obszarów Natura 2000.

6. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

W zakresie zapewnienia bezpieczeństwa ludności i jej mienia właściwymi jednostkami są organy policji i straży pożarnej.

Na terenie gminy Hanna funkcjonują 4 zastępy Ochotniczej Straży Pożarnej: OSP Dołhobrody, OSP Hanna, OSP Kuzawka oraz OSP Zaświatycze. Na terenie gminy nie ma czynnej jednostki policyjnej, najbliżej położony jest posterunek znajdujący się we Włodawie. Na obszarze gminy Hanna znajduje się placówka straży granicznej w miejscowości Dołhobrody.

Do zagrożeń na terenie gminy można zaliczyć m.in.:

- zagrożenia pożarowe (w tym zagrożenia kompleksów leśnych),
- powodzie i podtopienia,
- zagrożenia komunikacyjne – zagrożenia w transporcie drogowym (może dojść podczas transportu materiałów niebezpiecznych - w wyniku kolizji drogowej, a także wskutek rozszczelnienia autocystern),
- katastrofy, awarie i niekontrolowane przenikanie różnych substancji do środowiska naturalnego,
- zanieczyszczenie rzeki Bug pochodzące z nieodpowiedniej uprawy rolnictwa,
- zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne w wyniku klęsk żywiołowych (susze, huragany, intensywne opady),
- inne miejscowe zagrożenia.

7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

Zasadniczym celem polityki przestrzennej w skali lokalnej jest tworzenie jak najlepszych warunków do życia mieszkańców gminy, poprzez zapewnianie jej rozwoju. Położenie geograficzne gminy Hanna w rejonie przygranicznym z Białorusią, z którą wymiana kontaktów jest utrudniona oraz z dala od większych ośrodków miejskich sytuuje jej teren w peryferyjnej pozycji względem innych ośrodków gminnych. Skutkuje to sytuacją, w której rozwój gminy poprzez tworzenie nowych miejsc pracy i przyciąganie w swoje granice nowych mieszkańców jest bardzo trudny co również zostało zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, poprzez wyznaczenie stref funkcjonalnych dla tego obszaru. Mimo to kształtując przestrzeń gminy Hanna należy dążyć do zrównoważonego rozwoju, biorąc pod uwagę przede wszystkim uwarunkowania przyrodnicze i wysokie walory kulturowe tego regionu. W szczególności należy uwzględnić obszary cenne przyrodniczo, takie jak obszary chronione Natura 2000 oraz zachowane obiekty kulturowe, miejsca sakralne różnych wyzwań, które to bogato występują w gminie.

Potrzeby i możliwości rozwojowe gminy zostały opracowane na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych i społecznych, prognoz demograficznych a także z możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej powodzi społecznej.

W zakresie poprawy standardów życia mieszkańców gminy Hanna należy dążyć do:

- zapewniania nowych miejsc pracy w gminie Hanna,
- poprawy stanu technicznego dróg gminnych oraz budowy infrastruktury około drogowej,
- stworzenia systemu przeciwpowodziowego, mogącego uchronić gminę przed potencjalnymi przyszłymi klęskami żywiołowymi,
- dalszego rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej, poprzez podłączenie kolejnych miejscowości położonych na terenie gminy Hanna,
- poprawy dostępności usług społecznych, ochrony zdrowia i kształtowania przestrzeni publicznych,
- dalszej popularyzacji energii odnawialnej niskoemisyjnej przede wszystkim z energii słonecznej, energii z biomasy, ze względu na bardzo dobre warunki rozwojowe powyższych źródeł energii,
- pogłębionej współpracy gminy Hanna z gminami i jednostkami samorządowymi znajdującymi się w sąsiedztwie, lub bliskiej odległości od niej, wraz z jednostkami białoruskimi i ukraińskimi,

Ponadto w celu stworzenia możliwości rozwoju turystycznego gminy należy:

- rozwijać bazę noclegową i rekreacyjną na terenie całej gminy,
- stworzyć lokalną sieć dróg rowerowych, w połączeniu ze szlakami rowerowymi o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, również tymi znajdującymi się poza granicami gminy,
- dążyć do popularyzacji turystyki poznawczej, związanej przede wszystkim z turystyką krajoznawczą oraz agroturystyką i propagować własne walory turystyczne,

W zakresie ochrony walorów przyrodniczych i kulturowych miasta należy:

- dążyć do ochrony obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków poprzez odpowiednie przekształcenie ich funkcji,
- odpowiednio kształtować zagospodarowanie na obszarach objętych formami ochrony przyrody, w szczególności położonych na terenie Rezerwatu i obszarach Natura 2000.

Należy ponadto tak kształtować procesy inwestycyjne, aby zamykały się one w obszarach zwartej zabudowy i nie zaburzały harmonii i spójności krajobrazu, szczególnie na terenach leśnych i wzdłuż rzek i cieków wodnych.

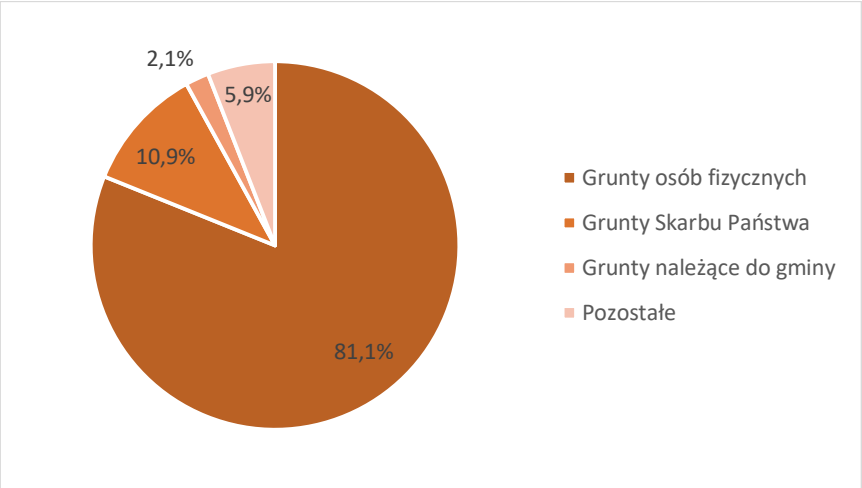
8. STAN PRAWNY GRUNTÓW

Pod względem struktury własnościowej terenów gminy Hanna największym udziałowcem są osoby fizyczne, mające w posiadaniu ponad 81% całości jej powierzchni. W zdecydowanej większości są to użytki rolne, w tym również grunty rolne zabudowane. Do Skarbu Państwa należy 10,9% powierzchni gminy, do których należą przede wszystkim tereny leśne, ale również grunty pod wodami oraz użytki rolne. Do samorządu gminnego należy ok. 2% całkowitej powierzchni gminy, stanowiącej głównie tereny komunikacyjne.

Struktura własnościowa gruntów gminy Hanna w roku 2019

Wyszczególnienie	Razem w ha	Udział w powierzchni gminy [%]
Grunty Skarbu Państwa	1 518	10,9
Grunty należące do gminy	287	2,1
Grunty osób fizycznych	11 298	81,1

Wyszczególnienie	Razem w ha	Udział w powierzchni gminy [%]
Grunty spółdzielni	84	0,6
Grunty kościołów i wspólnot wyznaniowych	72	0,5
Wspólnoty gruntowe	50	0,4
Grunty należące do powiatu	89	0,6
Grunty należące do województwa	25	0,2
Inne własności	500	3,5
Powierzchnia wyrównawcza	6	0,1
Razem	13 929	100,0

9. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Przepisami odrębnymi, które mają zastosowanie dla terenów Gminy Hanna są:

- ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U z 2017 r. poz. 1161 ze zm.),
- ustawa o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r. poz. 55),
- ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r. poz. 282),
- ustawa Prawo wodne (Dz. U. z 2020 r. poz. 310 ze zm.),
- rozporządzenie ministra gospodarki komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz. U. z 1959 r. nr 52 poz. 315)

Tereny chronione przepisami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych

Większość powierzchni Gminy stanowią użytki rolne, głównie klasy IVa, IVb oraz V. Jedynie 0,86% powierzchni gruntów ornych oraz 3,13% użytków zielonych stanowią grunty chronione klasy III. Z uwagi na ich bardzo rzadkie i niewielką skalę występowania (głównie we wsiach PGR Holeszów, Jałówka i Holeszów) nie wyznaczono ich na rysunku studium.

Zgodnie z przepisami odrębnymi na etapie sporządzania projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w przypadku występowania gruntów rolnych chronionych należy uzyskać zgodę ministra właściwego ds. rozwoju wsi z odpowiednimi zastrzeżeniami.

Grunty leśne – lasy występują na obszarze gminy Hanna punktowo, przede wszystkim w północnym oraz południowym skraju gminy i zajmują około 19% powierzchni gminy. W znacznym stopniu stanowią one własność Skarbu Państwa. Zgodnie z przepisami odrębnymi przeznaczenie na cele nieleśne lasów tych wymaga uzyskania zgody Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa lub upoważnionej

przez niego osoby. Większość terenów również z uwagi na niską jakość gleb ulega zalesianiu. Natomiast pozostałe grunty leśne w celu zmiany ich przeznaczenia wymagają uzyskania zgody Marszałka Województwa Lubelskiego.

Tereny objęte ww. ochroną przedstawione są na załączniku graficznym uwarunkowań, a stan leśnej przestrzeni produkcyjnej został opisany w pkt 3.5 studium rozdziału II.

Obszary i obiekty chronione przepisami ustawy o ochronie przyrody

Obszary i obiekty chronione przepisami ustawy o ochronie przyrody występujące na terenie Gminy Obrowo zostały zawarte w pkt. 3.3 studium rozdział II, a ich lokalizacje obrazuje załącznik graficzny kierunków oraz uwarunkowań.

Obszary i obiekty chronione przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Obszary i obiekty chronione przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami których występowanie stwierdzono na terenie gminy Hanna – zostały wyszczególnione w punktach 4.2, 4.3 i 4.4 studium rozdział II, a ich występowanie obrazują rysunki studium.

Obszary i obiekty chronione przepisami ustawy Prawo wodne

Obszary które objęte są ochroną przepisami ustawy Prawo wodne na terenie gminy Hanna oznaczone również na rysunkach studium to:

- obszar szczególnego zagrożenia powodzią, na którym wystąpienie powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (p=1%),
- obszar szczególnego zagrożenia powodzią, na którym wystąpienie powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (p=10%).

Dla obszarów szczególnego zagrożenia powodzią występują ważne dla procesu inwestycyjnego ograniczenia związane z zabudową jak i użytkowania rolniczego.

Strefy ochrony sanitarnej od cmentarza – chronione przepisami odrębnymi

Dla terenów wokół czynnych i zamkniętych cmentarzy występujących na obszarze gminy Hanna wyznaczone są wokół odpowiednie strefy ochronne (50 m i 150m), których obowiązują przepisy rozporządzenie ministra gospodarki komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz. U. nr 52 z dnia 16 września 1959 r.). Ich zakres przedstawiono na rynku studium.

10. OBSZARY NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Na terenie gminy Hanna nie stwierdza się obszarów objętych naturalnym zagrożeniem geologicznym. Z uwagi na swe położenie nie rozpoznano ani nie udokumentowano na chwilę obecną największych zagrożeń geologicznych do których należą między innymi osuwiska, erozja, sufozja, zjawiska krasowe, wstrząsy sejsmiczne różnej genezy, procesy neotektoniczne czy podtopienia związane z obniżaniem się terenu.

Jedynym ewentualnym zagrożeniem wynikającym z działalności człowieka (prac budowlanych) jest obniżanie i podnoszenie powierzchni terenu.

11. STAN SYSTEMU KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

11.1. System komunikacji

11.1.1. Infrastruktura drogowa

Gminną sieć drogową stanowią drogi: wojewódzkie, powiatowe, gminne oraz drogi wewnętrzne. Powstały system komunikacji jest szkieletem dla rozwoju funkcjonalno-przestrzennego gminy, determinując z jednej strony jego rozwój jak i wprowadzając ograniczenia w zagospodarowaniu i zabudowie. Najważniejszą drogą pod względem kategorii jest droga krajowa nr 63 łącząca przyszłe polsko-rosyjskie przejście graniczne Perły-Kryłowo w województwie warmińsko-mazurskim i istniejące polsko-białoruskie przejście Sławatycze-Domaczewo. Przez gminę przebiega jedynie krótki, ok. 1,8 km odcinek tej drogi. Główną osią komunikacyjną jest droga wojewódzka nr 816, tak zwana „Nadbużanka" łącząca cztery przejścia graniczne z Białorusią oraz Ukrainą w Terespolu, Sławatyczach, Dorohusku i Zosinie. Biegnie z północy na południe wzdłuż granicy polsko – białoruskiej i polsko - ukraińskiej Jest to droga o docelowych parametrach klasy głównej. Ważnymi szlakami są również drogi powiatowe, z których wyróżnić należy m.in. drogi o nr: 1090L, 1095L oraz 1700L. Sieć dróg powiatowych oraz drogi: wojewódzka i krajowa wyznaczają główne kierunki i przepływy ruchu transportowego na terenie gminy.

Na podstawowy system komunikacji gminy Hanna składają się:

1) droga krajowa:

Numer drogi	Nazwa drogi (odcinek drogi)
63	Perły (granica państwa) – Węgorzewo – Giżycko – Pisz – Kisielnica – Łomża – Zambrów – Ceranów – Sokołów Podlaski – Siedlce – Łuków – Radzyń Podlaski – Wisznice – Sławatycze (granica państwa)

2) droga wojewódzka:

Numer drogi	Nazwa drogi (odcinek drogi)
816	„Nadbużanka" Terespol – Sławatycze – Dorohusk - Zosin

3) drogi powiatowe :

Numer drogi	Nazwa drogi (odcinek drogi)
1090L	Krzywowólka – Sajówka – Hanna*
1091L/1735L	dr. woj. 812 – Sosnówka – Hanna – dr. pow. 1700L
1092L	Wygnanka - Janówka
1094L	Pogorzelec – Holeszów*
1095L	dr. pow. 1700L – Holeszów – Mosty – Jabłoń – Rudno*
1700L	Dańce – Krasówka – Żuków – Wyryki – dr. kraj. 82*
1701L	dr. pow. 1700L – Zaświatycze – Dołhobrody – Kuzawka
1702L	Lack – Zaświatycze – dr. woj. 816
1703L	dr. woj. 816 – Dołhobrody – dr. pow. 1701L*
1704L	dr. pow. 1700L – Konstantyn – Stawki – dr. woj. 816

3) ważniejsze drogi gminne (jako ulice większych wsi)

- ul. Spacerowa – Hanna,
- ul. Lipowa – Hanna,
- ul. Wschodnia – Hanna,

11.1.2. Infrastruktura kolejowa

Przez gminę Hanna nie przebiega żadna linia kolejowa.

11.1.3. Infrastruktura rowerowa

Według danych GUS w 2017 roku przez gminę Hanna przebiegały ścieżki rowerowe o łącznej długości 11,3 km. Jest to długość fragmentu Nadbużańskiej Trasy Rowerowej oraz Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo przebiegającego przez gminę wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 816. Jego przebieg, został omówiony w pkt.7 Studium.

11.1.4. Infrastruktura lotnicza

Na obszarze gminy Hanna nie występuje żadne lotnisko ani lądowisko cywilne lub wojskowe.

11.2. Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy znajdują jedno ujęcie wody w Hannie. Sieć wodociągowa w gminie Hanna ulegała rozbudowie do roku 2003. W 1995 roku jej długość wynosiła 62,0 km. Do roku 2003 wzrosła do 106,0 km i utrzymywała taką wartość do 2007. W latach 2008-2017 jej długość wynosiła 104,8 km. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba osób korzystających z sieci wodociągowej w badanych latach wahała się. W latach 2002-2011 coraz mniej osób korzystało z sieci wodociągowej, a liczba ta zmalała z 2 918 osób (w 2002 roku) do 2 693 osób (w 2011 roku). W roku 2014 zaobserwowano wzrost liczby osób korzystających z sieci wodociągowej do 3 014 osób. W 2017 roku z sieci wodociągowej korzystało 2 907 mieszkańców gminy Hanna. Pomimo spadku liczby ludności korzystającej z sieci wodociągowej w badanych latach 2002-2017 obserwuje się wzrost odsetka osób korzystających z tej sieci. W roku 2002 korzystało z niej 84,3%, zaś w roku 2017 aż 98,8% mieszkańców gminy Hanna. Wzrost odsetka pośrednio jest następstwem stopniowego spadku liczby ludności w gminie.

Długość sieci, liczba mieszkańców oraz odsetek korzystających z sieci wodociągowej w gminie Hanna w latach 2002-2017

rok	długość sieci wodociągowej (km)	mieszkańcy korzystający z sieci wodociągowej (os.)	odsetek korzystających z sieci wodociągowej (%)
2002	98,0	2 918	84,3
2005	106,0	2 874	85,9
2008	104,8	2 812	86,2
2011	104,8	2 693	86,4
2014	104,8	3 014	98,9
2017	104,8	2 907	98,8

Źródło: Urząd Statystyczny w Lublinie

11.3. Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy Hanna zlokalizowane są trzy mechaniczno-biologiczno-chemiczne oczyszczalnie ścieków, jedna z nich w Hannie, druga w miejscowości Holeszów PGR, zaś trzecia w Janówce.

Skanalizowanie gminy jest jednym z czynników ułatwiających życie mieszkańców. W gminie Hanna można zaobserwować stopniową budowę sieci kanalizacyjnej. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 1995 roku wynosiła 3,7 km, w 2002 roku przekroczyła ona 10 km osiągając wartość 121 km. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego jej długość na rok 2017 wyniosła 18,8 km. Liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej gminy w 2002-2011 ulegała wahaniom. Od roku 2011 coraz więcej mieszkańców korzystało z tej sieci. W 2017 roku z sieci kanalizacyjnej korzystało 738 mieszkańców gminy Hanna. Pomimo wahań liczby ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w badanych latach 2002-2017 obserwuje się wzrost odsetka osób korzystających z tej sieci. W roku 2002 korzystało z niej 14,8%, zaś w 2017 roku 25,1% ogółu mieszkańców gminy Hanna. Wzrost odsetka korzystających z sieci kanalizacyjnej jest efektem stopniowego spadku liczby ludności w gminie. Sieć kanalizacyjna znajduje się w miejscowościach Hanna, Kuzawka, Holeszów Osiedle i Janówka. Ponadto na terenie gminy znajduje się 250 gospodarstw posiadających przydomowe oczyszczalnie ścieków, z których większość znajduje się w miejscowości Dołhobrody.

Długość sieci, liczba mieszkańców oraz odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej w gminie Hanna w latach 2002-2017

rok	długość sieci kanalizacyjnej (km)	mieszkańcy korzystający z sieci kanalizacyjnej (os.)	odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej (%)
2002	12,1	512	14,8
2005	9,1	495	14,8
2008	10,0	516	15,8
2011	9,1	496	15,9
2014	11,2	564	18,5
2017	18,8	738	25,1

Źródło: Urząd Statystyczny w Lublinie

Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych z części utwardzonych dróg na obszarze gminy Hanna następuje poprzez sieci drenarskie, które odwadniają również pola, włączone do wiejskich rowów przydrożnych. Jednakże problem stanowić może miejscami zagospodarowanie nadmiaru wód opadowych i roztopowych na działkach zabudowanych, zwłaszcza tam, gdzie panują złe warunki gruntowo-wodne, z tego względu ważne jest odpowiednie zagospodarowanie działek (odpowiednia powierzchnia biologicznie czynna terenu, niewielkie zbiorniki retencyjne). Na terenie gminy Hanna brakuje w chwili obecnej kanalizacji deszczowej.

11.4. Gospodarka odpadami

Zgodnie z ustawą z dnia 1 lipca 2011 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach wprowadzono wzorowany na rozwiązaniach stosowanych w innych krajach Unii Europejskiej system gospodarowania odpadami komunalnymi. Zakłada on, że samorząd decydujący o wszystkich sprawach ważnych dla lokalnej społeczności odpowiada również za odebranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych. Dlatego ustawa zobowiązuje gminy do zorganizowania kompleksowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi zgodnie z zapisami ustawy oraz miejscowymi uwarunkowaniami. Nowy system zaczął funkcjonować 1 lipca 2013 r.

Za odbiór odpadów z gminy Hanna odpowiada Międzygminny Związek Celowy we Włodawie. Odpady komunalne, w zależności od ich rodzaju odbierane są raz w tygodniu w przypadku odpadów mokrych i

zmieszanych, dwa razy w miesiącu odbierane są odpady suche, a raz na dwa miesiące odpady wielkogabarytowe.

Na terenie gminy nie funkcjonuje obecnie żadne składowisko odpadów. Na dzień dzisiejszy nie ma możliwości prawnych oraz technicznych przetwarzania odpadów komunalnych. Odpady zbierane są przez Zakład Zagospodarowania Odpadów MZC sp. z o.o. z siedzibą we Włodawie.

Ponadto na terenie gminy Hanna zlokalizowany jest Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów w Dołhobrodach. Mieszkańcy gminy Hanna mogą tam nieodpłatnie dostarczyć odpady komunalne, do których należą:

- przeterminowane lekarstwa,
- zużyte akumulatory oraz baterie małogabarytowe,
- zużyte akumulatory oraz baterie,
- zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny (np. odkurzacze, lodówki, pralki, komputery, żelazka),
- meble oraz inne odpady wielkogabarytowe, również odpady budowlane i rozbiórkowe,
- chemikalia,
- zużyte opony,
- odpady biodegradowalne,
- odpady zielone.

11.5. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa

W zależności od odległości, na jakie ma być przesyłana energia, wyróżnia się niejednolite wartości wykorzystywanych napięć. Kształtują się one na poziomach:

- od 220 do 400 kV, tzw. najwyższe napięcia, jeżeli energia przesyłana jest na duże odległości,
- 110 kV, tzw. wysokie napięcie, jeśli energia przesyłana jest na odległości nie większe niż kilkadziesiąt kilometrów,
- od 10 do 30 kV, tzw. średnie napięcie, wykorzystywane w lokalnych liniach rozdzielczych.

Na terenie gminy Hanna nie znajdują się linie elektroenergetyczne wysokich oraz najwyższych napięć, służących do przesyłu energii elektrycznej na dłuższe odległości, występują jedynie linie średniego napięcia, służące głównie do dystrybucji energii do odbiorców znajdujących się przede wszystkim na obszarze gminy Hanna. Obszary objęte ograniczeniami użytkowania i zagospodarowania terenu, ze względu na obecność elektroenergetycznych linii napięcia zostały ujęte w pkt. 2.3. kierunków studium.

11.6. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Za dostarczanie energii elektrycznej na obszarze gminy Hanna odpowiada PGE Polska Grupa Energetyczna S.A. Oddział Dystrybucji Biała Podlaska.

Bezpośrednie zasilanie w energię elektryczną nieruchomości znajdujących się na terenie gminy odbywa się poprzez sieć linii elektroenergetycznych średniego oraz niskiego napięcia.

Dane zawarte w opracowanym w 2016 roku „Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Hanna" opisującego również charakterystykę systemu elektroenergetycznego na terenie gminy Hanna kształtują się następująco (dane na 31 grudnia 2014 r.):

- długość linii napowietrznych 15 kV – 80,8 km,
- długość linii napowietrznych 0,4 kV – 141,6 km,
- długość linii kablowych 15 kV – 1,8 km,
- długość linii kablowych 0,4 kV – 6,4 km,
- liczba stacji transformatorowych SN/nn – 59 sztuk,

- liczba odbiorców energii elektrycznej – 1180 gospodarstw,
- łączne roczne zużycie energii elektrycznej w gminie – 2914,76 MWh

11.7. Gazowa sieć przesyłowa i zaopatrzenie w gaz

Gmina Hanna nie jest zaopatrzona w sieć gazową. Mieszkańcy korzystają jedynie z gazu propan-butan w butlach. Według Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Hanna jedno gospodarstwo zużywa średnio ok. 10 butli gazu propan-butan. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego zakłada jednak utworzenie linii sieci gazowej wysokiego ciśnienia, przecinającego gminę Hanna wraz z projektowaną stację gazową w okolicach miejscowości Nowy Holeszów.

11.8. Infrastruktura teletechniczna

Gmina Hanna jest dosyć dobrze wyposażona w łączność telekomunikacyjną i teleinformatyczną. Głównym dostawcą usług telekomunikacyjnych naziemnych jest Orange Polska S.A. Obszar gminy znajduje się w zasięgu wszystkich sieci telefonii bezprzewodowych, dzięki lokalizacji na jej terenie czterech stacji bazowych.

Ponadto teren gminy objęty został programem „Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej" dla województwa lubelskiego. Dzięki jego realizacji przez jej obszar przechodzi fragment szkieletowej sieci szerokopasmowej (w okolicach miejscowości Holeszów) oraz część sieci dystrybucyjnej, mającej swój początek w węźle w Holeszowie, biegnącej do kolejnego węzła w Hannie i ciągnącej się do Kuzawki. Dzięki niemu znaczna część gospodarstw domowych i instytucji użyteczności publicznej w gminie ma dostęp do sieci światłowodowej. Ponadto wszystkie miejscowości wchodzące w skład gminy Hanna posiadają dostęp do infrastruktury telekomunikacyjnej.

11.9. Energia odnawialna

Samorząd gminy Hanna aktywnie współrealizuje projekty dotyczące dostosowywania budynków prywatnych oraz użyteczności publicznej do zasilania ich za pomocą odnawialnych źródeł energii. Przeprowadzono już pierwszy etap programu „EKO-Energia w gminie Hanna", a gmina jest w trakcie realizacji drugiego z nich. Dzięki temu programowi w pierwszym etapie zamontowano łącznie aż 271 zestawów kolektorów słonecznych na budynkach prywatnych oraz użyteczności publicznej, a także założono 5 kotłów centralnego ogrzewania na biomasę w budynkach użyteczności publicznej. Drugi etap inwestycji zapewnił dodatkowe 117 zestawów kolektorów słonecznych oraz montaż 33 kotłów na pellet na terenie całej gminy. Inwestycje związane z odnawialnymi źródłami energii związane z tym programem stawiają gminę Hanna na jednej z pozycji liderów wśród jej wykorzystania w rejonie.

Ponadto gmina Hanna dysponuje opracowaniem, jakim jest „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Hanna", której celem jest określenie kierunków rozwoju gospodarki niskoemisyjnej przy jednoczesnym zagwarantowaniu możliwości zrównoważonego rozwoju gminy. Dodatkowo Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego wyznaczył na terenie gminy potencjalne obszary do lokalizacji wieloletnich plantacji roślin energetycznych.

12. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH – UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego został uchwalony przez Sejmik Województwa Lubelskiego Uchwałą Nr XI/162/2015 z dnia 30 października 2015 r. Wraz ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 roku) stanowią główne dokumenty określające planowaną politykę rozwoju regionu. Plan zawiera wskazania dla działań w przestrzeni, których realizacja jest wypełnieniem zadań określonych przez Strategię. Stanowi też ważne źródło informacji dla podejmowania decyzji planistycznych i inwestycyjnych, opartych o priorytety programów operacyjnych.
W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego w aspekcie kierunków rozwoju województwa gmina Hanna znajduje się poza oddziaływaniem ośrodków miejskich: zarówno metropolitalnego Lublina, jak i ośrodków subregionalnych, do których zalicza się m.in. miasto Włodawa. Znajduje się ona równocześnie w strefie wiejskich obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym wymagających wsparcia procesów rozwojowych. Jest to strefa wyznaczona dla gmin, z których dojazd do ośrodka wojewódzkiego i dużych ośrodków subregionalnych jest utrudniony. Ponadto teren ten nie jest konkurencyjny, oferuje niedochodowe miejsca pracy, często w sektorze rolniczym, lub w miejscach pracy okresowej związanych z turystyką. Ponadto są to gminy dotknięte zjawiskiem wysokiej emigracji, przede wszystkim zarobkowej, z tego terenu. Dla gmin objętych tą strefą celami rozwojowymi są między innymi: stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości powiązanej z produkcją rolną tych obszarów, rozwój turystyki poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego, a także powiązanie funkcjonalne tych obszarów z ośrodkami rozwoju, przede wszystkim z miastami powiatowymi. Ponadto gmina Hanna znajduje się w pasie przygranicznego obszaru funkcjonalnego, dla którego priorytetami rozwojowymi, na których skorzystać również mogłaby gmina Hanna są rozbudowa infrastruktury logistycznej, do obsługi przejść granicznych, rozwój sieci samych przejść, których według dokumentu jest zbyt mało oraz zwiększenie dostępności poprzez poprawę dostępu do usług i sieci transportowych i telekomunikacyjnych.

Drugi z regionalnych obszarów funkcjonalnych – obszar funkcjonalny Polesie ze strefą oddziaływania Kanału Wieprz-Krzna jest dodatkowo podzielony na trzy części. Część środkowa, w której znajduje się również gmina Hanna jest najcenniejszym turystycznie fragmentem całego obszaru dzięki obecności terenów cennych przyrodniczo, z drugiej strony będących wrażliwymi na antropopresję, na których największe zagrożenie stanowi nadmierny rozwój zabudowy letniskowej. Główną funkcją dla tego obszaru wyznaczona przez Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego jest funkcja turystyczna, uzupełniana o funkcje gospodarki rybackiej, produkcji biomasy i retencyjną. Najważniejszymi kierunkami zagospodarowania tego terenu, w kontekście gminy Hanna są: rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, budowa obiektów stawowych dla potrzeb gospodarki-rybackiej, rozwój energetyki odnawialnej i bazy przetwórstwa rolno-spożywczego.

Dokument ten ponadto określa główne zadania i projekty dla obszaru województwa lubelskiego na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej na lata 2014-2029. Gmina Hanna ujęta jest w zadaniach dotyczących utworzenia trasy rowerowej w Polsce Wschodniej, która miałaby przebiegać łącznie przez 21 gmin, oraz odbudowie opaski brzegowej w miejscowości Kuzawka.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego w kontekście gminy Hanna określa również:

- Pasma powiązań przyrodniczych o znaczeniu regionalnym dla których wyszczególnione zostały obszary wymagające kształtowania ciągłości korytarzy ekologicznych, które to tereny obejmują większość powierzchni gminy Hanna,
- granice obszaru systemu melioracyjnego kanału Wieprz-Krzna oraz tereny mokradeł stałych i okresowych wskazanych do działań stabilizacyjnych,
- strefę podlaskiego regionu architektonicznego, w której znajduje się część gminy,
- przebieg jednej z linii sieci gazowej wysokiego ciśnienia, przecinającej gminę Hanna.

13. WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Z uwagi na sąsiedztwo gminy Hanna przede wszystkim z rzeką Bug, ale też z innymi rzekami graniczącymi bądź przepływającymi przez jej teren, gmina narażona jest na zagrożenia powodziowe z ich strony. Mogą wystąpić one w przypadku splotu niekorzystnych zjawisk hydrologicznych, np. intensywne opady, szybkie topnienie śniegów, zjawiska lodowe, powodujące podwyższenie stanu wód w rzekach. Według danych Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, narażona na zalanie w przypadku scenariusza zakładającego powódź występującą z prawdopodobieństwem jednej na okres 500 lat (0,2%) jest znaczna część gminy w rejonach obrębów Pawluki, Dołhobrody, Kuzawka, Hanna, Dańce, Nowy Holeszów i Zaświatycze. Zalane zostałyby nie tylko naturalne tereny zalewowe rzeki Bug, ale też zabudowania i grunty orne znajdujące się w znacznej odległości od niej. Ponadto mogłoby nastąpić zjawisko tak zwanej „cofki powodziowej", przez którą wody rzeki Bug zostałyby wpompowane w bieg rzeki Hanki. W przypadku zagrożenia powodziowego szacowanego na okres jednego wystąpienia powodzi na 100 lat (1%) zalania uniknęłoby m.in. wyniesienie terenu znajdujące się w pobliżu rzeki Bug, między obrębami Hanna i Dołhobrody. Z kolei w przypadku zagrożenia powodziowego o prawdopodobieństwie wystąpienia wynoszącym 1 na 10 lat (10%) zalania uniknęłyby między innymi zamieszkałe tereny wsi Dołhobrody. Ponadto woda nie wdarłaby się na teren obrębów Dańce, Nowy Holeszów i Zaświatycze. Sytuacja potencjalnego zagrożenia powodziowego oraz powódź na terenie gminy Hanna z 2013 r. pokazują, że gmina, wraz z jej terenami mieszkalnymi zagrożona jest regularnym zalewaniem przez rzekę Bug. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest m.in. brak zlokalizowania wałów przeciwpowodziowych na obszarze gminy oraz nisko usytuowany brzeg rzeki względem wysokości lustra wody na większości terenu opracowania.

III. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. PRZEPISY OGÓLNE

1.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Hanna zwany dalej Studium, obowiązuje w granicach administracyjnych gminy Hanna

1.2. Ustala się następujące zasady interpretacji części tekstowej i rysunkowej Studium:

a) Studium określa dominujące funkcje terenów,

b) Zezwala się na uzupełnienie funkcji, o których mowa w lit a., funkcjami dodatkowymi oraz funkcjami odmiennymi pod warunkiem ich nieuciążliwości dla otoczenia,

c) Dla istniejącej zabudowy o funkcji niezgodnej z określonym w Studium przeznaczeniem terenów dopuszcza się jej modernizację i remont z zastrzeżeniem lit. d,

d) Dla istniejącej zabudowy zagrodowej dopuszcza się jej modernizację, remont, rozbudowę, odbudowę i przebudowę – zgodnie z właściwymi przepisami budowlanymi nawet, jeżeli teren objęty istniejącą zabudową zagrodową nie jest oznaczony na rysunku Studium jako teren rozwojowy,

e) Linie rozgraniczające jednostki funkcjonalno-przestrzenne należy traktować jako orientacyjne. Ich uściślenie winno być dokonane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w oparciu o aktualne granice władania, zainwestowania lub naturalne granice terenów,

f) Na każdym obszarze: zieleń, infrastruktura techniczna, drogi klasy lokalnej KDL, klasy dojazdowej KDD, drogi wewnętrzne oraz poszerzenia dróg mogą być funkcją uzupełniającą,

g) Dopuszcza się pozostawienie terenów leśnych w planach miejscowych mimo wyznaczenia ich w studium pod zabudowę,

h) W miejscowych planach należy określić dokładne parametry dotyczące powierzchni działek, powierzchni terenu biologicznie czynnej i powierzchni zabudowy, intensywności zabudowy, zasad podziału terenów na działki oraz parametry i wskaźniki kształtowania zabudowy, w tym wysokości budynków adekwatnie do istniejących warunków przestrzennych,

i) Dopuszcza się określenie dla poszczególnych terenów innych wielkości działek i wskaźników urbanistycznych niż podane poniżej w zależności od lokalnych uwarunkowań i możliwości terenowych,

j) Studium zachowuje tereny przeznaczone pod zabudowę w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w wydanych prawomocnych decyzjach o warunkach zabudowę,

k) Przy zagospodarowywaniu terenów znajdujących się w na obszarach objętych ochroną przyrody (tj. Obszarze Chronionego Krajobrazu i Obszarach Natura 2000) należy również uwzględnić nakazy i ograniczenia wynikające z zapisów zawartych w pkt. 3.3. Kierunki ochrony przyrody jak i przepisów odrębnych,

l) Wszystkie zmiany przepisów przywołanych w niniejszym studium po uchwaleniu dokumentu, mające wpływ na zagospodarowanie przestrzenne, nie powodują nieważności studium, a sporządzane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego będą uznawały przepisy obowiązujące na dzień uchwalenia przedmiotowych planów, co będzie zgodne z niniejszym studium,

m) Dla całego obszaru gminy Hanna – w tym dla terenów RU ustala się zakaz lokalizacji ferm zwierząt futerkowych,

n) Dla całego obszaru gminy Hanna ustala się zakaz lokalizacji nowych zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienie poważnej awarii przemysłowej, zgodnie z przepisami odrębnymi.

2. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY HANNA ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW W TYM WYNIKAJĄCE Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO

2.1. Kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy oraz w przeznaczaniu terenów w tym wynikających z audytu krajobrazowego

Na podstawie bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, stanowiącego załącznik nr 2 do studium. Określa się następujące główne kierunki zmian w przeznaczeniu i zagospodarowaniu terenów na obszarze gminy:

- wyznacza się tereny o dominujących funkcjach,
- w obrębie istniejących jednostek osadniczych wskazuje się na rozwój funkcji mieszkaniowej i mieszkaniowo – usługowej o niskiej i średniej intensywności we wszystkich miejscowościach,
- wskazuje się na zwiększenie terenów leśnych i wyznacza się obszary dolesień,
- wskazuje się strefy aktywizacji gospodarczej.

Na chwilę obecną na terenie gminy Hanna brak jest opracowań audytu krajobrazowego.

2.2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy

W celu tworzenia warunków dla zrównoważonego rozwoju gminy oraz wykrystalizowania ośrodków zabudowy, wydzielono w Studium trzy podstawowe kategorie terenów o odmiennych kierunkach przeznaczenia i zasadach zagospodarowania, różniące się potencjałem urbanistycznym:

- tereny przeznaczone pod zabudowę,
- tereny o specjalnych warunkach zabudowy i zagospodarowania,
- tereny wyłączone z zabudowy.

Dla każdej z kategorii terenów określono w Studium rodzaje kierunków przeznaczenia z ustaleniami dotyczącymi funkcji wiodących, uzupełniających i główne zasady zagospodarowania, przy czym dla terenów wyłączonych z zabudowy, ze względu na ich charakter, określono zakazy i dopuszczenia obowiązujące w ich zagospodarowaniu.

DEFINICJE:

- usługi nieuciążliwe - rozumie się przez to przedsięwzięcia, które nie mogą powodować ponadnormatywnego obciążenia środowiska naturalnego poza granicami działki, do której inwestor posiada tytuł prawny, w szczególności w zakresie uciążliwości związanych z hałasem lub zanieczyszczeniami powietrza, inwestycje nie będące przedsięwzięciami mogącymi zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko tj.: usługi handlu detalicznego o powierzchni sprzedaży do 200m^2, gastronomii, handlu, bankowości, administracji, oświaty, usługi łączności, informacji i nauki, kultury i rozrywki, rekreacji i sportu, zdrowia i opieki społecznej, biura, obiekty realizowane jako zadania własne samorządów terytorialnych;
- powierzchnia biologicznie czynna – rozumie się przez to teren biologicznie czynny zgodnie z § 3 pkt 22 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie;
- zabudowa letniskowa – rozumie się przez to zabudowę rekreacji indywidualnej, tj. przeznaczonej do okresowego wypoczynku, zgodnie z przepisami odrębnymi.

2.2.1. Tereny przeznaczone pod zabudowę

Tereny przeznaczone pod zabudowę to tereny inwestycyjne gminy Hanna w tym tereny już zainwestowane (w tym tereny, dla których przewiduje się przekształcenia funkcjonalno-przestrzenne) oraz potencjalne rezerwy terenów budowlanych.

Do terenów przeznaczonych pod zabudowę zakwalifikowano w Studium tereny oznaczone na rysunku Studium symbolami:

M – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub zagrodowej,
ML - teren zabudowy letniskowej
MW – tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,
U – tereny zabudowy usługowej,
UO - tereny zabudowy usługowej – usług oświaty,
UK – tereny zabudowy usługowej – kultu religijnego,
US - tereny zabudowy usługowej – usług sportu i rekreacji,
P/U - tereny zabudowy usługowej, obiektów produkcyjnych, składów i magazynów,
RU - tereny obsługi produkcji rolnych, hodowlanych, ogrodniczych oraz gospodarstw leśnych i rybackich;

Przy lokalizowaniu nowej zabudowy należy dążyć do jej realizacji w pierwszej kolejności na obszarach o w pełni wykształconej strukturze przestrzennej, w granicach jednostki osadniczej – danej miejscowości, poprzez uzupełnienia wolnych terenów między istniejącymi zabudowaniami. W przypadku planowania zabudowy na innych terenach niż wspomniane wyżej, należy je wyznaczać na obszarach w najwyższym stopniu przygotowanym do zabudowy, to jest takie obszary charakteryzujące się najlepszym dostępem do sieci komunikacyjnej i pozostałym uzbrojeniu terenu w infrastrukturę techniczną.

Szczegółowe kierunki i wskaźniki zabudowy dla terenów przeznaczonych pod zabudowę:

M - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub zagrodowej

1. Funkcja dominująca – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
2. Funkcja uzupełniająca:
   a. zabudowa zagrodowa,
   b. zabudowa gospodarcza, garażowa i gospodarczo – garażowa,
   c. usługi nieuciążliwe w tym komercyjne i publiczne,
   d. infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym,
   e. place publiczne,
   f. zieleń urządzona, izolacyjna, sady, ogrody w tym ogrody działkowe,
   g. obiekty i urządzenia związane z produkcją rolną, przetwórstwem i obsługą rolnictwa,
   h. zabudowa na cele pomocy społeczne – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna na potrzeby socjalne;
3. Parametry zagospodarowania terenu:
   a. maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki – 50%,
   b. minimalny wskaźnik powierzchni terenu biologicznie czynnego dla nowopowstałej działki budowlanej – 30%,
   c. maksymalna wysokość budynków – nie wyżej niż 10 m. Przewiduje się lokalizowanie budynków niskich – jedna, dwie lub trzy kondygnacje nadziemne, natomiast trzecia kondygnacja w dachu stromym.

d. forma dachów dowolna przy czym budynki gospodarcze, garażowe lub gospodarczo – garażowe winny mieć formę dachów odpowiadającą formie dachu budynku o funkcji dominującej na działce;
e. powierzchnia nowopowstałej działki budowlanej winna być nie mniejsza niż 600m^2,
f. należy zapewnić stanowiska postojowe na każdej działce budowlanej – zgodnie ze wskaźnikiem:
   - 1 miejsce postojowe dla samochodów osobowych na każdy lokal mieszkalny - 1 miejsce postojowe dla samochodów osobowych na każde 50m^2 powierzchni użytkowej usług.

4. Przewiduje się realizację zabudowy wolnostojącej, a w szczególnych przypadkach zabudowy bliźniaczej m.in. w przypadku nienormatywnych działek budowlanych, których wielkość nie pozwala na sytuowanie budynków wolnostojących.
5. Realizacja zabudowy w obrębie poszczególnych terenów na obszarach o zdywersyfikowanej własności gruntów powinna być realizowana sukcesywnie wzdłuż utworzonych ciągów komunikacyjnych, po uprzednim wyposażeniu terenu w niezbędną infrastrukturę techniczną.
6. Dla terenów przyległych do dróg klasy zbiorczej lub wyższych winno się zapewnić obsługę komunikacyjną z dróg o niższej klasie.
7. Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna jest dopuszczalna wyłącznie na terenach dotychczas przez nią zajmowanych.
8. Lokalizacja usług winna być przy istniejących lokalnych ośrodkach usługowych lub przy głównych ciągach komunikacyjnych.
9. Dopuszcza się uprawy rolne oraz obiekty i urządzenia związane z obsługą rolnictwa.
10. Dopuszcza się niewielkie zabudowy związane z prowadzeniem działalności produkcyjnej, tj. piekarnie, cukiernie, warsztaty samochodowe, mleczarnie na terenach dotychczas przez nie zajmowanych, w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów zajętych pod działalność gospodarczą lub na skraju terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z terenami wyłączonymi z zabudowy.
11. Zaleca się lokalizację zieleni izolacyjnej na obszarach przyległych do terenów działalności gospodarczej i wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.
12. Warunki szczególne:
   – dla terenów znajdujących się w obszarach Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Środkowego Bugu PLB 060003” i obszar mający znaczenie dla wspólnoty „Poleska Dolina Bugu PLH 060032” oraz na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych;
   – dla terenów położonych na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej;
   – dla terenów położonych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (p=10%) lub średnie i wynosi raz na 100 lat (p=1%) możliwość lokalizacji nowej zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi.

ML - tereny zabudowy letniskowej,

1. Funkcja dominująca – zabudowa budynkami letniskowymi – o funkcji rekreacyjno - wypoczynkowej,
2. Funkcja uzupełniająca:
   a. zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
   b. zabudowa zagrodowa – funkcja agroturystyczna,
   c. zabudowa gospodarcza, garażowa i gospodarczo – garażowa,
   d. usługi nieuciążliwe w tym komercyjne i publiczne,
   e. infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym,
   f. place publiczne, parkingi,
   g. zieleń urządzona,
   h. place zabaw, obiekty sportowo – rekreacyjne,
   i. obiekty i urządzenia związane z produkcją rolną, przetwórstwem i obsługą rolnictwa,
   j. zabudowa na cele pomocy społeczne – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna na potrzeby socjalne;
3. Parametry zagospodarowania terenu:
   a. maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki – 40%,
   b. minimalny wskaźnik powierzchni terenu biologicznie czynnego dla nowopowstałej działki budowlanej – 40%,
   c. maksymalna wysokość budynków – nie wyżej niż 9 m. Przewiduje się lokalizowanie budynków niskich – do dwóch kondygnacji nadziemnych. Przy czym budynki gospodarcze, garażowe i gospodarczo – garażowe mogą być wyłącznie jednokondygnacyjne,
   d. forma dachów dowolna przy czym budynki gospodarcze, garażowe lub gospodarczo – garażowe winny mieć formę dachów odpowiadającą formie dachu budynku o funkcji dominującej na działce,
   e. powierzchnia nowopowstałej działki budowlanej winna być nie mniejsza niż 500m^2,
   f. należy zapewnić stanowiska postojowe na każdej działce budowlanej – zgodnie ze wskaźnikiem:
      - 2 miejsca postojowe dla samochodów osobowych na każdy budynek letniskowy,
      - 1 miejsce postojowe dla samochodów osobowych na każde 50m^2 powierzchni użytkowej usług.
4. Przewiduje się realizację zabudowy wolnostojącej, a w szczególnych przypadkach zabudowy bliźniaczej m.in. w przypadku nienormatywnych działek budowlanych, których wielkość nie pozwala na sytuowanie budynków wolnostojących.
5. Realizacja zabudowy w obrębie poszczególnych terenów na obszarach o zdywersyfikowanej własności gruntów powinna być realizowana sukcesywnie wzdłuż utworzonych ciągów komunikacyjnych, po uprzednim wyposażeniu terenu w niezbędną infrastrukturę techniczną.
6. Dla terenów przyległych do dróg różnej klasy winno się zapewnić obsługę komunikacyjną z dróg o niższej klasie.
7. Lokalizacja usług winna być przy istniejących lokalnych ośrodkach usługowych lub przy głównych ciągach komunikacyjnych.
8. Lokalizacja placów zabaw, obiektów sportowo – rekreacyjnych na terenach odpowiednio do tego przeznaczonych.
9. Dopuszcza się uprawy rolne oraz obiekty i urządzenia związane z obsługą rolnictwa na obszarach dotychczas przez nie zajmowanych bądź też do nich przylegających.

10. Zaleca się lokalizację zieleni izolacyjnej na obszarach przyległych do terenów działalności gospodarczej i wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.
11. Warunki szczególne:
    - dla terenów zabudowy mieszkaniowej, letniskowej o funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej znajdujących się w obszarach Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Środkowego Bugu PLB 060003" i obszar mający znaczenie dla wspólnoty „Poleska Dolina Bugu PLH 060032" oraz na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych,
    - dla terenów położonych na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej;
    - dla terenów położonych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (p=10%) lub średnie i wynosi raz na 100 lat (p=1%) możliwość lokalizacji nowej zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi.

MW - tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej.

1. Funkcja dominująca – zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna;
2. Funkcja uzupełniająca:
    a. zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
    b. zabudowa zagrodowa,
    c. usługi nieuciążliwe w tym komercyjne i publiczne,
    d. infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym,
    e. place publiczne, parkingi,
    f. zieleń urządzona, izolacyjna, sady, ogrody w tym ogrody działkowe,
    g. obiekty i urządzenia związane z produkcją rolną, przetwórstwem i obsługą rolnictwa;
3. Parametry zagospodarowania terenu:
    a. maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki – 60%,
    b. minimalny wskaźnik powierzchni terenu biologicznie czynnego dla nowopowstałej działki budowlanej – 20%,
    c. maksymalna wysokość budynków – nie wyżej niż 15 m. Budynki mieszkalne niskie i średnie – dwie, trzy lub cztery kondygnacje nadziemne. Przy czym wysokość nowej zabudowy nie może przekroczyć wysokości najwyższego z budynków zlokalizowanych na przedmiotowej działce lub w bezpośrednim jej sąsiedztwie. Dodatkowo budynki gospodarcze, garażowe i gospodarczo – garażowe mogą być wyłącznie jednokondygnacyjne.
    d. forma dachów dowolna przy czym budynki gospodarcze, garażowe lub gospodarczo – garażowe winny mieć formę dachów odpowiadającą formie dachu budynku o funkcji dominującej na działce.
    e. należy zapewnić stanowiska postojowe na każdej działce budowlanej – zgodnie ze wskaźnikiem:
        - 1 miejsce postojowe dla samochodów osobowych na każdy lokal mieszkalny,

- 1 miejsce postojowe dla samochodów osobowych na każde 50m^2 powierzchni użytkowej usług.

4. Zasady w zakresie parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu ustalane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego winny uwzględniać i nawiązywać do istniejącego zainwestowania, szczególnie obiektów zabytkowych i obiektów o wysokich walorach kulturowych.
5. Dla terenów przyległych do dróg klasy zbiorczej lub wyższych winno się zapewnić obsługę komunikacyjną z dróg o niższej klasie.
6. Lokalizacja usług winna być przewidziana przy istniejących lokalnych ośrodkach usługowych lub przy głównych ciągach komunikacyjnych.
7. Dopuszcza się uprawy rolne oraz obiekty i urządzenia związane z obsługą rolnictwa na obszarach dotychczas przez nie zajmowanych bądź też do nich przylegających.

U - tereny zabudowy usługowej.

1. Funkcja dominująca – zabudowa usługowa w tym usług publicznych;
2. Funkcja uzupełniająca:
   a. zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
   b. obiekty i urządzenia komunalne oraz służące do realizacji celów publicznych,
   c. infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym,
   d. place publiczne, parkingi,
   e. zieleń urządzona, izolacyjna, sady, ogrody,
   f. obiekty sportowo – rekreacyjne,
   g. obiekty i urządzenia związane z produkcją rolną, przetwórstwem i obsługą rolnictwa;
3. Parametry zagospodarowania terenu:
   a. maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki – 80%,
   b. minimalny wskaźnik powierzchni terenu biologicznie czynnego dla nowopowstałej działki budowlanej – 15%,
   c. maksymalna wysokość budynków – nie wyżej niż 15 m,
   d. forma dachów dowolna,
   e. powierzchnia nowopowstałej działki budowlanej winna być nie mniejsza niż 1500m^2,
   f. należy zapewnić stanowiska postojowe na każdej działce budowlanej – zgodnie ze wskaźnikiem:
      - 1 miejsce postojowe dla samochodów osobowych na każde 50m^2 powierzchni użytkowej usług.
      - 1,5 miejsca postojowego dla samochodów osobowych na każdy lokal mieszkalny;
4. Zasady w zakresie parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu ustalane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego winny uwzględniać i nawiązywać do istniejącego zainwestowania, szczególnie obiektów zabytkowych i obiektów o wysokich walorach kulturowych.
5. Dla terenów przyległych do dróg klasy zbiorczej lub wyższych winno się zapewnić obsługę komunikacyjną z dróg o niższej klasie.
6. Dopuszcza się uprawy rolne oraz obiekty i urządzenia związane z obsługą rolnictwa na obszarach dotychczas przez nie zajmowanych bądź też do nich przylegających.
7. Warunki szczególne:
   - dla terenów zabudowy usługowej znajdujących się w obszarze Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Środkowego Bugu PLB 060003” oraz na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizacji

przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych,

- dla terenów położonych na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej;
- dla terenów położonych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (p=10%) lub średnie i wynosi raz na 100 lat (p=1%) możliwość lokalizacji nowej zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi.

UK - tereny zabudowy usługowej – kultu religijnego

1. Funkcja dominująca – zabudowa usługowa – kultu religijnego;
2. Funkcja uzupełniająca:
   a. zabudowa związana z funkcją dominującą zgodnie z przepisami odrębnymi (m.in. dom plebanii)
   b. infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym,
   c. place publiczne, parkingi,
   d. zieleń urządzona, izolacyjna, ogrody;
3. Parametry zagospodarowania terenu:
   a. maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki – 60%,
   b. minimalny wskaźnik powierzchni terenu biologicznie czynnego dla nowopowstałej działki budowlanej – 25%,
   c. maksymalna wysokość budynków – nie wyżej niż 12 m – nie dotyczy wież kościołów jak i dzwonnic;
4. Dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków wymóg zachowania historycznej bryły budynku lub obiektu, dyspozycji elewacji i formy dachu;
5. Dla nowoprojektowanych obiektów wymóg nawiązania do zachowanej zabudowy historycznej.
6. Warunki szczególne:
   – dla terenów zabudowy usługowej – kultu religijnego, znajdujących się na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych,
   – dla terenów położonych na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej;
   – dla terenów położonych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (p=10%) lub średnie i wynosi raz na 100 lat (p=1%) możliwość lokalizacji nowej zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi.

US - tereny sportu i rekreacji

1. Funkcja dominująca – usługi z zakresu sportu i rekreacji;
2. Funkcja uzupełniająca:

a. Usługi turystyki, kultury, gastronomii i rozrywki,
b. zabudowa usługowa – usług handlu detalicznego z wyjątkiem wielkoprzestrzennych obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m^2,
c. infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym,
d. place publiczne, parkingi,
e. zieleń urządzona, izolacyjna, ogrody, zbiorniki wodne, baseny;

3. Parametry zagospodarowania terenu:
   a. maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki – 40%,
   b. minimalny wskaźnik powierzchni terenu biologicznie czynnego dla nowopowstałej działki budowlanej – 40%,
   c. maksymalna wysokość budynków – nie wyżej niż 12 m;
4. Przewiduje się tereny o niskiej dopuszczalnej intensywności zabudowy, z przewagą zieleni, terenów otwartych, boisk sportowych.

UO - tereny zabudowy usługowej – usług oświaty

1. Funkcja dominująca – zabudowa usługowa – usług oświaty;
2. Funkcja uzupełniająca:
   a. zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i wielorodzinna w tym zamieszkania zbiorowego (np. bursy szkolne),
   b. obiekty i urządzenia z zakresu sportu i rekreacji,
   c. zabudowa usługowa – usług nieuciążliwych, usług zdrowia i usług publicznych,
   d. obiekty i urządzenia komunalne oraz służące do realizacji celów publicznych,
   e. infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym,
   f. place publiczne, parkingi,
   g. zieleń urządzona, izolacyjna, ogrody.
3. Parametry zagospodarowania terenu:
   a. maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki - 80%,
   b. minimalny wskaźnik powierzchni terenu biologicznie czynnego dla nowopowstałej działki budowlanej – 15%,
   c. maksymalna wysokość budynków – nie wyżej niż 15 m,
   d. forma dachów dowolna,
   e. należy zapewnić stanowiska postojowe na każdej działce budowlanej – zgodnie ze wskaźnikiem:
      - 1 miejsce postojowe dla samochodów osobowych na każde 50m^2 powierzchni użytkowej usług z wyjątkiem usług oświaty,
      - 1 miejsce postojowe dla samochodów osobowych na każde 75m^2 powierzchni użytkowej usług oświaty,
      - 1,5 miejsca postojowego dla samochodów osobowych na każdy lokal mieszkalny;
4. Zasady w zakresie parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu ustalane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego winny uwzględniać i nawiązywać do istniejącego zainwestowania, szczególnie obiektów zabytkowych i obiektów o wysokich walorach kulturowych.
5. Warunki szczególne:
   – dla terenów zabudowy usługowej – usług oświaty, znajdujących się w obszarze Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Środkowego Bugu PLB 060003” oraz na terenie Nadbużańskiego Obszaru

Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych,

– dla terenów położonych na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej.

P/U - tereny zabudowy usługowej, obiektów produkcyjnych, składów i magazynów, obiekty wysokich technologii

1. Funkcja dominująca – zabudowa usługowa, obiekty produkcyjne, składy i magazyny;
2. Funkcja uzupełniająca:
   a. obiekty wysokich technologii,
   b. wydobywanie i przetwarzanie kopalin,
   c. obiekty i urządzenia związane z działalnością targowo-wystawienniczą,
   d. place publiczne, parkingi,
   e. infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym,
   f. obiekty i urządzenia służące do realizacji celów publicznych,
   g. zieleń izolacyjna i urządzona, izolacyjna, ogrody.
3. Parametry zagospodarowania terenu:
   a. maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki - 80%,
   b. minimalny wskaźnik powierzchni terenu biologicznie czynnego dla nowopowstałej działki budowlanej – 15%,
   c. maksymalna wysokość budynków – nie wyżej niż 16 m,
   d. forma dachów dowolna,
   e. należy zapewnić stanowiska postojowe na każdej działce budowlanej – zgodnie ze wskaźnikiem:
      - 1 miejsce postojowe dla samochodów osobowych na każde 50m^2 powierzchni użytkowej usług,
      - 1 miejsce postojowe dla samochodów osobowych na każde 150 m^2 powierzchni użytkowej magazynu lub składu,
      - 1 miejsce postojowe na każe 75 m^2 powierzchni użytkowej związanej z produkcją.
4. Wskazuje się na obszary przeznaczone do intensywnej zabudowy związanej z prowadzeniem działalności gospodarczej, produkcyjnej składowej lub magazynowej.
5. Ustala się zakaz lokalizacji zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, zgodnie z przepisami odrębnymi.
6. Warunki szczególne: dla terenów zabudowy usługowej, obiektów produkcyjnych, składów i magazynów, znajdujących się w obszarach Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Środkowego Bugu PLB 060003” i obszar mający znaczenie dla wspólnoty „Poleska Dolina Bugu PLH 060032” oraz na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych,

RU - tereny obsługi produkcji rolnych, hodowlanych, ogrodniczych oraz gospodarstw leśnych i rybackich

1. Funkcja dominująca – tereny i zabudowa związana z obsługą rolną, hodowlaną i ogrodniczą;

2. Funkcja uzupełniająca:
    a. zabudowa usługowa,
    b. zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
    c. składy i magazyny,
    d. stawy hodowlane,
    e. zieleń izolacyjna i urządzona, ogrody,
    f. infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym.
3. Parametry zagospodarowania terenu:
    a. maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki – 80%,
    b. minimalny wskaźnik powierzchni terenu biologicznie czynnego dla nowopowstałej działki budowlanej – 15%,
    c. maksymalna wysokość budynków – nie wyżej niż 16 m,
    d. forma dachów dowolna,
    e. należy zapewnić stanowiska postojowe na każdej działce budowlanej – zgodnie ze wskaźnikiem:
    - 1 miejsce postojowe dla samochodów osobowych na każde 50m^2 powierzchni użytkowej usług,
    - 1 miejsce postojowe dla samochodów osobowych na każde 150 m^2 powierzchni użytkowej magazynu lub składu.
4. Wskazuje się na obszary przeznaczone do intensywnej zabudowy związanej z prowadzeniem działalności rolniczej, hodowlanej i ogrodniczej.

2.2.2. Tereny o specjalnych warunkach zabudowy i zagospodarowania

Tereny o specjalnych warunkach zabudowy i zagospodarowania to tereny, na których dopuszczona jest zabudowa, ale o ograniczonej intensywności oraz adekwatnym do szczególnej specyfiki terenu charakterze czy funkcji.

Do terenów o specjalnych warunkach zabudowy i zagospodarowania zakwalifikowano w Studium tereny oznaczone na rysunku Studium symbolami:

ZC – tereny cmentarza,
ZP - tereny zieleni urządzonej,
EF - tereny infrastruktury wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii – fotowoltaika,
NO - tereny oczyszczalni ścieków,
NU - tereny osuwania nieczystości,
OC - tereny obrony cywilnej,
PE - tereny eksploatacji surowców,
IT - tereny infrastruktury technicznej,

Szczegółowe kierunki i wskaźniki zabudowy dla terenów o specjalnych warunkach zabudowy i zagospodarowania:

ZC – teren cmentarza

1. Funkcja dominująca – cmentarz wraz z niezbędnymi obiektami i urządzeniami infrastruktury technicznej;
2. Funkcja uzupełniająca:
    a. usługi związane z obsługą cmentarza zgodnie z przepisami odrębnymi,
    b. zieleń urządzona,
    c. place publiczne, parkingi,
    d. infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym.

3. Dopuszcza się obiekty sakralne oraz kaplice cmentarne, sanitariaty i inne obiekty do obsługi cmentarza, których parametry należy ustalić indywidualnie na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
4. Warunki szczególne:
   – ustala się strefę ochrony sanitarnej od czynnych cmentarzy zgodnie z przepisami odrębnymi,
   – dla terenów cmentarzy znajdujących się na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych.

ZP – tereny zieleni urządzonej – parki,

1. Funkcja dominująca – zieleń urządzona - park z niezbędnymi obiektami i urządzeniami infrastruktury technicznej i małej architektury;
2. Funkcja uzupełniająca:
   a. zabudowa usług - usługi nieuciążliwe, usługi oświaty, kultury, hotelarstwa i gastronomii,
   b. place publiczne, parkingi,
   c. zieleń izolacyjna i urządzona,
   d. infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym,
   e. wody powierzchniowe.
3. Funkcja uzupełniająca powinna zostać zlokalizowana w istniejących lub odtworzonych obiektach na terenach parków; W uzasadnionych przypadkach, dopuszcza się wyznaczenie nowej lokalizacji dla budynku o funkcji uzupełniającej;
3. Parametry zagospodarowania terenu:
   a. maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni terenu – 15%,
   b. minimalny wskaźnik powierzchni terenu biologicznie czynnego dla terenu – 65%,
   c. maksymalna wysokość budynków – nie wyżej niż 12m.
4. Przewiduje się realizacje zabudowy wolnostojącej.

EF - tereny infrastruktury wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii – fotowoltaika

1. Funkcja dominująca – teren obiektów i urządzeń związanych z wytwarzaniem energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii – fotowoltaiki;
2. Funkcja uzupełniające:
   a. rola, łąki pastwiska,
   b. pozostała infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym;

3. Dopuszcza się pozostawienie funkcji rolniczej na wskazanych terenach.
4. Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy – zgodnie z przepisami odrębnymi.
5. Warunki szczególne:
   - dla terenów infrastruktury wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii – fotowoltaika znajdujących się w obszarach Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Środkowego Bugu PLB 060003” i obszar mający znaczenie dla wspólnoty „Poleska Dolina Bugu PLH 060032” oraz na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych;

- dla terenów położonych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (p=10%) lub średnie i wynosi raz na 100 lat (p=1%) możliwość lokalizacji nowej zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi.

NO – tereny oczyszczalni ścieków

1. Funkcja dominująca – teren oczyszczalni ścieków;
2. Funkcja uzupełniające:
   a. łąki, pastwiska, zieleń izolacyjna,
   b. pozostała infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym;
3. Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy – zgodnie z przepisami odrębnymi.
4. Warunki szczególne:
   – dla terenu oczyszczalni ścieków, znajdującego się w obszarze Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Środkowego Bugu PLB 060003" oraz na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych,
   – dla terenu położonego na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej;
   – dla terenu położonego na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w przypadku rozbudowy istniejącej oczyszczalni ścieków, wiążącej się z utworzeniem nowej przestrzeni służącej gromadzeniu nieczystości ciekłych konieczność uzyskania decyzji zwalniającej od zakazów obowiązujących na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią;
   – dla terenu położonego na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w przypadku modernizacji istniejącej infrastruktury lub zabudowy konieczność zabezpieczenia modernizowanych obiektów oczyszczalni ścieków co najmniej 30 cm powyżej rzędnej wody powodziowej o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 100 lat.

NU – tereny usuwania nieczystości

1. Funkcja dominująca – teren składowania, segregacji, utylizacji odpadów;
2. Funkcja uzupełniające:
   a. łąki, pastwiska, zieleń izolacyjna,
   b. pozostała infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym;
3. Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy – zgodnie z przepisami odrębnymi.

OC - tereny obrony cywilnej

1. Funkcja dominująca – teren obrony cywilnej kraju;
2. Funkcja uzupełniające:
   a. pozostała infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym,
   b. zieleń izolacyjna,
   c. funkcja usługowa;
3. Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy – zgodnie z przepisami odrębnymi.

4. Warunki szczególne:
   - dla terenu obrony cywilnej znajdującej się na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych,
   - dla terenów położonych na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej.

IT – teren infrastruktury technicznej

1. Funkcja dominująca – obiekty, urządzenia, sieci, infrastruktury technicznej;
2. Funkcja uzupełniające:
   a. zabudowa usługowa – usług administracji,
   b. place, parkingi,
   c. zieleń izolacyjna i urządzona;
3. Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy – zgodnie z przepisami odrębnymi.
4. Warunki szczególne:
   - dla terenów obiektów, urządzeń, sieci, infrastruktury technicznej, znajdujących się w obszarze Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Środkowego Bugu PLB 060003" oraz na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych,
   - dla terenów położonych na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się lokalizowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej.

PE - teren eksploatacji surowców

1. Funkcja dominująca – teren urządzenia i obiekty do odkrywkowej eksploatacji górniczej, zwałowania wewnętrznego, odzysku odpadów i rekultywacji,
2. Funkcja uzupełniające:
   a. zabudowa usługowa – usług administracji,
   b. pozostała infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym,
   c. place, parkingi,
   d. zieleń izolacyjna i urządzona
3. Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy – zgodnie z przepisami odrębnymi.
4. Dopuszcza się zachowanie istniejącej funkcji terenów rolnych i lasów.
5. Rekultywacja terenu w kierunku wodno – leśnym.

2.2.3 Tereny wyłączone z zabudowy

Do terenów o specjalnych warunkach zagospodarowania zakwalifikowano w Studium tereny oznaczone na rysunku Studium symbolami:

Z - tereny zieleni,
ZL - tereny lasów,

ZL* - tereny dolesień,
WS - tereny powierzchniowych zbiorników wodnych i cieków płynących,
R - tereny rolnicze,

Celem wskazania terenów o specjalnych warunkach zagospodarowania jest ochrona przed zabudową przede wszystkim istniejącego potencjału przyrodniczego oraz powstrzymanie urbanizacji na terenach zieleni oraz terenach rolnych.

Wskaźniki zagospodarowania terenów wyłączonych zabudowy należy określić na etapie sporządzania planu miejscowego dla tych terenów i dostosować je do uwarunkowań terenowych oraz specyfiki terenu. Należy wprowadzić zakaz lokalizowania jakiejkolwiek zabudowy, poza lokalizowaniem w uzasadnionych przypadkach obiektów infrastruktury technicznej lub innych obiektów związanych z funkcjonowaniem danego terenu np. na terenie ZL – obiektów służących prowadzeniu gospodarki leśnej. Procent powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do terenu lub działki powinien być na poziomie około 95% i więcej.

Szczegółowe kierunki i wskaźniki zabudowy dla terenów o specjalnych warunkach zagospodarowania:

Z – tereny zieleni

1. Funkcja dominująca: tereny zielone, nieużytki rolne;
2. Funkcja uzupełniająca: rola, łąki i pastwiska;
3. Dopuszcza się lokalizowanie obiektów i urządzeń służących wędrówkom turystycznym (ścieżki – piesze, rowerowe, konne oraz ławki, wiaty, punkty widokowe, trasy narciarstwa biegowego, miejsca postojowe, obiekty małej architektury itp.) wyłącznie w sposób niekolidujący z występowaniem cennych siedlisk przyrodniczych;
4. Dopuszcza się również lokalizowanie obiektów i urządzeń związanych z gospodarką wodną i ochroną przeciwpowodziową.
5. Warunki szczególne:
   - dla terenów zielonych znajdujących się w obszarach Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Środkowego Bugu PLB 060003" i obszar mający znaczenie dla wspólnoty „Poleska Dolina Bugu PLH 060032" oraz na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu uwzględnienie w zagospodarowaniu zasad zapisanych w przepisach odrębnych.

ZL - teren lasów

1. Funkcja dominująca: tereny lasów i dolesień wraz z obiektami gospodarki leśnej;
2. Funkcja uzupełniająca: rola, łąki i pastwiska;
3. Dopuszcza się lokalizowanie obiektów i urządzeń służących wędrówkom turystycznym (ścieżki – piesze, rowerowe, konne oraz ławki, wiaty, punkty widokowe, trasy narciarstwa biegowego, miejsca postojowe, obiekty małej architektury itp.) wyłącznie w sposób niekolidujący z występowaniem cennych siedlisk przyrodniczych;
4. Dopuszcza się dla gruntów leśnych utrzymania istniejącego zainwestowania z możliwością przebudowy lub rozbudowy, a w szczególnych przypadkach uzasadnionych potrzebami gospodarki leśnej, dopuszczenie budowy nowych obiektów związanych z tą gospodarką. Szczególne warunki zagospodarowania należy określić na etapie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
5. Dopuszcza się również lokalizowanie obiektów i urządzeń związanych z gospodarką wodną i ochroną przeciwpowodziową.
6. Warunki szczególne:
   - dla gruntów leśnych znajdujących się w obszarach Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Środkowego Bugu PLB 060003" i obszar

mający znaczenie dla wspólnoty „Poleska Dolina Bugu PLH 060032" oraz na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu uwzględnienie w zagospodarowaniu zasad zapisanych w przepisach odrębnych.

ZL* – tereny dolesień

1. Funkcja dominująca: tereny lasów i dolesień wraz z obiektami gospodarki leśnej;
2. Funkcja uzupełniająca: rola, łąki i pastwiska;
3. Dopuszcza się lokalizowanie obiektów i urządzeń służących wędrówkom turystycznym (ścieżki – piesze, rowerowe, konne oraz ławki, wiaty, punkty widokowe, trasy narciarstwa biegowego, miejsca postojowe, obiekty małej architektury itp.) wyłącznie w sposób niekolidujący z występowaniem cennych siedlisk przyrodniczych;
4. Dopuszcza się dla terenów dolesień utrzymania istniejącego zainwestowania z możliwością przebudowy lub rozbudowy, a w szczególnych przypadkach uzasadnionych potrzebami gospodarki leśnej, dopuszczenie budowy nowych obiektów związanych z tą gospodarką. Szczególne warunki zagospodarowania należy określić na etapie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
5. Dopuszcza się również lokalizowanie obiektów i urządzeń związanych z gospodarką wodną i ochroną przeciwpowodziową.
6. Warunki szczególne:
   - dla gruntów leśnych znajdujących się w obszarach Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Środkowego Bugu PLB 060003" i obszar mający znaczenie dla wspólnoty „Poleska Dolina Bugu PLH 060032" oraz na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu uwzględnienie w zagospodarowaniu zasad zapisanych w przepisach odrębnych.

R – tereny rolne

1. Funkcja dominująca: rola, łąki, pastwiska i sady;
2. Funkcja uzupełniająca:
   - tereny lasów i dolesień wraz z obiektami gospodarki leśnej,
   - zabudowa zagrodowa – zgodnie z przepisami odrębnymi,
   - obiekty namiotowe i szklarniowe – służące produkcji rolnictwa,
   - tereny sportu i rekreacji o niskim wskaźniku zabudowy – do 10% powierzchni terenu,
   - obiekty i urządzenia związane z wytwarzaniem energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej 100kW – z wyłączeniem elektrowni wiatrowych,
   - tereny wód w tym stawów hodowlanych,
   - infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym.
3. Dopuszcza się lokalizowanie zabudowy związanej z produkcją rolną i obsługą rolnictwa;
4. Dopuszcza się zalesienie terenów rolnych z wyjątkiem gruntów ornych klasy I, II i III;
5. Wskazuje się na wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, i przydrożnych oraz wzdłuż cieków i zbiorników wodnych;
6. Dopuszcza się lokalizowanie obiektów i urządzeń związanych z gospodarką wodną i ochroną przeciwpowodziową.
7. Warunki szczególne:
   - dla terenów rolnych, łąk i pastwisk, znajdujących się w obszarach Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Środkowego Bugu PLB 060003" i obszar mający znaczenie dla wspólnoty „Poleska Dolina Bugu PLH

060032" oraz na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu uwzględnienie w zagospodarowaniu zasad zapisanych w przepisach odrębnych.

WS – tereny powierzchniowych zbiorników wodnych i cieków płynących

1. Funkcja dominująca: powierzchniowe zbiorniki wodne i cieki płynące;
2. Funkcja uzupełniająca:
   - obiekty i urządzenia związane z gospodarką wodną i ochroną przeciwpowodziową (poldery, mostki, przepompownie itp.),
   - obiekty i urządzenia związane z rekreacją i sportami wodnymi,
   - stawy hodowlane,
   - infrastruktura techniczna wraz z układem komunikacyjnym,
   - zieleń, rola,
3. Dopuszcza się lokalizowanie zabudowy związanej z obsługą urządzeń wodnych;
4. Wskazuje się na wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, i przydrożnych oraz wzdłuż cieków i zbiorników wodnych;
5. Dopuszcza się lokalizowanie obiektów i urządzeń związanych z gospodarką wodną i ochroną przeciwpowodziową.
6. Warunki szczególne:
   - dla terenów zbiorników wodnych znajdujących się w obszarach Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Środkowego Bugu PLB 060003" i obszar mający znaczenie dla wspólnoty „Poleska Dolina Bugu PLH 060032" oraz na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu uwzględnienie w zagospodarowaniu zasad zapisanych w przepisach odrębnych.

2.3. Ograniczenia w zabudowie wynikające z przebiegu infrastruktury technicznej

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić w zagospodarowaniu terenów wymagań i ograniczeń technicznych wynikających z przebiegu istniejących i projektowanych sieci infrastruktury technicznej.

Gazociągi

Na terenie gminy Hanna nie występują gazociągi an chwilę obecną.

Dla ewentualnie nowo projektowanych sieci gazowych niskiego i średniego ciśnienia należy wyznaczyć w miejscowych planach strefy kontrolowane o szerokości zgodnej z przepisami odrębnymi oraz uwzględniać ograniczenia wynikające z tych przepisów.

Strefa kontrolowana to obszar wyznaczony po obu stronach osi gazociągu, którego linia środkowa pokrywa się z osią gazociągu, którym przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się transportem gazu ziemnego podejmuje czynności w celu zapobieżenia działalności mogącej mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłowe użytkowanie gazociągu.

Na obszarze strefy kontrolowanej gazociągu obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu wynikające z przepisów odrębnych tj. nie należy wznosić budynków, urządzać stałych składów i magazynów, sadzić drzew oraz nie powinna być podejmowana żadna działalność mogąca zagrozić trwałości gazociągu podczas jego eksploatacji.

Dopuszcza się skrzyżowanie gazociągu z drogami i innymi inwestycjami liniowymi, jednak wszelkie prace w strefach kontrolowanych mogą być prowadzone tylko po wcześniejszym uzgodnieniu w właściwym operatorem sieci gazowej.

Magistrale wodociągowe i ujęcia wody

W planach miejscowych należy uwzględnić strefę ochronną dla infrastruktury wodociągowej zgodnie z przepisami odrębnymi oraz uwzględniać ograniczenia wynikające z tych przepisów.

Sieć kanalizacyjna

W planach miejscowych należy uwzględnić następujące wielkości strefy ochronnej dla infrastruktury kanalizacyjnej tj. terenu wolnego od zabudowy stałej i tymczasowej oraz zadrzewiania: dla kanałów (niezależnie od średnicy przewodu) - po 2.5 m od osi kanału w obie strony.

Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna

Dla terenów wokół projektowanych i istniejących napowietrznych linii elektroenergetycznych średniego (15kV) oraz niskiego (0,4kV) napięcia należy wyznaczyć pasy ochrony funkcyjnej (pasy technologiczne), dla których obowiązują ograniczenia w użytkowaniu terenu zgodnie z przepisami odrębnymi oraz uwzględniać ograniczenia wynikające z tych przepisów.

Wydzielony pas terenu ochronnego (pasu technologicznego) dla napowietrznych linii elektroenergetycznych:

- 15 kV wynosi 6,5 mod rzutu poziomego skrajnego przewodu linii,
- 0,4 kV wynosi 3 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu linii.

Możliwość zmniejszenia pasa terenu ochronnego dla napowietrznych linii elektroenergetycznych wyłącznie za zgodą Operatora sieci po wcześniejszym uzgodnieniu zagospodarowania terenu.

Elektroenergetyczna sieć przesyłowa

Na terenie gminy Hanna nie występują sieci elektroenergetyczne przesyłowe ani nie są one planowane.

2.4. Ograniczenia w zabudowie wynikające z przebiegu infrastruktury komunikacyjnej

Obiekty budowlane przeznaczone na pobyt ludzi należy lokalizować na terenach poza zasięgiem uciążliwości związanych z hałasem komunikacyjnym, zachowując dla nich dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku określone w przepisach odrębnych albo w ich zasięgu, pod warunkiem zastosowania przez inwestorów środków technicznych dla wznoszonych obiektów pozwalających na zachowanie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku określonego w tych przepisach oraz w Polskich Normach. Lokalizacja obiektów budowlanych przy drogach powinna spełniać wymagania właściwych przepisów m.in. *ustawy o drogach publicznych.*

2.5. Ograniczenia w zabudowie wynikające z przebiegu infrastruktury kolejowej

Na terenie gminy Hanna ani w jej bezpośrednim sąsiedztwie nie występują ani nie są planowane linie kolejowe. Nie ustala się z tego względu dla nich ograniczeń.

3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK

3.1. Zasady ochrony zasobów środowiska

Realizując cele polityku przestrzennej gminy niezbędne jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju, które przejawiać się będzie w ochronie oraz dbałości o walory środowiska przyrodniczego.

Istotne jest zatem przestrzeganie zasad ochrony środowiska w tym nowych dyrektyw unijnych, które należy uwzględnić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Ochrona powierzchni ziemi

W zakresie zagospodarowania mas ziemnych warunki zgody na zmianę ukształtowania terenu lub jej zakaz należy dokładnie określić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Przy czym dopuszcza się zagospodarowanie mas ziemnych pochodzących z wykopów, o dopuszczalnej zawartości substancji powodujących ryzyko w glebie lub ziemi na działce inwestorskiej, poprzez wykorzystanie ich do kształtowania terenów zieleni towarzyszącej inwestycjom, z możliwością usuwania ich także poza obszar planu, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych

W zagospodarowaniu terenów należy dążyć do ochrony jakości wód podziemnych i powierzchniowych poprzez zmniejszenie obciążeń i wyeliminowanie zrzutów zanieczyszczeń (szczególnie substancji biogennych związanych z produkcją rolniczą, organicznych i toksycznych) do gruntu i do wód powierzchniowych.

Ustala się obowiązek minimalizacji oddziaływania na środowisko poprzez rozwiązanie gospodarki wodno – ściekowej m.in. poprzez ograniczenie dopuszczania stosowania oczyszczalni przydomowych jak i szczelnych zbiorników bezodpływowych, jako rozwiązania tymczasowego w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

W miarę możliwości postuluje się o dostosowanie, ze względu na ochronę wód podziemnych, lokalizacji nowych obiektów, do struktur hydrogeologicznych.

W celu ochrony jakości wód należy stosować strefy buforowe (pasy zieleni i zadrzewienia) wzdłuż cieków i brzegów zbiorników wodnych, w przypadku lokalizacji obiektów budowlanych na terenach do nich przylegających. Z tego względu ustalono w studium korytarze ekologiczne polesie i polesie przełom Bugu oraz lokalny korytarz ekologiczny wzdłuż rzeki Hanka.

Należy przeciwdziałać negatywnym skutkom antropopresji, szczególnie w rejonach zbiorników wodnych, których wody nadają się dla rekreacji, itp. poprzez pozostawienie wzdłuż brzegu pasa terenu – bufora zieleni, jako niezbędnego filtra biologicznego.

Ochrona wód musi być realizowana przez maksymalne ograniczenie zrzutów zanieczyszczeń (przede wszystkim substancji biogennych, organicznych i toksycznych) do gruntu i do wód powierzchniowych. Planowane rozwiązania przestrzenne w zakresie gospodarki ściekowej powinny uwzględniać:

- budowę zbiorczej kanalizacji sanitarnej, na wszystkich terenach przeznaczonych pod inwestycję (na zasadzie etapowości),
- objęcie wszystkich możliwych obszarów zbiorczą kanalizacją sanitarną z odprowadzeniem ścieków do oczyszczalni,
- wyeliminowanie w maksymalny sposób indywidualnych sposobów utylizacji ścieków sanitarnych, tj. realizacji indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków,
- dopuszczenie na obszarach przewidzianych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy do objęcia sanitarną kanalizacją zbiorczą, do czasu jej wybudowania, odprowadzenia ścieków do szczelnych szamb lub przydomowej oczyszczalni ścieków tylko jako rozwiązania tymczasowego,
- kompleksowe rozwiązanie odprowadzania wód opadowych z ciągów komunikacyjnych, placów i parkingów oraz oczyszczenie ich zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- zakaz rolniczego wykorzystania ścieków w strefach ochronnych ujęć i zbiorników wód powierzchniowych, zwiększona edukacja rolników
- rozwiązania zmierzające do przeciwdziałania skutkom suszy poprzez zwiększanie małej retencji wodnej oraz wdrażanie proekologicznych metod retencjonowania wody.

Ze względu na potrzebę nieograniczania infiltracji wód opadowych powinno się przeznaczać na cele budowlane włącznie niezbędne fragmenty zagospodarowywanych obszarów oraz stosować w miarę możliwości materiały pozwalające na infiltrację wód opadowych.

Powinno się w miarę możliwości stosować rozwiązania zmierzające do przeciwdziałania skutkom suszy poprzez zwiększenie małej retencji wodnej (na zasadach przewidzianych w planach zarządzania ryzykiem powodziowym oraz przewidzianych w programach działań wynikających z planów gospodarowania wodami oraz wdrażanie proekologicznych metod retencjonowania wody, w tym planowana budowa polderu przy brzegach rzeki Hanka w północno zachodniej części od miejscowości Hanna. Wskazana jest dalsza dbałość o wszelkie formy naturalnej retencji wodnej, tj. torfowiska, obszary bagienne, niewielka retencja leśna, retencja glebowo – gruntowa, retencja dolin rzecznych, retencja niewielkich akwenów (stawy, oczka wodne).

Ochrona powietrza

Do zadań gminy należy zapewnienie dbałości o utrzymanie dobrej jakości powietrza atmosferycznego. Dlatego też należy dążyć do utrzymania wysokiej jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń np. poprzez stosowanie do celów grzewczych i technologicznych paliw charakteryzujących się najniższymi wskaźnikami emisyjnymi spalanych w urządzeniach o wysokim stopniu sprawności oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii np. energii z wiatru, energii słonecznej, pomp ciepła, kotłów na biomasę. Gmina Hanna po raz drugi jest objęta projektem „Eko-Energia" współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnegi w ramach Osi Priorytetowej 4 Energia przyjazna środowisku – zgodnie z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020. Należy w dalszym ciągu dążyć do jak największej liczby źródła energii z OZE.
Należy również dążyć do zwiększenia efektywności energetycznej poprzez wprowadzenie inteligentnego oświetlenia na obiektach i terenach zarówno publicznych jak i prywatnych.
Jednocześnie wskazane jest podjęcie działań proekologicznych z zakresu polityki transportowej np. organizacja płynnego ruchu samochodowego, popularyzacja ruchu rowerowego i transportu publicznego.
Ponadto oddziaływanie na środowisko, związane z funkcją terenu nie może powodować przekroczenia standardów jakości środowiska w zakresie emisji gazów i pyłów, hałasu oraz pól elektromagnetycznych, określonych w przepisach odrębnych, poza terenem, do którego inwestor posiada tytuł prawny.

Ochrona krajobrazu

Ochrona krajobrazu gminnego polega na świadomym kształtowaniu przestrzeni poprzez podkreślanie miejsc atrakcyjnych, takich jak: panoramy, punkty widokowe i dominanty krajobrazowe, oraz włączanie ich w system rolno - przyrodniczy gminy, poprzez wprowadzanie elementów antropogenicznych w sposób harmonizujący ze środowiskiem naturalnym.
Kształtowanie i ochrona krajobrazu przyrodniczego terenów gminy Hanna prowadzone będzie poprzez:

- objęcie ochroną miejsc i terenów eksponowanych, panoram i punktów widokowych przed dominacją elementów obcych, w szczególności sieci infrastruktury technicznej, tablic reklamowych, zabudowy substandardowej;
- tereny eksponowane, punkty widokowe i panoramy należy podkreślać poprzez ich włączanie w system połączeń pieszych i rowerowych;
- ograniczenie lokalizacji na całym obszarze gminy obiektów wymagających makroniwelacji i znacznych przekształceń topografii terenu;
- obiektom kubaturowym oraz naziemnym urządzeniom infrastruktury technicznej należy nadawać formy architektoniczne, które będą harmonizować z otoczeniem;

- nowe uzbrojenie oraz ciągi komunikacyjne należy prowadzić z uwzględnieniem lokalizacji obszarów chronionych, mieszkaniowych i wypoczynkowych, na których znajdują się obiekty przeznaczone na stały pobyt ludzi oraz wymogów ochrony przyrody;
- tereny zielone należy łączyć spójnym systemem zieleni urządzonej i krajobrazowej, celem poprawy wizerunku i walorów krajobrazowych terenów zurbanizowanych jak i z nimi sąsiadujących terenów rolnych,

Szczególną ochronę należy nałożyć na terenach południowo-wschodniej części gminy, znajdujących się w granicach nadbużańskiego obszaru chronionego krajobrazu (zgodnie z przepisami odrębnymi) oraz w granicach obszarów Natura 2000 – patrz. pkt 3.3. Studium.

Na chwilą opracowywania studium Gmina Hanna nie jest w posiadaniu odpowiedniego audytu krajobrazowego – z tego względu nie podejmuje się dodatkowych ustaleń w studium.

3.2. Zasady kształtowania i ochrony terenów zieleni

Gmina Hanna charakteryzuje się średnim udziałem terenów leśnych i zwartych terenów zadrzewionych i zakrzewionych. Jednocześnie na południowo wschodnie tereny leśne położone są na terenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Tym samym dla zapewnienia wymiany energii ekologicznej, zachowania najcenniejszych zbiorowisk naturalnych, flory i fauny, zwiększenia pojemności środowiska na przekształcenia, poprawy walorów klimatycznych i krajobrazowych istotne jest systemowe kształtowanie obszarów zieleni. Dlatego też w Studium określono zasady kształtowania i ochrony zieleni, do których należą:

- utrzymywanie powierzchni biologicznie czynnych w obrębie terenów zurbanizowanych w formie korytarzy zieleni,
- zachowanie odległości zabudowy od akwenów wodnych, pozwalającej utrzymać równowagę ekologiczną oraz zapewnienie przynajmniej częściowej dostępności brzegów największych zbiorników dla korzystających z rekreacji,
- zachowanie ciągłości ochrony systemów terenów otwartych, parków i terenów rekreacyjnych oraz terenów rolnych ,
- zachowanie i ochrona lokalnych korytarzy ekologicznych wzdłuż doliny rzeki Bug poprzez odpowiednie kształtowanie ich struktury przyrodniczej (wyłączanie z zadrzewień i zalesień terenów łąk i pastwisk, pozostawiając je w dotychczasowym użytkowaniu),
- zachowanie i ochronę przeciwerozyjną zadrzewień śródpolnych, przydrożnych, miedz, żywopłotów, pasm łąk, drobnych płatów roślinności bagiennej, niewielkich śródpolnych zbiorników wodnych i mokradeł stanowiących miejsca ostojowe dla zwierząt i roślin,
- w miarę możliwości przestrzennych stosowanie zasady omijania istniejących drzew przydrożnych przy projektowaniu, budowie i przebudowie dróg, po uprzedniej inwentaryzacji,
- bezwzględną ochronę pomników przyrody, oraz cennych siedlisk łęgowych znajdujących się w granicach obszarów Natura 2000: Dolina Środkowego Bugu i Poleska Dolina Bugu,
- bezwzględną ochronę drzewostanów większych skupisk zieleni o charakterze parkowym ,
- prowadzenie regularnej odbudowy i konserwacji rowów melioracyjnych, w celu podtrzymania lub przywrócenia bogactwa flory wodnej, błotnej i zmienno-wilgotnej, łąkowo – pastwiskowej,
- stałe uzupełnianie ubytków drzewostanu na terenach objętych ochroną, wprowadzenia nowych nasadzeń – dolesienia.

3.3. Kierunki ochrony przyrody

Gmina Hanna znajduje się w zasięgu obszarów cennych przyrodniczo objętych formami ochrony przyrody. Z tego względu istotne jest przestrzeganie zasad ochrony obiektów i obszarów objętych ochroną na podstawie przepisów szczególnych, do których należą:

- Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu;
- Obszar Natura 2000 Poleska Dolina Bugu PLH060032;
- Obszar Natura 2000 Dolina Środkowego Bugu PLB060003;
- Użytki ekologiczne;
- Korytarz ekologiczny Polesie;
- Korytarz ekologiczny Polesie – przełom Bugu;
- pomniki przyrody (patrz tabela dział II Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego pkt 2.3.).
- Transgraniczny Rezerwat Biosfery Polesie Zachodnie.

Występowanie na obszarze gminy form ochrony przyrody, a w szczególności obszarów Natura 2000 oraz obszaru chronionego krajobrazu, określa możliwości inwestycyjne, ograniczając sposób zagospodarowania przestrzeni w obrębie ich granic. Ograniczenia te wynikają z przepisów odrębnych.

Na rysunku studium uwidoczniono granice obszarów Natura 2000, Obszaru Chronionego Krajobrazu, oraz miejsca lokalizacji stanowisk zwierząt i roślin chronionych.

Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu został utworzony na podstawie Rozporządzenia nr 2 Wojewody Zamojskiego z dnia 20 stycznia 1997 r. w sprawie wyznaczenia obszaru chronionego krajobrazu pod nazwą „Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu" . Głównym założeniem powołania ww. obszaru była zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk, ochrona naturalnego charakteru lewobrzeżnej doliny rzeki Bugu wraz z pasem roślinności okalającej. Aktualny stan prawny określa Rozporządzenie nr 47 Wojewody Lubelskiego z dnia 21 lutego 2006 r. w

Na obszarze ww. chronionego krajobrazu wprowadzone zostały miedzy innymi następujące obostrzenia:

- zakaz zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych;
- zakaz niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- zakaz dokonywania zmian stosunków wodnych, jeśli służą celom innym niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych;
- zakaz likwidowania małych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodnobłotnych;
- zakaz wydobywania do celów gospodarczych skał, w rtym torfu oraz skamieniałości w kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- zakaz lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej;
- zakaz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;

Na obszarach Natura 2000 (zgodnie z art. 33. ust. 1 ustawy o ochronie przyrody) zabrania się osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt,
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których został wyznaczony obszar Natura 2000,
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami;

Dla obszarów Natura 2000 - Poleska Dolina Bugu PLH060032, oraz Dolina Środkowego Bugu PLB060003 opracowany jest plan zadań ochronnych dla tego obszaru przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie w formie zarządzenia (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Poz. 181 z dnia 12 stycznia 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Poleska Dolina Bugu oraz Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Poz. 1996 z nia 24 kwietnia 2017 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Bugu). Główne cele planu to zapobieganie utraty siedlisk lęgowych, utrzymanie liczebności populacji lęgowej wielu gatunków ptaków, nawiązanie współpracy ze Strażą Graniczną, ośrodkami doradztwa Rolniczego, rolnikami, utrzymanie naturalnego reżimu i charakteru hydrologicznego doliny Bugu.
Zgodnie z art. 28 ust. 10 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody, w opracowywanych i obowiązujących planach ochrony dla obszarów Natura 2000 mogą się znaleźć wskazania do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.
W Studium nie wprowadza się kolidujących z celami ochrony obszarów Natura 2000 ustaleń.

W stosunku do pomników przyrody obowiązują następujące zakazy:

- wycinania, niszczenia, uszkadzania lub przekształcania obiektu;
- zrywania pączków kwiatów, owoców, liści;
- uszkadzania i zanieczyszczania gleby;
- zanieczyszczania, zaśmiecania obiektu i terenu wokół niego;
- wzniecania ognia w pobliżu drzewa lub skupisk drzew;
- umieszczania tablic i innych znaków, z wyjątkiem przewidzianych ustawa o ochronie przyrody,
- dokonywania zmian stosunków wodnych;

Transgraniczny Rezerwat Biosfery „Polesie Zachodnie" obejmuje całą gminę Hannę. Powstał w 2011 roku i w składzie swym ma obszary znajdujące się w Polsce, na Białorusi i Ukrainie – dotychczas funkcjonujące jako odrębne (krajowe) rezerwaty biosfery. Celem stworzenie transgranicznego rezerwatu jest współpraca na rzecz ochrony i zrównoważonego rozwoju tego regionu, kierując się celami Programu UNESCO „Człowiek i Biosfera"

4. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO, ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

4.1. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków

Ochroną na zasadach określonych w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2020 poz. 282) na terenie gminy Hanna objęte są:

- obiekty wpisane do rejestru zabytków (szczegółowy wykaz został umieszczony w części uwarunkowania pkt 5.2.),
- obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków (szczegółowy wykaz został umieszczony w części uwarunkowania pkt 5.3).

W celu ochrony dziedzictwa kulturowego wprowadza się następujące zasady:

a) dla obiektów i zespołów wpisanych do rejestru zabytków:

- wszelkie prace budowlane, konserwatorskie, renowacyjne i rewaloryzacyjne przy obiektach i na terenach wpisanych do rejestru zabytków wymagają uzyskania pozwolenia konserwatorskiego, wydanego przez właściwego miejscowo konserwatora zabytków;
- zakaz lokalizacji, wszelkich inwestycji mogących przyczynić się do pogorszenia wyglądu obiektów i zespołów budowlanych, a także osi widokowych na te obiekty i zespoły, które również mogą silnie ingerować w krajobraz kulturowy oraz których funkcja nie jest dostosowana do charakteru otoczenia zabytkowego z szczególnym uwzględnieniem inwestycji typu: elektrownie wiatrowe, stacje bazowe cyfrowej telefonii komórkowej, reklamy wielkoformatowe;
- wszelkie prace sanacyjno-porządkowe i wycinki drzew na terenach zabytkowych parków, a także wydzielenia działek i lokalizacja nowych obiektów wymagają uzyskania pozwolenia konserwatorskiego, wydanego przez właściwego miejscowo konserwatora zabytków;
- należy dążyć do zachowania i odtworzenia historycznych układów komunikacyjnych i osi widokowych;
- należy dążyć do określenia w miejscowych planach zasad zagospodarowania, które będą nie zakłócać wgląd na eksponowany zabytek (np. zakaz zabudowy, zakaz nasadzeń drzew, lokalizacji wolnostojących nośników reklamowych));
- zaleca się określić strefę widokową w celu zachowania (przywrócenia) historycznej panoramy lub ekspozycji zabytku (obiektu lub obszaru) i odpowiedniego zagospodarowania otoczenia zabytku (obiekty sakralne, zespoły dworsko-parkowe, zabytki architektury przemysłowej lub wojskowej).

b) dla obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków zaleca się:

- opiniowanie z właściwymi służbami konserwatorskimi działań inwestycyjnych w zakresie prowadzenia prac ziemnych, przebudowy, rozbudowy, a także ewentualnej zmiany funkcji;
- utrzymanie w miarę możliwości istniejących podziałów nieruchomości, w przypadku konieczności wprowadzenia podziałów wtórnych to należy dążyć do utrzymania możliwie jak największych powierzchni działek powstających w wyniku podziału nieruchomości;
- nakaz zachowania lub w uzasadnionych przypadkach odtworzenia bryły historycznego budynku i kształtu dachu;
- w przypadku budynków z elewacjami ceglanymi lub z dekoracją architektoniczną wprowadzić zakaz zastosowania zewnętrznego ocieplenia ścian;
- odnośnie wyglądu elewacji zewnętrznych (szczególnie elewacji frontowej) wprowadzić nakaz zachowania lub odtworzenia na podstawie zachowanych elementów bądź ikonografii detalu architektonicznego, a także układu elewacji oraz kształtu okien;
- wprowadzić zakaz zastosowania blachy dachówkopodobnej lub gontu papowego jako pokrycia dachu;
- odnośnie kolorystyki elewacji wprowadzić nakaz nawiązywania do historycznych tendencji kolorystycznych występujących na danym terenie;
- wprowadzić zakaz instalowania reklam wielkoformatowych w sposób zakłócający wygląd budynku oraz osie widokowe na obiekty zabytkowe;
- aby wszelkie prace budowlane, konserwatorsko-restauratorskie mające wpływ na zmianę wyglądu zewnętrznego obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków uzgodnić z właściwym miejscowo konserwatorem zabytków;
- dostosować nową zabudowę do historycznej kompozycji przestrzennej, w zakresie usytuowania, skali i bryły oraz nawiązanie formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej;

- wykluczenie zabudowy zakłócającej ekspozycję zabytku, wykluczenie lokalizacji obiektów o formach i - kubaturze obcych historycznie,
- zachowanie i odtworzenie historycznych układów komunikacyjnych i osi widokowych;
- określenie zasad zagospodarowania (poprzez np. zakaz zabudowy, zakaz nasadzeń drzew, lokalizacji wolnostojących nośników reklamowych i in.), zakłócających wgląd na eksponowany zabytek);

Dodatkowo odnośnie nowej zabudowy w sąsiedztwie obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powinno się wprowadzić następujące ustalenia:

- konieczność dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej, w zakresie usytuowania, skali i bryły oraz nawiązanie formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej;
- w przypadku inwestycji stosowanie wyłącznie takich form, które stanowią rozszerzenie lub uzupełnienie charakterystycznego wyrazu architektonicznego istniejących obiektów podlegających ochronie konserwatorskiej;
- utrzymanie w miarę możliwości istniejących podziałów nieruchomości, w przypadku konieczności wprowadzenia podziałów wtórnych to należy dążyć do utrzymania możliwie jak największych powierzchni działek powstających w wyniku podziału nieruchomości;
- obowiązek zachowania historycznego układu przestrzennego, w zakresie rozplanowania dróg, ulic, placów, linii zabudowy, kompozycji wnętrz urbanistycznych i kompozycji zieleni;
- zachowanie charakteru, wyrazu architektonicznego i w miarę możliwości funkcji budynków podlegających ochronie konserwatorskiej,
- zachowanie proporcji wysokościowych, dotyczących szczególnie lokalizacji dominant, uwzględnienie osi widokowych na obiekty zabytkowe,
- dostosowanie nowej zabudowy do historycznej wartości kulturowych.

4.2. Zasady ochrony zabytków archeologicznych

Przedmiotem ochrony zabytków archeologicznych są:

- Strefy obserwcji archeologicznej oraz strefy występowania śladów osadnictwa objęte ochroną konserwatorską, ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Stanowiska archeologiczne objęte ochroną konserwatorską,

Na terenie gminy Hanna zlokalizowane są stanowiska archeologiczne objęte ochroną konserwatorską, dla których określono strefy obserwacji archeologicznej zgodnie z rysunkiem Studium.

Dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, w granicach „stref ochrony stanowisk archeologicznych" ustala się obowiązek prowadzenia badań archeologicznych podczas realizacji inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, wymagających prac ziemnych. Rodzaj i zakres niezbędnych badań archeologicznych ustali wojewódzki konserwator zabytków. Na prowadzenie badań archeologicznych winien uzyskać pozwolenie zgodnie z przepisami odrębnymi.

4.3. Dobra kultury współczesnej.

Na terenie gminy Hanna nie występują wartościowe dobra kultury współczesnej, które mogłyby być wskazane do objęcia ochroną.

5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

System powiązań drogowych gminy Hanna realizowany jest obecnie głównie za pomocą jednej drogi wojewódzkiej nr 816 i pozostałych dróg powiatowych i gminnych.
W celu usprawnienia komunikacji na terenie Gminy Hanna i zapewnienia dogodnych połączeń z gminami sąsiednimi, na chwilę obecną brak jest planów rozbudowy komunikacyjnej zgodnie z obowiązującym planem województwa lubelskiego.
W studium wskazuje się na potrzebę

1. rozbudowę dróg wojewódzkich ze względu na wciąż rosnące natężenie ruchu pojazdów transportu przygranicznego;
2. modernizację poszczególnych istniejących dróg gminy.

Klasy dróg są klasami sugerowanymi, przy czym na etapie opracowania miejscowych planów istnieje możliwość ich zmiany, biorąc pod uwagę zaistniałe uwarunkowania.
Parametry techniczne należy przyjąć odpowiednio dla drogi zgodnie z klasą techniczną zawartą w wymogach rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 02.03.1999r. w/s warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.
Lokalizacje projektowanych skrzyżowań i dróg dla powiązań komunikacyjnych mają charakter orientacyjny i mogą ulec zmianie w miarę potrzeb na etapie opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

5.1. Drogi krajowe

Na terenie gminy Hanna występuje na północy zaledwie 1,8 km drogi krajowej nr 63..

a. Obsługa komunikacyjna

Obsługę komunikacyjną terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej nr 63 winno się umożliwiać poprzez układ dróg lokalnych i zbiorczych z wyłączeniem do nich na istniejących skrzyżowaniach przy zachowaniu odpowiednich odległości pomiędzy nimi. Zaleca się wykluczyć możliwość tworzenia zjazdów do obsługi terenów, dla których planuje się zmianę sposobu zagospodarowania.

b. Zasady zagospodarowania terenów komunikacji

Lokalizowanie obiektów budowlanych, w tym budynków oraz zagospodarowanie terenów w sąsiedztwie - zgodnie z przepisami odrębnymi, przy czym należy uwzględnić również strefę uciążliwości drogi dla stałych użytkowników sąsiadujących obszarów.
Na etapie sporządzania miejscowych planów należy wziąć pod uwagę odległości negatywnego oddziaływania związanego z ruchem drogowym od zewnętrznej krawędzi jezdni wynikające z Raportów o oddziaływaniu na środowisko dla dróg o porównywalnym natężeniu ruchu jak i z map akustycznych sporządzonych dla dróg krajowych na terenie województwa lubelskiego oraz podanych w Ustawie z dnia 21 marca 1985r. o drogach publicznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 470 ze zm.).

5.2. Drogi wojewódzkie

Przez teren gminy Hanna przebiega jedna droga wojewódzka nr 816 dla której wskazuje się modernizację i utrzymanie istniejącego pasa drogowego. Ewentualna zmiana pasa drogowego będzie następowała zgodnie z potrzebami rozbudowy drogi.
Dla przedmiotowych dróg wojewódzkich zaleca się parametr techniczny właściwy dla dróg klasy technicznej głównej (G).

Dostępność terenu do dróg wojewódzkich zapewnić w miarę możliwości wewnętrznymi układami komunikacyjnymi, połączonymi z tą drogą poprzez drogi niższej kategorii, a w przypadku ich braku bezpośrednio z drogi wojewódzkiej, za pomocą istniejących zjazdów.
Dopuszcza się przebudowę włączeń do drogi wojewódzkiej (skrzyżowań i zjazdów) na warunkach określonych przez zarządcę drogi. Przy lokalizacji nowych, bezpośrednich włączeń (skrzyżowań i zjazdów publicznych) do drogi wojewódzkiej, należy uwzględnić rozwiązania techniczne, pozwalające zapewnić bezpieczeństwo wszystkim użytkownikom ruchu drogowego.

Zasady zagospodarowania terenów komunikacji

- Lokalizowanie obiektów budowlanych, w tym budynków oraz zagospodarowanie terenów w sąsiedztwie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- Ograniczenia w zabudowie wynikające z położenia przy szlakach komunikacyjnych zostały przedstawione w pkt 2.4 *Ograniczenia w zabudowie wynikające z przebiegu infrastruktury komunikacyjnej*;
- Zakaz lokalizacji parkingów w pasie drogowym drogi wojewódzkiej;
- Podziały geodezyjne działek winny spełniać wyżej wymienione warunki i nie generować nowych zjazdów na drogi wojewódzkie;
- Przewiduje się, konieczność wyznaczenia w miejscowych planach terenów wzdłuż dróg wojewódzkich poza ich pasem drogowym na prowadzenie infrastruktury technicznej nie związanej z funkcjonowaniem dróg (jak: kanalizacja sanitarna, sieć wodociągowa, energetyczna, gazowa itp.). Dopuszcza się lokalizację infrastruktury technicznej w istniejącym pasie drogowym celem przejścia poprzecznego lub celem wykonania przyłącza do istniejących urządzeń.

5.3. Drogi powiatowe

Dla dróg powiatowych wskazuje się parametr techniczny właściwy dla dróg klasy technicznej zbiorczej (Z) i lokalnej (L) – zgodnie z poniższą tabelą

Numer drogi	Nazwa drogi (odcinek drogi)	planowana klasa drogi
1090L	Krzywowólka – Sajówka – Hanna*	klasa Z
1091L/1735L	dr. woj. 812 – Sosnówka – Hanna – dr. pow. 1700L	klasa Z
1092L	Wygnanka - Janówka	klasa L
1094L	Pogorzelec – Holeszów*	klasa L
1095L	dr. pow. 1700L – Holeszów – Mosty – Jabłoń – Rudno*	klasa Z
1700L	Dańce – Krasówka – Żuków – Wyryki – dr. kraj. 82*	klasa Z
1701L	dr. pow. 1700L – Zaświatycze – Dołhobrody – Kuzawka	klasa L
1702L	Lack – Zaświatycze – dr. woj. 816	klasa L
1703L	dr. woj. 816 – Dołhobrody – dr. pow. 1701L*	klasa L
1704L	dr. pow. 1700L – Konstantyn – Stawki – dr. woj. 816	klasa L

Obsługa komunikacyjna

Obsługę komunikacyjną terenów w pobliżu dróg powiatowych powinno się, zapewnić poprzez sieć dróg gminnych lub wewnętrznych. Powinno się maksymalnie ograniczyć realizacje nowych zjazdów na działki budowlane bezpośrednio z drogi powiatowej. W przypadku zjazdy z drogi powiatowej na tereny nieruchomości wymagane jest zezwolenia odpowiedniego zarządcy drogi.

Zasady zagospodarowania terenów komunikacji

- Dla dróg powiatowych należy uwzględnić istniejące granice pasa drogowego oraz przyjmować parametry techniczne właściwe dla danej klasy drogi, zgodnie z wymogami Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich; w miejscach, gdzie istniejące zagospodarowanie terenu nie pozwala ma poszerzenie drogi dopuszczalne jest zachowanie dotychczasowej szerokości drogi.
- Lokalizowanie obiektów budowlanych, w tym budynków oraz zagospodarowanie terenów w sąsiedztwie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- Włączenie nowej drogi gminnej i wewnętrznej do drogi powiatowej powinno być zaprojektowane pod kątem prostym lub zbliżonym do prostego;
- Ograniczenia w zabudowie wynikające z położenia przy szlakach komunikacyjnych zostały przedstawione w pkt 5.3. *Ograniczenia w zabudowie wynikające z przebiegu infrastruktury komunikacyjnej*.

5.4. Drogi gminne

Zachowuje się przebieg dróg gminnych oraz dopuszcza się lokalizacje nowych w miarę potrzeb.

Uzupełniający układ komunikacyjny stanowią drogi klasy KDD (dojazdowa) – drogi gminne i drogi wewnętrzne. Są to drogi częściowo niezdefiniowane na rysunku studium, a ich dokładny przebieg powinien zostać określony na etapie opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Dla dróg wewnętrznych zaleca się stosowania parametrów jak dla dróg publicznych klasy technicznej KDD (dojazdowej) lub wyższej.

Zasady zagospodarowania terenów komunikacji

- Parametry dla dróg gminnych przyjmować zgodnie z rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 02.03.1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie jak dla dróg klasy lokalnej (L), dojazdowej (D) lub wyjątkowo klasy zbiorczej (Z) w zależności od potrzeb lokalnych;
  - Lokalizowanie obiektów budowlanych, w tym budynków oraz zagospodarowanie terenów w sąsiedztwie zgodnie z przepisami odrębnymi;
  - Ograniczenia w zabudowie wynikające z położenia przy szlakach komunikacyjnych zostały przedstawione w pkt 2.4 *Ograniczenia w zabudowie wynikające z przebiegu infrastruktury komunikacyjnej*.

5.5. Drogi rowerowe i spływy kajowe

Na terenie gminy Hanna należy dążyć do rozwoju sieci dróg pieszych i rowerowych lub pieszo-rowerowych. Obecnie istniejące szlaki turystyczne pieszo-rowerowe powinny zostać zachowane, natomiast siec tras rowerowych wzdłuż samochodowych ciągów komunikacyjnych powinna być w miarę możliwości przestrzennych rozwijana również ze względów turystyczno – rekreacyjnych, by zwiększyć atrakcyjność gminy. Priorytet powinny mieć rozwiązania maksymalnie rozdzielające ruch kołowych od pieszego i rowerowego. Przy przebudowie , rozbudowie lub budowie układów drogo-ulicznych należy minimalizować potencjalne kolizje w miejscach styku ruchu pieszego i rowerowego i innymi użytkownikami dróg.

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego planowana jest budowa kolejnej trasy rowerowej w Polsce Wschodniej jako zadanie inwestycyjne umieszczone w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa na lata 2014-2029. Przebiega ona będzie przez

Gminę Hannę z południa na północ. Wskazuje się na rozbudowę infrastruktury towarzyszącej turystycznej trasie rowerowej.

5.6. Kolej

Na terenie Gminy Hanna nie występują linie kolejowe.

5.7. Lotniska

Na terenie gminy nie występują lotniska.

5.8. Normatyw parkingowy

W punkcie 2.2 dla poszczególnych terenów zostały wprowadzone orientacyjne wielkości dla projektowanej nowej zabudowy, które powinny stanowić bazę przy określaniu szczegółowego normatywu na etapie opracowywania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Stanowiska postojowe dla samochodów powinny być lokalizowane i urządzone w sposób nieuciążliwy na działce obiektu generującego potrzeby parkowania pojazdów, przy czym: dopuszcza się parkowanie samochodów osobowych na ulicach dróg gminnych i wewnętrznych w wyznaczonych dla tego celu miejscach.
W ramach planowanych parkingów należy przewidzieć stanowiska dla pojazdów osób niepełnosprawnych w tym zaopatrzonych w kartę parkingową. Przy obiektach usługowych, usług sportu i rekreacji oraz produkcyjnych należy przewidzieć też miejsca postojowe dla rowerów.
Parkowanie samochodów ciężarowych i autobusów powinno odbywać się w strefach zewnętrznych jednostek urbanistycznych; wskazanie takich miejsc należy określić odrębnym opracowaniem (m.in. planem miejscowym).

Dodatkowo zaleca się realizację ogólnodostępnych parkingów buforowych, w miejscach zgrupowań obiektów użyteczności publicznej i usług. Jako potencjalne główne miejsca lokalizacji parkingów wskazuje się parking:

- przy dworcach kolejowych,
- przy kościołach,
- na terenach rekreacyjno-turystycznych (lokalizacje należy doprecyzować na etapie opracowywania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego).

6. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Kompleksowe wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną jest podstawowym czynnikiem przyczyniającym się do jej rozwoju. Określenie głównych kierunków rozwoju infrastruktury technicznej ma na celu wskazanie powiązań kierunków rozwoju przestrzennego poszczególnych miejscowości z rozbudową sieci infrastruktury technicznej.
Na terenie gminy Hanna dopuszcza się lokalizację urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej związanych z obsługą zabudowy oraz innych, których konieczność realizacji określa niniejszy rozdział.

6.1. Zaopatrzenie w wodę

Z punktu widzenia gospodarki wodnej do najważniejszych zadań na terenie gminy Hanna należy ochrona zasobów wodnych .
Zgodnie z bilansem całkowitym zabezpieczenia potrzeb mieszkańców wynika możliwość podłączenia dodatkowych miejscowości do istniejącej magistrali wodociągowej, lub na zasadzie wspomagania poprzez określoną ilość wody z istniejących ujęć wód (główne ujęcia wód zostały wskazana na rysunku studium).

Głównym założeniem po zwodociągowaniu większości miejscowości położonych na terenie gminy Hanna jest ciągła modernizacja (w tym rozbudowa) ujęć wód i stacji uzdatniania wody jak również modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej mająca na celu usprawnienie zasilania w wody.
Zakłada się docelowy pobór wody do celów bytowo – gospodarczych z sieci wodociągowej. Natomiast zaopatrzenie wodne do zewnętrznego gaszenia pożaru dla jednostek osadniczych, zgodnie z przepisami odrębnymi.
Ograniczenia w zabudowie wynikające z przebiegu infrastruktury technicznej - wodociągu zawarte zostały w pkt. 2.3.

6.2. Odprowadzanie ścieków bytowych, komunalnych i przemysłowych

Z uwagi na ochronę podziemnych zasobów wodonośnych, wymagane jest prowadzenie prawidłowej gospodarki ściekowej poprzez odbiór, transport i neutralizację wszystkich ścieków przed wprowadzeniem ich do gruntu lub wody. W związku z tym docelowo należy dbać o maksymalny zrzut ścieków do istniejącej już sieci kanalizacyjnej, a w miarę zwiększających się potrzeb rozbudować sieć kanalizacyjną.
Ochrona wód musi być realizowana przez maksymalne ograniczenie zrzutów zanieczyszczeń (przede wszystkim substancji biogennych, organicznych i toksycznych) do gruntu i do wód powierzchniowych.
Planowane rozwiązania przestrzenne w zakresie gospodarki ściekowej powinny uwzględniać:

- budowę zbiorczej kanalizacji sanitarnej i deszczowej eliminującej w maksymalny sposób indywidualne sposoby utylizacji ścieków sanitarnych i deszczowych, w tym pochodzących z działalności rolniczej,
- objęcie wszystkich możliwych obszarów zbiorczą kanalizacją sanitarną z odprowadzeniem ścieków do oczyszczalni,
- w szczególnych przypadkach dopuszczenie na obszarach przewidzianych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy do objęcia sanitarną kanalizacją zbiorczą, do czasu jej wybudowania, odprowadzenia ścieków do szczelnych szamb lub przydomowych oczyszczalni ścieków tylko jako rozwiązania tymczasowego,
- kompleksowe rozwiązanie odprowadzania wód opadowych z ciągów komunikacyjnych, placów i parkingów oraz oczyszczenie ich zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- zakaz rolniczego wykorzystania ścieków w strefach ochronnych ujęć i zbiorników wód powierzchniowych i podziemnych,
- dostosowanie, ze względu na ochronę wód podziemnych, lokalizacji nowych obiektów, szczególnie tych uciążliwych dla środowiska, do struktur hydrogeologicznych,
- rozwiązania zmierzające do przeciwdziałania skutkom suszy poprzez zwiększanie małej retencji wodnej oraz wdrażanie proekologicznych metod retencjonowania wody. Planowana budowa polderu rzeki Hanka oraz zgodnie z Planem Województwa odbudowa opaski brzegowej rzeki Bug w miejscowości Kuzawka.

Miejscowy plan określi sposób odprowadzenia ścieków bytowych, komunalnych i przemysłowych, który zagwarantuje ochronę gruntów przed zanieczyszczeniami.
Przewiduje się, że ścieki bytowe i komunalne odprowadzane będą docelowo do kanalizacji sanitarnej;
Przewiduje się, że ścieki przemysłowe odprowadzane będą do kanalizacji sanitarnej;
W przypadku lokalizacji zakładów odprowadzających ścieki przemysłowe o zanieczyszczeniach przekraczających dopuszczalne normy dla ścieków komunalnych należy na terenie działki inwestora pobudować podczyszczalnię ścieków przemysłowych.

6.3. Kanalizacja deszczowa i melioracja

Docelowo, dla odwodnienia ulic i placów umocnionych na terenie intensywniejszej zabudowy w miejscowościach powinno się przewidzieć sieć kanalizacji deszczowej. Dla ulic położonych na obrzeżu wsi, ciągów pieszo rowerowych, ulic niepublicznych, czy małych ulic dojazdowych należy przewidzieć odwodnienie w sposób niekonwencjonalny tj. poprzez budowę nawierzchni przepuszczalnych, rowów

żwirowych lub odkrytych, czy rynsztoków przykrawężnikowych stosownie do podłoża, zagospodarowania terenu i stosunków gruntowo-wodnych.
Odprowadzenie wód opadowych i roztopowych z terenów działek budowlanych o funkcji usługowej, w zależności od warunków i możliwości powinny być odprowadzone do sieci kanalizacji deszczowej lub zagospodarowywane w indywidualny sposób, tzn. w razie braku możliwości dopuszcza się odprowadzenie wód opadowych na własny teren nieutwardzony, do dołów chłonnych lub do zbiorników retencyjnych. Natomiast na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową należy dążyć do maksymalnego retencjonowania wód opadowych i roztopowych z możliwością wtórnego ich wykorzystania do celów bytowo-gospodarczych. Wprowadzenie wysokiego wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej na tych terenach przeznaczonych pod zabudowę ma umożliwić zapewnienie infiltracji wód opadowych i roztopowych, retencji wód w granicach lokalnych zlewni, retencjonowanie wód opadowych i roztopowych w miejscach ich powstawania.
Wody opadowe lub roztopowe z powierzchni wymagających zgodnie z przepisami odrębnymi podczyszczenia należy wprowadzać do sieci lub gruntu po zastosowaniu odpowiednich urządzeń lub instalacji.

6.4. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa

Na terenie gminy nie znajduje się linia przesyłowa.
Aktualny plan inwestycyjny jak i plan rozwoju sieci przesyłowej krajowego systemu elektroenergetycznego nie przewiduje na terenie Gminy Hanna przebiegu nowych linii najwyższych napięć.

6.5. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna (obiekty o napięciu 110 kV i niższym)

Na terenie gminy znajduje się sieć dystrybucyjna, średniego napięcia SN-15 kV, stacje transformatorowo-rozdzielcze 15/0,4kV oraz linie niskiego napięcia nn 0,4kV – patrz uwarunkowania *9.5 zaopatrzenie w energię* elektryczną.
Ponadto dopuszcza się budowę, przebudowę, remont i utrzymania istniejącej infrastruktury technicznej elektroenergetycznej na podstawie przepisów odrębnych. Dopuszcza się podział istniejących działek celem wydzielenia terenów dla lokalizacji stacji transformatorowych, zgodnie przepisami odrębnymi.
Zaopatrzenie w energię elektryczną odbywa się z projektowanej lub istniejącej infrastruktury technicznej elektroenergetycznej na podstawie przepisów odrębnych. Dopuszcza się również zaopatrzenie w energię elektryczną z indywidualnych instalacji produkujących energię z odnawialnych źródeł energii.
W miejscowych planach należy wyznaczać niezbędne tereny dla lokalizowania stacji transformatorowych oraz należy rezerwować: odpowiednie pasy terenów wolne od zabudowy i przeszkód terenowych na obszarze istniejących lub projektowanych dróg publicznych dla pobudowania linii energetycznych wysokiego napięcia (WN), średniego napięcia (SN) i niskiego napięcie (nn).
Dla nowych obszarów wymagających dostawy energii elektrycznej (w szczególności osiedli mieszkaniowych) należy wyznaczać działki pod budowę stacji transformatorowych z uwzględnieniem zasady lokalizacji stacji w miejscach pozwalających na równomierny rozkład obciążenia wokół stacji . Przy lokalizacji stacji transformatorowych na wydzielonych działkach o pow. od 36m^2 uwzględniać należy równomierny rozkład obciążenia energetycznego.

Ograniczenia w zabudowie wynikające z przebiegu elektroenergetycznej sieci dystrybucyjnej zawarte zostały w pkt. 2.3.

Bieżące potrzeby w zakresie rozwoju sieci elektroenergetycznej dystrybucyjnej będą na bieżąco zaspokajane poprzez rozbudowę sieci elektroenergetycznych w miarę zabudowy nowych terenów

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego powinien przewidywać zapewnienie dostępu do zarówno istniejących jak i planowanych urządzeń energetycznych w celu prowadzenia konserwacji i usuwania awarii jak i możliwości zasilania nowych odbiorców.

Energia ze źródeł odnawialnych (OZE)

Dodatkowo dopuszcza się i zaleca na terenie gminy Hanna:

- lokalizowanie instalacji fotowoltaicznych o mocy nie przekraczającej 100 kW na terenach rolnych na klasach gruntów niechronionych oraz na dachach budynków,
- lokalizowanie instalacji fotowoltaicznych o mocy przekraczających 100 kW na terenach oznaczonych symbolem EF.
- zakładanie pojedynczych wiatrowych elektrowni przydomowych, wytwarzających energię elektryczną o mocy poniżej 40kW na potrzeby własne inwestora. Eksploatacja tych pojedynczych elektrowni wiatrowych nie może powodować przekroczenia standardów jakości środowiska poza terenem, do którego inwestor posiada tytuł prawny. Przy czym zaleca się ograniczenie lokalizacji tego typu urządzeń:
  - dla ochrony tras przelotowych ptaków ok. 10 km od rzeki Bug,
  - co najmniej 3 km od granicy obszaru Natura 2000 specjalnej ochrony „Dolina Środkowego Bugu (PLB060003), Poleska Dolina Bugu (PLH060032)
  - co najmniej 3 długości średnicy łopat przydomowej elektrowni wiatrowej od linii kolejowych, dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych oraz od linii elektroenergetycznych wysokich napięć.

6.6. Zaopatrzenie w gaz

Paliwem najmniej szkodliwym dla środowiska, w stosunku do innych konwencjonalnych (węgiel, olej opałowy), jest gaz ziemny. Celowe jest systematyczne zwiększanie ilości odbiorców ogrzewających budynki gazem ziemnym. Na chwilę obecną na terenie gminy Hanna nie występuje sieć gazowa. Zgodnie z planem województwa planowana jest budowa nowych odcinków sieci gazowej wraz ze stacjami wysokiego ciśnienia (Rossosz-Hanna)

W przypadku lokalizacji takowej sieci dla terenów znajdujących się w strefie ochronnej (kontrolowanej) obowiązują ustalenia dotyczące ograniczeń ich użytkowania i zagospodarowania opisane *części Kierunki w pkt 2.3. Ograniczenia w zabudowie wynikające z przebiegu infrastruktury technicznej* jak i wynikających z przepisów odrębnych.

6.7. Zaopatrzenie w ciepło

Należy dążyć do zmiany stosowanych tradycyjnych paliw i technologii w celu zmniejszenia i ograniczenia emisji szkodliwych substancji do atmosfery.

Zakłada się, że obiekty budowlane będą zaopatrywane w ciepło z ekologicznych źródeł, z preferencją dla paliw płynnych, gazowych i stałych (np. biomasa i drewno) oraz odnawialnych źródeł energii.

6.8. Telekomunikacja

Bieżące potrzeby w zakresie rozwoju sieci telekomunikacyjnej będą na bieżąco zaspokajane poprzez rozbudowę sieci telefonicznej w miarę zabudowy nowych terenów.

6.9. Gospodarka odpadami

Gospodarkę odpadami należy prowadzić zgodnie z przepisami odrębnymi.

W miarę możliwości, przy podejmowaniu decyzji dotyczących zainwestowania terenu, należy preferować podmioty stosujące „czyste technologie”, technologie bezodpadowe i małoodpadowe lub zapewniające maksymalne gospodarcze wykorzystanie odpadów.

7. INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM I PONADLOKALNYM

Cele publiczne, o których mowa w Studium, określone zostały w itp. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2020 r. poz. 65 tekst jednolity ze zmianami). Studium uwzględnia cele publiczne o znaczeniu ponadlokalnym, wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, uchwalonego przez Sejmik Województwa Lubelskiego uchwałą Nr XI/162/2015 z dnia 30 października 2015 r.).

W ramach inwestycji wymienionych w powyższym planie gminę Hanna obejmuje:

- Włodawski Obszar funkcjonalny o znaczeniu lokalnym (w skład które wchodzą m.in. gminy Hanna, Hańsk, Stary Brus, Urszulin, Włodawa, Wola Uhruska, Wyryki). Jego podstawowe wspólne cechy przestrzeni wyróżnia się bardzo mały stopień zurbanizowania, niską gęstość zaludnienia oraz duże zalesienie. W celu identyfikowania potencjału rozwojowego wskazuje się dla gminy Hanna na tworzenie sezonowych (turystycznych) przejść granicznych, rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, rozwoju energetyki odnawialnej,
- Budowa trasy rowerowej w Polsce wschodnie jako zadanie inwestycyjne umieszczone w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Lubelskiego,
- Odbudowa opaski brzegowej w km 275-276 rzeki Bug w m. Kuzawka,
- Ochrona i korytarzy ekologicznych.

Jednocześnie w Studium zakłada się, że wszystkie inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym mogą być zlokalizowane w granicach gminy na terenach przeznaczonych pod zabudowę, a w szczególnych przypadkach również na terenach o specjalnych warunkach zabudowy i zagospodarowania pod warunkiem podjęcia działań minimalizujących ewentualne kolizje z podstawowymi funkcjami tych terenów. Do inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym zalicza się przede wszystkim ulice – drogi publiczne, infrastrukturę wodno – kanalizacyjną oraz obiekty użyteczności publicznej.

8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH NALEŻY SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

8.1. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

8.1.1. Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości

Na terenie gminy Hanna nie wyznacza się obszarów wymagających scaleń i podziału nieruchomości, dla których jest obowiązkowe sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych.

8.1.2. Obszary przestrzeni publicznej

Na terenie gminy Hanna nie wyznacza się obszarów przestrzeni publicznej, dla których jest obowiązkowe sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych.

8.2. Obszary, dla których gmina Hanna zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Na terenie gminy Hanna nie występują na chwilę obszary dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Występujące na terenie gminy grunty chronione w bardzo niskiej skali nie ulegają zmianie przeznaczenia, podobnie istniejące grunty leśne nie podlegają zmianie przeznaczenia zgodnie z rysunkiem Studium.

9. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

9.1. Kierunki i zasady przekształceń rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Głównym kierunkiem rozwoju rolniczej przestrzeni produkcyjnej będzie rolnictwo. Dążąc do zwiększenia wydajności i opłacalności produkcji rolnej zaleca się:

- ochronę gruntów charakteryzujących się w miarę wysokimi klasami bonitacyjnymi gleb,
- zahamowanie procesów dewastacyjnych i degradacyjnych gleb, na których prowadzone są uprawy rolne,
- wprowadzenie zadrzewień przydrożnych i śródpolnych zapobiegające wietrznej erozji gleb,
- regulację systemu retencji wód poprzez zastosowanie melioracji odwadniająco – nawadniającej, przy zachowaniu istniejących torfowisk i naturalnych zbiorników wodnych,
- stosowanie odpowiednich i bezpiecznych dla środowiska zabiegów agrotechnicznych w tym promowanie rolnictwa ekologicznego szczególnie na terenie objętym ochroną środowiska zgodnie z przepisami odrębnymi,
- uściślenie wzajemnych powiązań z przetwórstwem rolno – spożywczym oraz wspieranie rozwoju przedsiębiorstw z produkcją zdrowej żywności,

Należy podkreślić jednak, iż na skutek intensywnej produkcji rolniczej mogą zaistnieć negatywne zmiany w środowisku przyrodniczym. Wprowadzenie nowoczesnej technologii agrotechnicznej pozwala na znaczne ograniczenie emisji zanieczyszczeń. Ważna jest również poprawa ogólnej świadomości ekologicznej i edukacja lokalnej społeczności zajmującej się produkcją rolniczą w gminie. Odpowiednia praktyka rolnicza, wzmocniona obowiązującymi już przepisami prawa unijnego zagwarantuje rolnikom odpowiednie korzyści ekonomiczne z upraw jak, ale również zminimalizuje możliwość wystąpienia szkód w zastanym środowisku przyrodniczym.

9.2. Kierunki i zasady kształtowania przestrzeni leśnej

Jeden z głównych walorów gminy stanowią powierzchnie leśne, występujące głównie w jej zachodnich i północnych rejonach. Z tego powodu wskazuje się na działania ukierunkowane w stronę ochrony ekosystemów leśnych zarówno przed czynnikami zewnętrznymi (w tym ochronę obrzeży lasów jako jej naturalnej osłony) jak i przed degradacją wewnętrznej struktury leśnej (m.in. poprzez wprowadzenie nowych nasadzeń na obszarach z drzewostanem. Przy wprowadzaniu zalesień należy dążyć do nasadzeń drzew liściastych, które charakteryzują się zwiększoną odpornością na zanieczyszczenia i większą zdolnością retencyjną. Ze uwagi na walory krajobrazowe i ekologiczne, wyznaczając granicę styku rolniczej przestrzeni produkcyjnej z terenami leśnymi, powinna być przestrzegana zasada ciągłości sytemu przestrzennego lasów. Ponadto większe areały leśnie winny być jasno zaznaczone i powiązane z ciągami zadrzewień śródpolnych i przydrożnych. Na granicy polno - leśnej sugeruje się utrzymanie lub wyznaczenie nie oranych pasów, będących strefą przejściową (ekotonową) przyleśną. Strefa ta ma silne znaczenie dla odpowiedniego funkcjonowania niektórych organizmów żywych.
Tereny lasów wykorzystywane rekreacyjnie winne być wyposażone w odpowiednią infrastrukturę, która w znacznym stopniu ograniczy nadmierną i niepotrzebną dewastację podłoża leśnego, drzewostanu i pozostałej roślinności występującej w lesie. Tym samym by zapewnić należytą ochronę gruntów leśnych koniecznym jest wyznaczenie na ich obszarze dogodnych dróg pieszych, szlaków turystyczno – rekreacyjnych oraz urządzenie i wyposażenie leśnych parkingów samochodowych jak i samych miejsc wypoczynku dla ludności.

Lasów położonych w granicach obszaru Natura 2000 i na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazowego, ze względu na swój charakter, nie przewiduje się w żadnym wypadku do zmiany przeznaczenia z gruntów leśnych na cele nieleśne. Również ich zagospodarowanie i ochrona winno

być zgodne z odpowiednimi planami ochrony dla tych obszarów. Podstawowe założenia zostały ujęte w pkt. 3.3. *Kierunki ochrony przyrod.*

Lasy wykazane w ewidencji gruntów, które znajdują się na terenach wskazanych w Studium pod zabudowę, na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego winny być przeznaczone pod lasy. Dopuszcza się, przy zachowaniu przepisów odrębnych inne przeznaczenie tylko w przypadkach:

- gdy stan istniejący jest inny (ewidencyjnie grunt leśny nie stanowi lasu, nie ma lasu, a teren jest zabudowany lub stanowi drogę) i konieczna jest aktualizacja ewidencji gruntów;
- gdy nie jest możliwe prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej, albo gdy las w granicach działek budowlanych zaadaptowany jest jako ogród przydomowy;
- lokalizacji obiektów i urządzeń turystyczno-wypoczynkowych.

Lasy położone w granicach miejscowości w miarę możliwości będą przystosowywane dla wypoczynku codziennego mieszkańców (wprowadzanie urządzeń rekreacyjno-turystycznych).

Gospodarowanie w lasach ochronnych odbywa się na podstawie operatu urządzeniowego lasu w sposób zapewniający ciągłe spełnianie celów, dla których zostały wydzielone, a w szczególności zachowania trwałości drzewostanów oraz struktury gatunkowej i przestrzennej zgodnej z warunkami siedliskowymi, w kierunku zachowania i powiększania ich bioróżnorodności, odporności na czynniki degradujące i atrakcyjności wypoczynkowej.

10. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROZENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią (zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 6c ustawy Prawo Wodne) dzielimy na:

a) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat;
b) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat;
c) obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, a także wyspy i przymuliska, stanowiące działki ewidencyjne;
d) pas techniczny w rozumieniu art. 36 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej;

Na terenie gminy Hanna, występują obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q 1%) jak i obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q 10%). Ich zasięg został przedstawiony na załączniku graficznym do studium. Są to obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

Dla obszarów szczególnego zagrożenia powodzią nie wyznacza się nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę w niniejszym studium. Natomiast dla istniejących w dniu uchwalenia planu terenów przeznaczonych pod zabudowę obowiązują przepisy odrębne – Prawo Wodne (Dz. U. z 2020 r. poz. 310).

- Na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 10 lat obowiązuje całkowity zakaz lokalizacji nowej zabudowy, przy czym dla budynków istniejących w dniu wejścia w życie studium dopuszcza się możliwość ich remontu, rozbudowy oraz nadbudowy.

- Na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi raz na 100 lat w strefie głębokiego zalewu (tj. powyżej 0,5 m) zakaz lokalizowania zabudowy przeznaczonej na czasowy pobyt ludzi, przy czym dla budynków przeznaczonych na czasowy pobyt

ludzi istniejących w dniu wejścia w życie studium dopuszcza się możliwość ich remontu, rozbudowy oraz nadbudowy.

- Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują następujące ustalenia:
  - zakaz lokalizowania nowej zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi oraz budynków użyteczności publicznej, przy czym dla budynków przeznaczonych na stały pobyt ludzi oraz budynków użyteczności publicznej istniejących w dniu wejścia w życie studium dopuszcza się możliwość ich remontu, rozbudowy oraz nadbudowy;
  - dla obiektów budowlanych planowanych do lokalizacji konieczność zastosowania technicznych rozwiązań zabezpieczających przed wodą powodziową – poziome zabezpieczenia minimum do rzędnej wody 1%;
  - zakaz gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania;
  - lokalizowania nowych cmentarzy;
  - w okresie prognozowanego wezbrania wód zakaz rolniczego wykorzystania ścieków;
  - zakaz zmiany ukształtowania terenu poprzez nawożenie mas ziemnych.

Ponadto na terenie gminy Hanna znajdują się obszary, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (p=0,2%). Ich zasięg orientacyjnie przedstawiono na rysunku studium. Na tym terenie nie wskazana jest również jakakolwiek nowa zabudowa.

11. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Na obszarze gminy Hanna, objętym Studium, nie wyznacza się obiektów, ani obszarów dla których należałoby w złożu kopaliny wyznaczyć filar ochronny.

12. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 R. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY (DZ. U. NR 41, POZ. 412 ORAZ Z 2002 R. NR 113, POZ. 113, POZ. 984 I NR 153, POZ. 1271).

Na terenie gminy Hanna nie występują obszary pomników zagłady i stref ochronnych, dla których obowiązują ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady.

13. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI

Przekształceniom funkcjonalno - przestrzennym będą podlegały obszary, dla których Studium przewiduje zmianę funkcji na zgodną z polityką przestrzenną gminy. Są to tereny w granicach stref zurbanizowanych miejscowości i poszczególnych wsi, do tej pory rolne, niezainwestowane lub zagospodarowane tymczasowo.
Celem działań rehabilitacyjnych jest dostosowanie istniejących terenów zabudowy do współczesnych wymogów i potrzeb, poprawienie warunków życia oraz podniesienie atrakcyjności przestrzeni poprzez poprawę estetyki i standardu technicznego budynków i wykreowanie przestrzeni publicznych. Działania takie należy podjąć w wymagających tego zespołach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej jak i siedliskowej. Działania rehabilitacyjne są utożsamiane obecnie z rewitalizacją. Proces rewitalizacyjny to proces polegający na wyprowadzaniu ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego i prowadzony jest w

sposób kompleksowy. Służyć mają temu zintegrowane działania społeczności lokalnej, przestrzeni jak i samej gospodarki. Do zadań własnych gminy należy przygotowanie, koordynowanie oraz tworzenie odpowiednich warunków do prowadzenia rewitalizacji.
Na chwilą obecną gmina Hanna nie posiada lokalnego program rewitalizacji.
W niniejszym dokumencie nie wskazuje się obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji lub remediacji.

14. OBSZARY ZDEGRADOWANE

Na chwilę obecną w gminie Hanna nie zostały wyznaczone obszary zdegradowane.
Nie wskazuje się w niniejszym dokumencie obszarów zdegradowanych.

15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

Na obszarze gminy Hanna brak jest zlokalizowanych terenów zamkniętych. Z tego względu Studium nie wyznacza stref ochronnych od terenów zamkniętych ustalanych przez ministra właściwego do spraw transportu, ponieważ nie zgłoszono potrzeby ich uwzględnienia. W Studium zakłada się jednak możliwość wprowadzenia takich stref - bez zmiany Studium w tym zakresie, o ile przewidywane zagospodarowanie przestrzenne nie będzie kolidowało z zasadami przyjętymi w strefie

16. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ URZĄDZENIA WYTWARZAJĄCE ENERGIĘ ODNAWIALNĄ ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 100kW, A TAKŻE ICH STREF OCHRONNYCH ZWIĄZANYCH Z OGRANICZENIAMI W ZABUDOWIE ORAZ ZAGOSPODAROWANIU I UŻYTKOWANIU TERENU

Na terenie gminy Hanna przewiduje się obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię odnawialną źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW, a co za tym idzie wyznacza się dla nich strefy ochronne w granicach terenów objętych symbolem EF – zgodnie z rysunkiem Studium.
Są to tereny oznaczone symbolem EF – tereny infrastruktury wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii – fotowoltaika. Wskazuje się na prawidłową instalacja ogniw fotowoltaicznych, nie powodując uciążliwości dla terenów sąsiednich.
Lokalizacja i budowa farmy fotowoltaicznej powinna być rozpatrywana jako całość techniczno-użytkowa wraz z instalacjami i urządzeniami, konieczna do zapewnienia bezpieczeństwa dla ludzi i mienia, użytkowania zgodnego z przeznaczeniem oraz z wymaganiami ochrony środowiska i pozostałych przepisów prawa.
Z uwagi na ograniczenie możliwego negatywnego oddziaływania farm fotowoltaicznych na siedliska ludzkie w postaci: zmiany warunków oświetlenia terenu (zacienienie), zmiany warunków wodnych (nierównomierne pokrycie opadami powierzchni terenu), refleksy świetlne, określa się strefę ochronną związaną z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu. Strefa ochronna nie może wykraczać poza granice terenu EF, na którym lokalizowane są panele fotowoltaiczne.
W granicach strefy ochronnej nie powinno się lokalizować nowych siedlisk, zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej. Teren strefy ochronnej powinien pozostać użytkowany rolniczo lub zagospodarowany niską roślinnością.
W granicach gminy Hanna nie wyznacza się nie wyznacza się terenów pod lokalizację elektrowni wiatrowych, elektrowni wodnych czy biogazowni.

17. OBSZARY, NA KTÓRYCH MOGĄ BYĆ USYTUOWANE OBIEKTY HANDLOWE O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000M^2

Na terenie gminy Hanna nie wyznacza się obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m^2.

18. INNE OBSZARY FUNKCJONALNE – PROBLEMOWE O ZNACZENIU LOKALNYM, W ZALEŻNOŚCI OD UWARUNKOWAŃ I POTRZEB ZAGOSPODAROWANIA WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE

Na terenie gminy Hanna nie występują obszary problemowe w rozumieniu ustawy *opizp*, które wymagałyby wskazania w Studium.

19. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ ZMIANY STUDIUM

Opracowanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest niezbędnym ogniwem procesu planowania przestrzennego, który jest procesem ciągłym. Studium, jako etap poprzedzający plany miejscowe, wskazuje pełen zakres możliwości przedsięwzięć planistycznych oraz realizacji idei i zamierzeń rozwoju, lub ograniczeń czy ochrony, w bliskiej i dalszej perspektywie czasowej. Wprowadzenie zmian w studium gminy Hanna jest podyktowane koniecznością jego aktualizacji.

W opracowanym dokumencie znalazły się informacje wynikające z rozpoznania aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z jej rozwojem. Analizie poddane zostały istniejące opracowania planistyczne, istniejące zagospodarowanie (inwentaryzacja terenu), sporządzone i uchwalone plany miejscowe, wydane decyzje o pozwoleniu na budowę, warunkach zabudowy, ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz wnioski złożone przez zainteresowanych i instytucje. Ustalone zostały m.in: potencjał demograficzny, i gospodarczy gminy, sytuacja na rynku pracy, stan środowiska przyrodniczego i kulturowego, jakość krajobrazu, wyposażenie w infrastrukturę techniczną i transportową. Zebrane informacje stanowiły bazę do określenia nowych kierunków rozwoju.

W świetle przeprowadzonej diagnozy stanu gminy oraz bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę ustalono kontynuację dotychczasowej wiodącej funkcji gminy tj. mieszkalnictwo niskiej intensywności, turystyczny rozwój, zalesienia oraz uprawy rolne z dbałością o ład przestrzenny i jakość przestrzeni publicznych oraz dążenie do uzyskania wyższych standardów zamieszkania, a także zapewnienia wysokiego poziomu usług dla jego mieszkańców z zachowaniem obecnego charakteru gminy. Jako funkcje uzupełniające wprowadzono do projektu studium m.in. zabudowę letniskową, usługi nieuciążliwe towarzyszące zabudowie mieszkaniowej oraz usługi sportu i rekreacji. Ponadto wyznaczono również strefy rozwoju gospodarczego dla baz produkcyjno – magazynowych i obiektów wysokich technologii.

Równocześnie ze względu na wyjątkowe położenie gminy względem obszarów chronionych tj. częściowo na terenach Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz obszarów Natura 2000 w zapisach studium wprowadzono ustalenia mające na celu chronić potencjał środowiska naturalnego m.in.:

- zakazu lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko z wyjątkiem obiektów gospodarki komunalnej, infrastruktury transportowej i technicznej,
- wprowadzenie parametrów ograniczających wysokości zabudowy z uwagi na uwarunkowania krajobrazowe i historyczne, oraz intensywności zagospodarowania (wielkość działek budowlanych, ustalenie maksymalnej powierzchni zabudowy)
- nakaz zachowania wymaganej powierzchni biologicznie czynnej na działkach zabudowy mieszkaniowej, letniskowej, mieszkaniowo-usługowej, usługowej, jak i produkcyjnej składów i magazynów,
- wzbogacanie jakości zieleni na terenach zabudowy, w tym w przestrzeniach publicznych,
- wprowadzania dla celów grzewczych i technologicznych niskoemisyjnych urządzeń i paliw, jak np. gazu, ewentualnie oleju opałowego oraz odnawialnych źródeł energii (z wyjątkiem elektrowni wiatrowych).

Przeprowadzona wielostronna analiza uwarunkowań rozwoju gminy, uwzględniająca możliwości i predyspozycje, a zarazem ograniczenia, pozwoliła na określenie kierunków rozwoju optymalnych z punktu widzenia szeroko pojętych interesów gminy.

Przyjęty układ funkcjonalno-przestrzenny ustalający wzajemne powiązania podstawowych funkcji – mieszkalnictwa, usług, i zieleni zapewnia uporządkowane kształtowanie przestrzeni miasta.

Przyjęte kierunki określają politykę przestrzenną gminy, uwzględniając zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko - pomorskiego.

Kierunki rozwoju gminy określone w studium stanowić będą wytyczne koordynacyjne dla prowadzenia dalszych prac, w szczególności sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Załącznik A

BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę opracowano w oparciu o art. 10 ust. 5-7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 poz. 293). Nakaz jego wykonania został nałożony z dniem wejścia w życie ustawy o rewitalizacji (Dz. U. z 2017 poz. 1023) tj. 18 listopada 2015 r. Szczegółowy zakres i zasady sporządzania bilansu określa ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w gminie kolejno przedstawia zapotrzebowanie na nową zabudowę na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy itd., a także szacuje chłonność tych terenów, w tym obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz pozostałych obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę. Następnie porównuje maksymalne w skali gminy Hanna zapotrzebowanie na nową zabudowę z wynikiem szacunkowej chłonności terenów położonych w gminie w zwartej strukturze oraz w obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę. Wynik analizy inicjuje dalsze działania gminy na płaszczyźnie m.in. opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i przesądza czy powinno się wyznaczać nowe tereny inwestycyjne w gminie, jeśli tak - to dla jakich funkcji.

1. MAKSYMALNE W SKALI GMINY ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ (art.10 ust. 5 pkt 1)

Poniższe zapotrzebowanie na nową zabudowę zostało opracowane w oparciu o analizy ekonomiczne, środowiskowe, społeczne i prognozy demograficzne oraz możliwości finansowe gminy. Ich szacunek jest oparty o pewne przyjęte założenia opisane poniżej, inne dla każdego rodzaju przeznaczenia. Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę zostało opracowane z podziałem na funkcje zabudowy, a jej wartości zostały wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, co jest zgodne z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym art. 10 ust. 5 pkt 1.

W procesie określania wartości zapotrzebowania gminy na zabudowę o danej funkcji, przeanalizowano powierzchnię użytkową zabudowy dla poszczególnych funkcji (mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej). Przyjęty wzrost w tym okresie uznano za wyjściowy punkt do dalszego rozpatrywania zapotrzebowania. Ostateczna proponowana wartość uwzględnia, oprócz powyższych analiz lat poprzednich, przyjętą politykę funkcjonalno-przestrzenną gminy.

Prognozując zapotrzebowanie na nową zabudowę, wzięto pod uwagę perspektywę na kolejne 30 lat oraz niepewność procesów rozwojowych wyrażoną możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz o 30% (zgodnie z art. 10 ust 7 uopizp).

W przeprowadzonym bilansie uwzględniono podstawowy podział na funkcje zabudowy, wyszczególniając równocześnie zapotrzebowania na funkcje charakterystyczne dla gminy Hanna, dla której opracowywany jest bilans. W ten sposób uzyskano następujący podział na: zabudowę mieszkaniową, zabudowę usługową i zabudowę produkcyjną, w tym aktywizacji gospodarczej.

1.1. Zabudowa mieszkaniowa

Gmina Hanna jest gminą wiejską, która położona jest w północno-wschodniej części województwa lubelskiego, w powiecie włodawskim. Jej wschodnią granicę wyznacza granica Polski z Białorusią, a także rzeka Bug. Hanna stanowi ośrodek gminny, który wraz z 12 obrębami geodezyjnymi tworzy gminę o charakterze rolniczym. Przez teren gminy Hanna przebiega droga krajowa nr 63 (biegnąca od granicy polsko-rosyjskiej przez Giżycko, Radzyń Podlaski do granicy polsko-białoruskiej) oraz droga wojewódzka nr 816 Terespol – Zosin. Są to najważniejsze szlaki komunikacyjne biegnące przez jej obszar, które są uzupełnione przez 10 dróg powiatowych oraz gęstą sieć dróg gminnych. Gmina nie należy do obszarów silnie zurbanizowanych, ponadto ze względu na dogodne położenie w odniesieniu do ukształtowania terenu, rozwija się głównie w kierunku turystycznym. Mimo że w ostatnich latach zanotowano spadek liczby stałych mieszkańców, gmina jest chętnie odwiedzana przez turystów, m.in. dlatego zauważalny jest ruch budowalny, przede wszystkim w zakresie budownictwa mieszkaniowego oraz letniskowego.
Miejscowości, w których występuje największy ruch budowlany, mające znaczenie w układzie osadniczym gminy to Hanna, Dołhobrody, Holeszów.

Tabela nr 1. Wykaz obrębów ewidencyjnych gminy Hanna wraz z przynależącymi do nich miejscowościami

Lp.	obręb	Miejscowości
1.	Dańce	Dańce
2.	Dołhobrody	Dołhobrody
3.	Hanna	Hanna
4.	Holeszów	Holeszów
5.	Holeszów Nowy	Nowy Holeszów
6.	Holeszów PGR	Holeszów
7.	Janówka	Janówka
8.	Konstantyn	Konstantyn
9.	Kuzawka	Kuzawka
10.	Lack	Lack
11.	Pawluki	Pawluki
12.	Zaświatycze	Zaświatycze

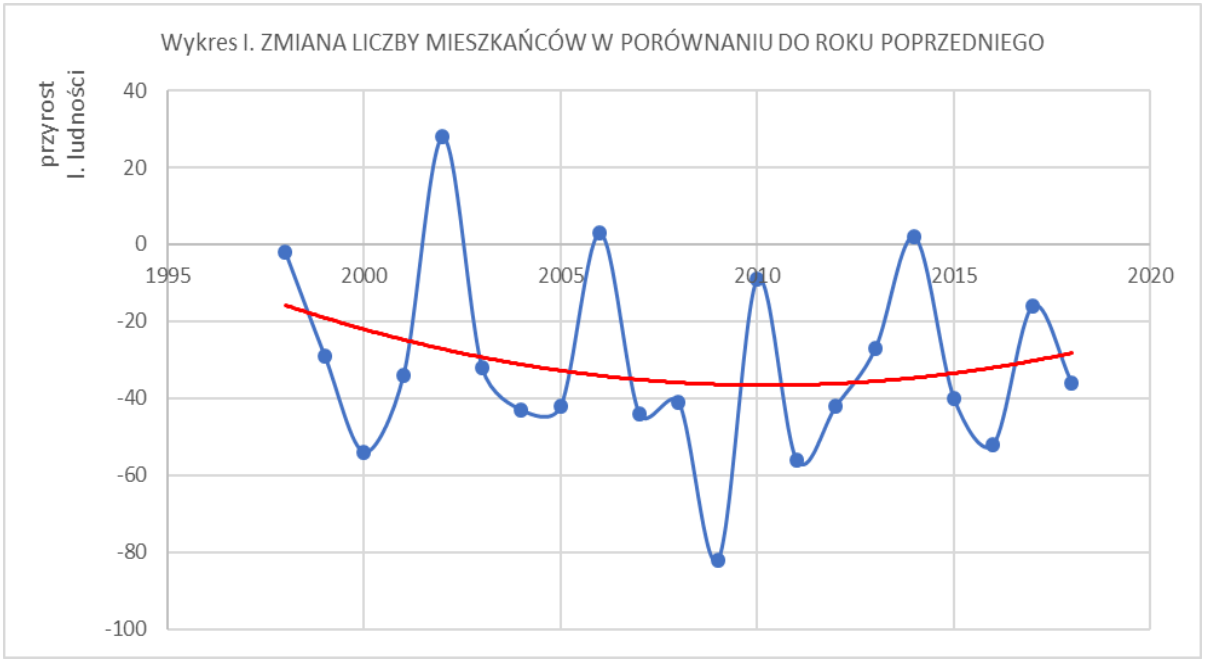
Dane: Urząd Gminy Hanna

Gmina Hanna ze względu na swoją rolniczą działalność, charakteryzuje się niską gęstością zaludnienia wynoszącą 21 os./km².Jest ona wyraźnie niższa od gęstości zaludnienia województwa lubelskiego, którego gęstość zaludnienia wynosi 85 os./km², a także niższa niż powiatu włodawskiego (31 os/km²). Według danych GUS na 2018 r. gminę zamieszkuje 2 905 osób. Liczba ludności gminy zmniejszyła się o 20% względem roku 1997.
Najwięcej ludności skupia Hanna, bo niecałe 25,00% wszystkich mieszkańców gminy. Kolejne najbardziej liczne miejscowości pod względem liczby mieszkańców to Dołhobrody (19,61% wszystkich mieszkańców gminy) i Holeszów (13,64% wszystkich mieszkańców gminy)

Tabela nr 2. Tendencja liczby ludności w gminie Hanna w latach 1997 – 2018

lata	liczba ludności	wzrost w porównaniu do lat poprzednich
1997	3553	-
1998	3551	-2
1999	3522	-29
2000	3468	-54
2001	3434	-34
2002	3462	28
2003	3430	-32
2004	3387	-43
2005	3345	-42
2006	3348	3
2007	3304	-44
2008	3263	-41
2009	3181	-82
2010	3172	-9
2011	3116	-56
2012	3074	-42
2013	3047	-27
2014	3049	2
2015	3009	-40
2016	2957	-52
2017	2941	-16
2018	2905	-36

Dane: Główny Urząd Statystyczny w Lublinie

Analizując strukturę liczby ludności ostatniego dwudziestolecia, czyli przełomu XX/XXI wieku, można zauważyć ogólny odpływ ludności z gminy Hanna, który jest jednak nierównomierny. Największy spadek odnotowano w roku 2009 (-82 osoby), kolejne lata charakteryzowały się naprzemiennymi spadkami i wzrostami liczby ludności.

Niemniej jednak porównując coroczne spadki i wzrosty liczby ludności, tendencja dla najbliższej przyszłości wydaje się być rosnąca. Wzrostowy trend liczby ludności uwidacznia wykres nr I, w którym przedstawiono sinusoidalne zmiany liczby ludności w gminie Hanna. Analiza wahań przyrostu naturalnego, obrazuje prawdopodobieństwo wzrostu liczby ludności w latach kolejnych, jako następstwo spadku wskaźnika w latach ubiegłych.

Przyrost mieszkańców jest mocno uzależniony od sytuacji gospodarczej kraju, a co za tym idzie, sytuacji ekonomicznej Polaków.

Tabela nr 3. Ludność gminy Hanna wg miejscowości w latach 2009 r. – 2019 r. (stan na 06.2019 r.)

	stan ludności na rok											porównanie 2009-2019
MIEJSCOWOŚĆ	12.2009	12.2010	12.2011	12.2012	12.2013	12.2014	12.2015	12.2016	12.2017	12.2018	12.2019	
Dańce	296	277	262	255	254	251	247	244	239	225	219	**-77**
Dołhobrody	634	630	621	619	625	621	611	593	589	586	588	**-46**
Hanna	752	752	757	749	735	749	735	736	727	735	739	**-13**
Holeszów	483	482	449	446	444	442	441	429	423	412	409	**-74**
Janówka	117	120	115	114	110	111	109	101	96	95	90	**-27**
Konstantyn	74	74	75	72	71	70	68	69	66	65	63	**-11**
Kuzawka	319	309	304	296	292	292	289	278	272	268	261	**-58**
Lack	225	217	214	213	214	215	208	203	201	202	192	**-33**
Nowy Holeszów	105	104	100	96	95	94	94	93	93	87	86	**-19**
Pawluki	65	65	65	64	64	61	61	58	58	54	54	**-11**
Zaświatycze	333	334	332	331	325	323	312	309	309	304	297	**-36**
OGÓŁEM na pobyt stały i czasowy	*3403*	*3364*	*3294*	*3255*	*3229*	*3229*	*3175*	*3113*	*3073*	*3033*	*2998*	-405

Dane: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Gminy Hanna.

Tabela nr 4. Przyrost/spadek ludności w latach 2009 – 2019 r.

miejscowość	2009	2019	wzrost/spadek %
Dańce	296	219	-26.01%
Dołhobrody	634	588	-7.26%
Hanna	752	739	-1.73%
Holeszów	483	409	-15.32%
Janówka	117	90	-23.08%
Konstantyn	74	63	-14.86%
Kuzawka	319	261	-18.18%
Lack	225	192	-14.67%
Nowy Holeszów	105	86	-18.10%
Pawluki	65	54	-16.92%
Zaświatycze	333	297	-10.81%
OGÓŁEM na pobyt stały i czasowy	3403	2998	-11.90%

Dane: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Gminy Hanna.

Analizując ludność gminy Hanna wg miejscowości w latach 2009-2019 r. można odnotować, że migracje ludności są bardzo różne. Zauważalny jest fakt, iż niektóre z miejscowości cieszą się większą popularnością przy wyborze miejsca zamieszkania.

Tabela nr 5. Ludność gminy Hanna wg wieku i płci w 2018 r.

grupa wiekowa	ogółem	mężczyźni	kobiety	%
0-4	124	60	64	4,3
5-9	139	71	68	4,8
10-14	129	67	62	4,4
15-19	112	63	49	3,9
20-24	201	100	101	6,9
25-29	249	131	118	8,6
30-34	230	124	106	7,9
35-39	201	110	91	6,9
40-44	173	92	81	6,0
45-49	173	90	83	6,0
50-54	201	109	92	6,9
55-59	198	102	96	6,8
60-64	203	98	105	7,0
65-69	181	95	86	6,2
70 i więcej	391	137	254	13,5
Razem	**2 905**	**1 449**	**1 456**	**100,0**

Dane: Główny Urząd Statystyczny w Lublinie

Tabela nr 6. Ludność gminy Hanna wg grup ekonomicznych w 2018 r.

Wyszczególnienie	ogółem	%
w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	451	15,5
w wieku produkcyjnym	1 777	61,2
w wieku poprodukcyjnym	677	23,3

Dane: Główny Urząd Statystyczny w Lublinie

Biorąc pod uwagę grupy ludności według kryteriów ekonomicznych największą z nich jest grupa w wieku produkcyjnym, a jej udział wynosi 61,2%. Druga co do wielkości jest grupa osób w wieku poprodukcyjnym (23,3%), a najmniejsza w wieku przedprodukcyjnym (15,5%). Oznacza to, że w najbliższych latach będzie następował dalszy wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym.
Dodatkowo badając powierzchnię użytkową budynków mieszkalnych w gminie Hanna w latach 2017-2019, można zauważyć, że pomimo spadku liczby ludności odnotowuje się wzrost powierzchni budynków mieszkalnych.

Tabela nr 7. Powierzchnia budynków mieszkalnych

lata	budynki mieszkalne - powierzchnia użytkowa m^2	wzrost w porównaniu do roku ubiegłego
2017	87 112.48	-
2018	87 899.65	787.17
2019	87 937.35	37.70

Dane: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Gminy Hanna.

Zestawienie powierzchni budynków mieszkalnych z liczbą mieszkańców wskazuje, iż na jednego mieszkańca przypada ok. 30,0m^2.

Tabela nr 8. Porównanie powierzchni budynków mieszkalnych do liczby ludności

lata	budynki mieszkalne - powierzchnia użytkowa m2	liczba ludności	m2/os
2017	87 112.48	3 073.00	28.35
2018	87 899.65	3 033.00	28.98
2019	87 937.35	2 998.00	29.33

Dane: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Gminy Hanna.

Zakładając, że gospodarstwo domowe składa się z 3 osób, oznacza to, że statystyczny budynek mieszkalny w gminie Hanna posiada powierzchnię ok. 90,0m^2.

W ostatnich latach widać rosnące zainteresowanie ludzi mieszkaniem w domu wolnostojącym jednorodzinnym. Warunki i jakość zamieszkania mieszkańców gminy stale się poprawiają, wzrasta liczba izb w mieszkaniach, powierzchnia użytkowa mieszkań, a także przeciętna powierzchnia jednego mieszkania.
Zauważano również coroczny wzrost ilości nowych budynków mieszkalnych na terenie gminy, co świadczy, iż nowe tereny inwestycyjne są co roku uruchamiane.
Ponadto należy zwrócić uwagę na poprawę dostępności komunikacyjnej obszaru gminy Hanna w ostatnich latach, co również ma znaczny wpływ na rozwój gminy.

Biorąc pod uwagę wszystkie możliwe czynniki, na potrzeby przeprowadzanej symulacji przyjęto, że w ciągu najbliższych kilku lat liczba ludności będzie spadać, jednak w latach kolejnych, prognozuje się, że przy wykorzystaniu polityki gminy, nastąpić może powolny, lecz sukcesywny wzrost. Prognozując liczbę ludności gminy Hanna można przyjąć następujące założenia:

- dalsze postępujące zmniejszanie się liczby ludności gminy zważywszy na wysoki udział ludności starszej, w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym bardzo niskim udziale ludności w wieku przedprodukcyjnym,
- dalszy wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym wydłużonym czasie życia tej grupy wiekowej w dalszej perspektywie.

Trendy te są w pewnym stopniu zależne od powstawania nowych miejsc pracy bezpośrednio znajdujących się na obszarze gminy, a także uruchamiania i udostępniania nowych terenów dla budownictwa mieszkaniowego, czyli od polityki przestrzennej gminy. Stworzenie wielu nowych, atrakcyjnych miejsc pracy mogłoby wpłynąć na zahamowanie negatywnych trendów w rozwoju gminy związanych z liczbą ludności. Inicjatywą mogącą wpłynąć na zmianę trendów demograficznych na terenie całego kraju, w tym również na terenach wokół gminy Hanna jest otwarcie rynku pracy dla pracowników zza wschodniej granicy Polski.
Ponadto wpływ na obecną strukturę demograficzną gminy Hanna może być związany z rozwojem infrastruktury agroturystycznej. Region wschodniolubelski jest jednym z obszarów o potencjalnie największych możliwościach agroturystycznych na terenie kraju. Obserwowany trend wyjeżdżania

najstarszych grup wiekowych z dużych miast na tereny wiejskie może przyczynić się również do przyrostu liczby mieszkańców gminy w dalszej perspektywie.

Na potrzeby przeprowadzanej symulacji przyjęto realny, stosunkowo niski wzrost liczby ludności, tj. dla najbliższych 10 lat łącznie o ok. 10 mieszkańców, na następne 20, 30 lat na poziomie 5 mieszkańców rocznie.

W związku z powyższym, przewidywana ilość mieszkańców

- za 10 lat, tj. w roku 2029 zwiększy się o 10,
- za 20 lat, tj. w roku 2039 zwiększy się o 60,
- za 30 lat, tj. w roku 2049 zwiększy się o 120.

Do wyrażenia maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w ilości powierzchni użytkowej zabudowy przyjęto, że statystycznie, uwzględniając stały wzrost ludności i przyrost powierzchni użytkowej funkcji mieszkaniowej na poziomie ok. 90m^2/gospodarstwo domowe/rok, daje nam zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w wielkości:

- za 10 lat – 300 m^2,
- za 20 lat – 1 800 m^2,
- za 30 lat – 3 600 m^2.

Biorąc pod uwagę niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania na nową zabudowę w stosunku do wyników analiz, liczba ta może wynosić za 30 lat 4 680 m^2 powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej.

1.2. Zabudowa usługowa

W gminie Hanna istniejąca zabudowa usługowa stanowi uzupełnienie struktur mieszkalnych. Największe zagęszczenie usług występuje właśnie w Hannie. Główny ośrodek gminny staje naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców, oferując usługi z zakresu administracji, oświaty, służby zdrowia, bezpieczeństwa itd. Tereny zabudowy usługowej znajdują się jednak nie tylko w obrębie Hanny. Występują one, co prawda w nieco mniejszej skali, także w wielu miejscowościach, głównie tych położonych przy traktach komunikacyjnych. Są to przede wszystkim usługi związane z codziennym życiem mieszkańców, które w sposób naturalny odpowiadają na pojawiające się potrzeby ludzi. Gmina charakteryzuje się również usługami z zakresu turystyki, tj. miejsca noclegowe udostępniane są w formie pokoi gościnnych, czy gospodarstw agroturystycznych. W gminie zlokalizowane są także usługi gastronomiczne. Rozwojowi usług turystycznych bez wątpienia sprzyja dolina Bugu. Warto jednak nadmienić, że część usług turystycznych funkcjonuje sezonowo. Liczba usług i ich różnorodność z każdym rokiem rośnie ze względu na rosnące potrzeby mieszkańców. Na terenie gminy przeważają usługi należące według podziału PKD 2007 do trzech sekcji: handlu hurtowego i detalicznego i naprawy pojazdów mechanicznych, budownictwa oraz domowej działalności gospodarczej związanej z tworzeniem wyrobów i naprawą artykułów użytku osobistego i domowego. Nie są to jednak duże przedsiębiorstwa, najczęściej działalność gospodarcza związana jest z osobami zamieszkującymi dane gospodarstwo mieszkalne.

Na terenie gminy nie znajduje się żadna stacja benzynowa. Najbliższe znajdują się w miejscowościach Liszna na północ od terenu gminy Hanna, oraz we Włodawie, na południe od niej.

Tabela nr 9. Powierzchnia budynków służących działalności gospodarczej

Lata	budynki służące działalności gospodarczej - powierzchnia użytkowa m2	wzrost w porównaniu do roku ubiegłego
2017	2 521.15	-
2018	2 564.88	43.73
2019	2 579.13	14.25

Tabela nr 10. Porównanie powierzchni budynków służących działalności gospodarczej do liczby ludności

lata	budynki służące działalności gospodarczej - powierzchnia użytkowa m2	liczba ludności	m2/os
2017	2 521.15	3 073.00	0.82
2018	2 564.88	3 033.00	0.85
2019	2 579.13	2 998.00	0.86

Rozwój funkcji usługowej na przełomie ostatnich 3 lat utrzymuje trend rosnący. Powierzchnia użytkowa z roku na rok rośnie, jednak w niewielkim stopniu, liczba nowych obiektów usługowych wzrasta szacunkowo o kilka budynków rocznie.

Na potrzeby bilansu zakłada się, że zapotrzebowanie na funkcje usługową, w kolejnych latach będzie stopniowo wzrastać, wraz z rozwojem zabudowy mieszkaniowej i będzie stanowić 30 m^2 powierzchni użytkowej na każde 100 m^2 powierzchni użytkowej nowej zabudowy mieszkaniowej.

W związku z powyższym będzie wynosić:

- za 10 lat – 90 m^2,
- za 20 lat – 540 m^2,
- za 30 lat – 1 080 m^2.

Biorąc pod uwagę niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania na nową zabudowę w stosunku do wyników analiz, liczba ta może wynosić za 30 lat 1 404 m^2 powierzchni użytkowej zabudowy usługowej.

Usługi są niezwykle ważną gałęzią gospodarki, wpływającą na tworzenie nowych miejsc pracy, a tym samym na szeroko rozumiany rozwój. Poprawiając komfort życia mieszkańców, szczególnie na obszarach wiejskich należy zadbać o ich łatwy dostęp do podstawowych usług. Dodatkowo planowany jest rozkwit przedsiębiorczości oraz wzrost zapotrzebowania na tereny pod inwestycje na terenach wiejskich, dających szanse na nowe miejsca pracy w gminie. Największym zapotrzebowaniem na tereny usługowe, odznaczają się miejscowości: Hanna, Dołhobrody, Holeszów.

Należy podkreślić, że gmina stawia na rozwój usług, w tym agroturystyki, aby stworzyć nowe możliwości dla mieszkańców. Wyrażone w m^2 powierzchni użytkowej zabudowy wartości obejmują nie tylko usługi lokalne, ale również te ponadlokalne gwarantujące miejsca pracy mieszkańcom takie jak: biurowce, handel, inna działalność usługowa o znaczeniu ponadlokalnym itd.

Tworzenie usługowych terenów pozytywnie wpływa na budżet gminy w wyniku wzrostu wpływu z podatków. Zważywszy na sukcesywny wzrost terenów zabudowy usługowej, obszar gminy Hanna zdaje się być atrakcyjny dla inwestorów. Ze względu na powyższe oraz cały czas rosnące zapotrzebowanie na tego typu tereny, wskazanym jest uruchomienie kolejnych powierzchni usługowych.

1.3. Zabudowa przemysłowa

Na terenie gminy Hanna znajdują się również tereny produkcyjne: firma Nutrena, zajmująca się składem hurtowym. Ponadto, występują tereny produkcyjne i magazynowe, głównie jako towarzyszące usługom, mi.in. tartaki.

Istniejący w gminie przemysł, występuje incydentalnie, zlokalizowany jest przede wszystkim na obrzeżach miejscowości. Gmina nie jest ukierunkowana na znaczną ekspansję terenów produkcyjnych, przede wszystkim z uwagi na cenne uwarunkowania przyrodnicze w jakich jest ulokowana, jednak zapotrzebowanie na tereny inwestycyjne może występować. Rozwój każdej gminy związany jest udoskonalaniem głównie sektora usługowego, z którym nierzadko ściśle związane są także tereny produkcyjne. Dlatego wskazanie w Studium terenów inwestycyjnych przy ważniejszych ciągach komunikacyjnych jest o tyle istotne, iż nie zawsze jest możliwość uzyskania decyzji o warunkach zabudowy z powodu braku „dobrego sąsiedztwa".

Mając powyższe na uwadze, przewiduje się zapotrzebowanie na zabudowę przemysłową, bazy, składy i magazyny. Na potrzeby bilansu zakłada się, że adekwatnie do liczby ludności, ogólne zapotrzebowanie na funkcję produkcyjną przez kilka najbliższych będzie spadać, a następnie stopniowo wzrastać i będzie stanowić 15 m^2 powierzchni użytkowej na każde 100 m^2 powierzchni użytkowej nowej zabudowy mieszkaniowej. W związku z powyższym będzie wynosić:

- za 10 lat – 45 m^2,
- za 20 lat – 270 m^2,
- za 30 lat – 540 m^2.

Biorąc pod uwagę niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania na nową zabudowę w stosunku do wyników analiz, liczba ta może wynosić za 30 lat 702 m^2 powierzchni użytkowej zabudowy produkcyjnej.

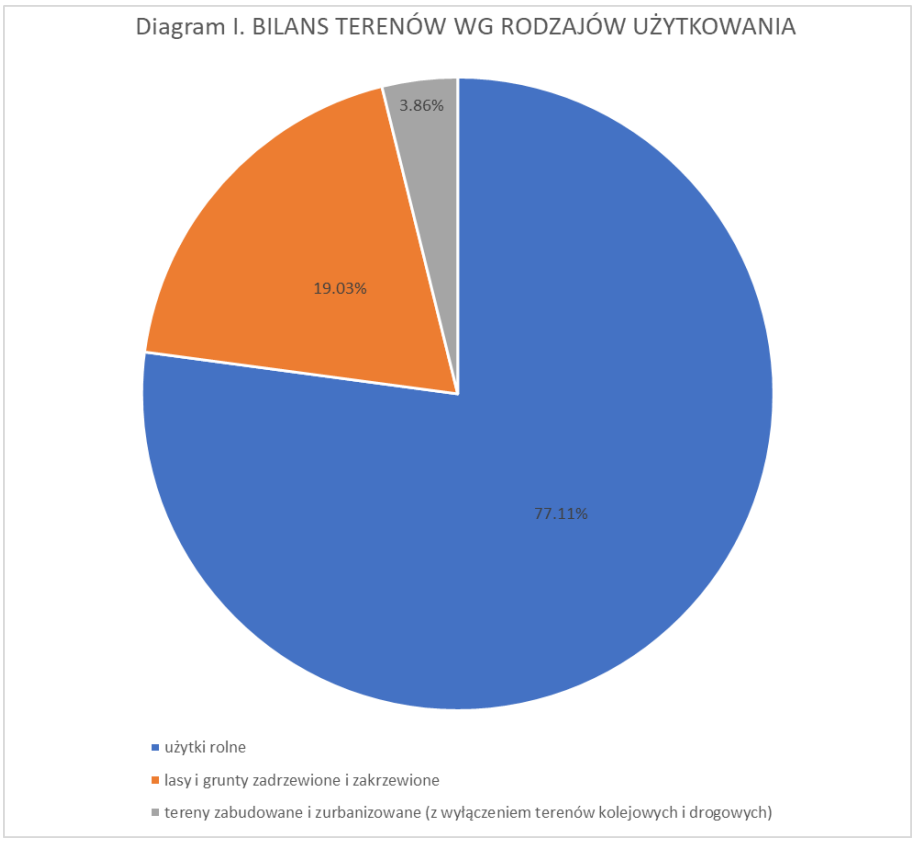
2. PRZEZNACZENIE I UŻYTKOWANIE GRUNTÓW (stan istniejący)

W oparciu o zestawienie gruntów gminy Hanna, zgodne ze stanem na dzień 01.01.2014 r. oraz inwentaryzację terenu, w poniższej tabeli przedstawiono bilans terenów według kategorii zagospodarowania.

Tabela nr 11. Bilans terenów wg rodzajów użytkowania (stan istniejący)

Wyszczególnienie	Razem w ha	Udział w powierzchni gminy [%]
użytki rolne, w tym:	10 741	77,1
grunty orne	6 124	57,0
sady	49	0,4
łąki trwałe	3 020	28,1
pastwiska	1 123	10,5
pozostałe	425	4,0
lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione	2 650	19,0
tereny zabudowane i zurbanizowane, wody, drogi i inne	538	3,9
Razem	13 929	100,0

Dane: Opracowanie własne na podst. danych Urzędu Gminy Hanna.

Diagram I. BILANS TERENÓW WG RODZAJÓW UŻYTKOWANIA
3.86%
19.03%
77.11%
użytki rolne
lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione
tereny zabudowane i zurbanizowane (z wyłączeniem terenów kolejowych i drogowych)

3. SZACUNKOWA CHŁONNOŚĆ TERENÓW POŁOŻONYCH W GMINIE HANNA W RAMACH OBSZARU O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ (art.10 ust.5 pkt 2)

Na załączniku graficznym do niniejszego opracowania, wyznaczono obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, obejmujące istniejącą zabudowę i tereny, na dla których wydano pozwolenia na budowę. Analizie poddane zostały wszystkie obręby geodezyjne gminy Hanna. Granice zwartego obszaru wyznaczone na potrzeby bilansu obejmują przede wszystkim tereny, na których możliwa jest kontynuacja rozpoczętego już rozwoju inwestycyjnego, przy wykorzystaniu istniejącej lub projektowanej infrastruktury technicznej i drogowej. Rozgraniczenie funkcji w obrębie wyznaczonej zwartej strefy funkcjonalno-przestrzennej wykonane zostało w sposób subiektywny, mając na względzie dotychczasowe kierunki rozwoju poszczególnych miejscowości.

W procesie delimitacji obszaru o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oprócz istniejącej zabudowy brano pod uwagę występujący ruch budowlany na tych terenach, tendencje rozwoju oraz zainteresowanie potencjalnych Inwestorów. Zgodnie z tymi wytycznymi do w/w obszaru zostały częściowo włączone tereny inwestycyjne wzdłuż najważniejszych ciągów komunikacyjnych oraz enklawy zabudowy letniskowej. Należy zwrócić uwagę, że w przypadku wyłączenia tych terenów z zabudowy na etapie sporządzania Studium, nie będzie możliwe uchwalenie na tych terenach planów miejscowych. Skutkować to będzie pozostawieniem tych terenów bez zainwestowania (mimo dużego potencjału), gdyż uzyskanie decyzji o warunkach zabudowy wzdłuż traktów komunikacyjnych oraz w enklawach jest utrudnione lub niemożliwe – z uwagi na brak „dobrego sąsiedztwa".

Należy założyć, że przy realizacji terenów przemysłowych, magazynowych i usługowych, wzrośnie zapotrzebowanie na tereny mieszkaniowe. Zważając na tendencje rozwojowe miejscowości w gminie Hanna, najbardziej predestynowane są: Hanna i Dołhobrody. Uwzględniając przy tym tempo rozwoju infrastruktury technicznej w tych miejscowościach, zakwalifikowanie zwiększonego obszaru o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w tych miejscowościach wydaje się być zasadne.

Jednocześnie wyznaczając nowe kierunki rozwoju gminy Hanna, kontynuowano częściowo zamierzenia polityki przestrzennej wyznaczone w obowiązującym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Hanna z 2006r.

Przy obliczaniu chłonności terenów położonych w gminie Hanna w ramach obszaru o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej wzięto pod uwagę tereny o silnych znamionach urbanizacji, wyłączając tereny, które zostały zagospodarowane oraz obszary na których obowiązują plany miejscowe, których nie ma na terenie gminy Hanna, gdyż na terenie gminy nie obowiązuje żaden plan miejscowy. Wyniki obliczeń chłonności terenów położonych w gminie Hanna w ramach obszaru o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, z wyłączeniem terenów zagospodarowanych obrazuje tabela nr 10, w której wyznaczono trzy grupy terenów przeznaczonych pod zabudowę: tereny przewidziane pod zabudowę mieszkaniową, usługową oraz produkcyjną i aktywizacji gospodarczej.

Analizie poddane zostały wszystkie obręby geodezyjne gminy Hanna. Jednakże nie w każdej z badanych osad udało się wyznaczyć potencjalne tereny przeznaczone pod zabudowę w ramach zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej. Głównym powodem niewyznaczenia tego typu obszarów jest fakt, że nie znaleziono zwartych obszarów, które można by przeznaczyć na cele inwestycyjne.

Tabela nr 12a. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę (istniejąca struktura funkcjonalno-przestrzenna).

tereny	powierzchnia [ha]	udział % w ogólnej powierzchni gminy	procent powierzchni zabudowy	szacunkowa powierzchnia zabudowy [m2]	przeważająca ilość kondygnacji	procent powierzchni użytkowej zabudowy / budynku w stosunku do powierzchni zabudowy	szacunkowa chłonność terenu wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy [m2]
tereny w ramach istniejącej wykształconej zwartej struktury funkcjonalno - przestrzennej z możliwością lokalizowania nowej zabudowy z podziałem na funkcje zabudowy (art.10 ust.5 pkt 2 uopizp):							
tereny zabudowy mieszkaniowej (łącznie)	**242.49**	**1.7%**		**250 567.38**	*1.5*		**263 095.75**
Dańce	*12.27*	*0.09%*	*10%*	*12 266.28*	*1.5*	*70%*	*12 879.59*
Dołhobrody	*45.24*	*0.32%*	*10%*	*45 241.50*	*1.5*	*70%*	*47 503.58*
Hanna	*65.65*	*0.47%*	*10%*	*65 646.00*	*1.5*	*70%*	*68 928.30*
Holeszów	*21.82*	*0.16%*	*10%*	*21 819.96*	*1.5*	*70%*	*22 910.96*
Holeszów PGR	*8.80*	*0.06%*	*10%*	*8 803.80*	*1.5*	*70%*	*9 243.99*
Janówka	*2.88*	*0.02%*	*10%*	*2 882.88*	*1.5*	*70%*	*3 027.02*
Konstantyn	*8.08*	*0.06%*	*20%*	*16 159.44*	*1.5*	*70%*	*16 967.41*
Kuzawka	*7.90*	*0.06%*	*10%*	*7 901.58*	*1.5*	*70%*	*8 296.66*
Lack	*10.65*	*0.08%*	*10%*	*10 650.66*	*1.5*	*70%*	*11 183.19*
Nowy Holeszów	*24.80*	*0.18%*	*10%*	*24 798.12*	*1.5*	*70%*	*26 038.03*
Pawluki	*0.00*	*0.00%*	*10%*	*0.00*	*1.5*	*70%*	*0.00*
Zaświatycze	*34.40*	*0.25%*	*10%*	*34 397.16*	*1.5*	*70%*	*36 117.02*

Tabela nr 12b. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę (istniejąca struktura funkcjonalno-przestrzenna).

tereny	powierzchnia [ha]	udział % w ogólnej powierzchni gminy	procent powierzchni zabudowy	szacunkowa powierzchnia zabudowy [m2]	przeważająca ilość kondygnacji	procent powierzchni użytkowej zabudowy / budynku w stosunku do powierzchni zabudowy	szacunkowa chłonność terenu wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy [m2]
tereny zabudowy usługowej (łącznie)	**121.24**	**0.9%**		**121 243.83**			**84 870.68**
Dańce	*6.13*	*0.04%*	*10%*	*6 133.14*	*1*	*70%*	*4 293.20*
Dołhobrody	*22.62*	*0.16%*	*10%*	*22 620.75*	*1*	*70%*	*15 834.53*
Hanna	*32.82*	*0.24%*	*10%*	*32 823.00*	*1*	*70%*	*22 976.10*
Holeszów	*10.91*	*0.08%*	*10%*	*10 909.98*	*1*	*70%*	*7 636.99*
Holeszów PGR	*4.40*	*0.03%*	*10%*	*4 401.90*	*1*	*70%*	*3 081.33*
Janówka	*1.44*	*0.01%*	*10%*	*1 441.44*	*1*	*70%*	*1 009.01*
Konstantyn	*4.04*	*0.03%*	*10%*	*4 039.86*	*1*	*70%*	*2 827.90*
Kuzawka	*3.95*	*0.03%*	*10%*	*3 950.79*	*1*	*70%*	*2 765.55*
Lack	*5.33*	*0.04%*	*10%*	*5 325.33*	*1*	*70%*	*3 727.73*
Nowy Holeszów	*12.40*	*0.09%*	*10%*	*12 399.06*	*1*	*70%*	*8 679.34*
Pawluki	*0.00*	*0.00%*	*10%*	*0.00*	*1*	*70%*	*0.00*
Zaświatycze	*17.20*	*0.12%*	*10%*	*17 198.58*	*1*	*70%*	*12 039.01*

Tabela nr 12c. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę (istniejąca struktura funkcjonalno-przestrzenna).

tereny	powierzchnia [ha]	udział % w ogólnej powierzchni gminy	procent powierzchni zabudowy	szacunkowa powierzchnia zabudowy [m2]	przeważająca ilość kondygnacji	procent powierzchni użytkowej zabudowy / budynku w stosunku do powierzchni zabudowy	szacunkowa chłonność terenu wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy [m2]
tereny zabudowy produkcyjnej (łącznie)	**40.41**	**0.3%**		**40 414.61**			**28 290.23**
Dańce	*2.04*	*0.01%*	*10%*	*2 044.38*	*1*	*70%*	*1 431.07*
Dołhobrody	*7.54*	*0.05%*	*10%*	*7 540.25*	*1*	*70%*	*5 278.18*
Hanna	*10.94*	*0.08%*	*10%*	*10 941.00*	*1*	*70%*	*7 658.70*
Holeszów	*3.64*	*0.03%*	*10%*	*3 636.66*	*1*	*70%*	*2 545.66*
Holeszów PGR	*1.47*	*0.01%*	*10%*	*1 467.30*	*1*	*70%*	*1 027.11*
Janówka	*0.48*	*0.00%*	*10%*	*480.48*	*1*	*70%*	*336.34*
Konstantyn	*1.35*	*0.01%*	*10%*	*1 346.62*	*1*	*70%*	*942.63*
Kuzawka	*1.32*	*0.01%*	*10%*	*1 316.93*	*1*	*70%*	*921.85*
Lack	*1.78*	*0.01%*	*10%*	*1 775.11*	*1*	*70%*	*1 242.58*
Nowy Holeszów	*4.13*	*0.03%*	*10%*	*4 133.02*	*1*	*70%*	*2 893.11*
Pawluki	*0.00*	*0.00%*	*10%*	*0.00*	*1*	*70%*	*0.00*
Zaświatycze	*5.73*	*0.04%*	*10%*	*5 732.86*	*1*	*70%*	*4 013.00*

Uwaga: Wartość procent powierzchni zabudowy jest oszacowana i uśredniona.

Powyższa tabela nr 12 pokazuje rezultaty szacunku chłonności terenów położonych w gminie Hanna z podziałem na poszczególne obręby w gminie, w ramach istniejącej zwartej struktury z podziałem na funkcje. Do jej oszacowania przyjęto następujące założenia:

- dla zabudowy mieszkaniowej - średni procent powierzchni zabudowy na poziomie 10% powierzchni całego terenu, 1,5 kondygnacji nadziemnej, powierzchnia użytkowa zabudowy stanowi 70% powierzchni zabudowy razy liczba kondygnacji;
- dla zabudowy usługowej – średni procent powierzchni zabudowy na poziomie 10% powierzchni całego terenu, 1 kondygnacja nadziemna, powierzchnia użytkowa zabudowy stanowi 70% powierzchni zabudowy razy liczba kondygnacji;
- dla zabudowy produkcyjnej – średni procent powierzchni zabudowy na poziomie 10% powierzchni całego terenu, 1 kondygnacja nadziemna, powierzchnia użytkowa zabudowy stanowi 70% powierzchni zabudowy razy liczba kondygnacji.

Dodatkowo do obliczenia szacunkowej ilości nowych mieszkańców przyjęto:

- 3 osoby na mieszkanie/dom;
- 30m^2/1os.

Tabela nr 13. Szacunkowa ilość nowych lokali mieszkalnych i nowych mieszkańców w istniejącej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

tereny zabudowane	powierzchnia [ha]	szacunkowa chłonność terenu wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy [m2]	szacunkowa ilość nowych lokali mieszkalnych, przy założeniu 3 os./1 mieszkanie lub dom 150m2	szacunkowa ilość nowych mieszkańców
tereny w ramach istniejącej wykształconej zwartej struktury funkcjonalno - przestrzennej z możliwością lokalizowania nowej zabudowy z podziałem na funkcje zabudowy (art.10 ust.5 pkt 2 uopizp):				
tereny zabudowy mieszkaniowej	242.49	263095.7	1754	5262
tereny zabudowy usługowej	121.24	84 870.68	-	-
tereny zabudowy produkcyjnej	40.41	28 290.23	-	-

4. SZACUNKOWA CHŁONNOŚĆ TERENÓW POŁOŻONYCH W GMINIE HANNA W RAMACH OBSZARÓW PRZEZNACZONYCH W PLANACH MIEJSCOWCYH POD ZABUDOWĘ INNYCH NIŻ WYMIENIONE ART.10 UST. 5 PKT 2 UOIZP (art.10 ust.5 pkt 3)

Z uwagi, iż na terenie gminy Hanna nie obowiązuje żaden miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, bilansowanie w ramach punktu odnoszącego się do obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę jest zerowe.

5. PORÓWNANIE MAKSYMALNEGO W SKALI GMINY ZAPOTRZEBOWANIA NA NOWĄ ZABUDOWĘ Z CHŁONNOŚCIAMI TERENÓW W ISTNIEJĄCYCH STRUKTURACH PRZESTRZENNYCH GMINY ORAZ WYNIKAJĄCYCH Z MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO (art.10 ust5. pkt4)

Dokonując porównania maksymalnego zapotrzebowania w skali gminy na nową zabudowę z chłonnościami terenów w istniejących strukturach przestrzennych gminy oraz obszarami wynikającymi z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (art.10, ust.5, pkt 4), przeprowadzono analizy w perspektywie 10, 20 i 30 lat oraz wzięto pod uwagę niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania na nową zabudowę.

Do prawidłowego obliczenia zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową, usługową i produkcyjną przyjęto wskaźniki wzrostu zapotrzebowania danej funkcji, uwzględniając przy tym przyrost ludności oraz przyrost powierzchni budynków mieszkalnych i budynków wykorzystywanych do działalności gospodarczej. Metoda obliczenia zapotrzebowania na poszczególne funkcje została opisana w rozdziałach 1.1-1.3.

W PERSPEKTYWIE NASTĘPNYCH 10 LAT:

Tabela nr 14a. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę z chłonnościami terenów

tereny zabudowane	**tereny zabudowy wyrażone w powierzchni użytkowej zabudowy [m2] z podziałem na poszczególne funkcje**		
	tereny zabudowy mieszkaniowej	tereny zabudowy usługowej	tereny zabudowy produkcyjnej, aktywizacji gospodarczej
maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę (art. 10 ust.5 pkt 1)	**300,00**	**90,00**	**45,00**
tereny w ramach istniejącej wykształconej zwartej struktury funkcjonalno - przestrzennej z możliwością lokalizowania nowej zabudowy z podziałem na funkcje zabudowy (art.10 ust.5 pkt 2 uopizp):	263095,75	84870,68	28290,23
tereny w ramach obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, inne niż wymienione w art.10 ust.5 pkt 2 uopizp (art. 10 ust.5 pkt 3)	0,00	0,00	0,00
PORÓWNANIE:	**-262795,75**	**-84780,68**	**-28245,23**

Ujemny wynik porównania oznacza, że zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w perspektywie następnych 10 lat, nie ma możliwości wyznaczenia nowych obszarów pod zabudowę, poza terenami, które zostały wzięte pod uwagę w bilansie, tj. obszarami w ramach istniejącej zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej i wynikających z obowiązujących dokumentów planistycznych.
Istniejące obszary inwestycyjne zlokalizowane na terenie gminy Hanna są zatem wystarczające, aby pokryć zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową, usługową oraz produkcyjną na kolejne 10 lat.

W PERSPEKTYWIE NASTĘPNYCH 20 LAT:

Tabela nr 14b. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę z chłonnościami terenów

tereny zabudowane	**tereny zabudowy wyrażone w powierzchni użytkowej zabudowy [m2] z podziałem na poszczególne funkcje**		
	tereny zabudowy mieszkaniowej	tereny zabudowy usługowej	tereny zabudowy produkcyjnej, aktywizacji gospodarczej
maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę (art. 10 ust.5 pkt 1)	**1800,00**	**540,00**	**270,00**
tereny w ramach istniejącej wykształconej zwartej struktury funkcjonalno - przestrzennej z możliwością lokalizowania nowej zabudowy z podziałem na funkcje zabudowy (art.10 ust.5 pkt 2 uopizp):	263095,75	84870,68	28290,23
tereny w ramach obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, inne niż wymienione w art.10 ust.5 pkt 2 uopizp (art. 10 ust.5 pkt 3)	0,00	0,00	0,00
PORÓWNANIE:	**-261295,75**	**-84330,68**	**-28020,23**

W perspektywie następnych 20 nadal nie ma możliwości wyznaczenia nowych obszarów pod zabudowę, poza terenami, które zostały wzięte pod uwagę w bilansie, tj. obszarami w ramach istniejącej zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej i wynikających z obowiązujących dokumentów planistycznych.
Istniejące obszary inwestycyjne zlokalizowane na terenie gminy Hanna są zatem wystarczające, aby pokryć zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową, usługową oraz produkcyjną na kolejne 20 lat.

W PERSPEKTYWIE NASTĘPNYCH 30 LAT:

Tabela nr 14c. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę z chłonnościami terenów

tereny zabudowane	**tereny zabudowy wyrażone w powierzchni użytkowej zabudowy [m2] z podziałem na poszczególne funkcje**		
	tereny zabudowy mieszkaniowej	tereny zabudowy usługowej	tereny zabudowy produkcyjnej, aktywizacji gospodarczej
maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę (art. 10 ust.5 pkt 1)	**3600,00**	**1080,00**	**540,00**
tereny w ramach istniejącej wykształconej zwartej struktury funkcjonalno - przestrzennej z możliwością lokalizowania nowej zabudowy z podziałem na funkcje zabudowy (art.10 ust.5 pkt 2 uopizp):	263095,75	84870,68	28290,23
tereny w ramach obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, inne niż wymienione w art.10 ust.5 pkt 2 uopizp (art. 10 ust.5 pkt 3)	0,00	0,00	0,00
PORÓWNANIE:	**-259495,75**	**-83790,68**	**-27750,23**

W perspektywie następnych 30 lat nie ma możliwości wyznaczenia nowych obszarów pod zabudowę, poza terenami, które zostały wzięte pod uwagę w bilansie, tj. obszarami w ramach istniejącej zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej.
Istniejące obszary inwestycyjne zlokalizowane na terenie gminy Hanna są zatem wystarczające, aby pokryć zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową, usługową oraz produkcyjną na kolejne 30 lat.

W PERSPEKTYWIE NASTĘPNYCH 30 LAT zwiększając o 30%:

Biorąc pod uwagę niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania na nową zabudowę w stosunku do wyników analiz, zwiększono prognozowane wyniki o 30%. Prognozowane wyniki i porównanie obrazuje tabela 14d:

Tabela nr 14d. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę z chłonnościami terenów

tereny zabudowane	**tereny zabudowy wyrażone w powierzchni użytkowej zabudowy [m2] z podziałem na poszczególne funkcje**		
	tereny zabudowy mieszkaniowej	tereny zabudowy usługowej	tereny zabudowy produkcyjnej, aktywizacji gospodarczej
maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę (art. 10 ust.5 pkt 1)	**4680,00**	**1404,00**	**702,00**
tereny w ramach istniejącej wykształconej zwartej struktury funkcjonalno - przestrzennej z możliwością lokalizowania nowej zabudowy z podziałem na funkcje zabudowy (art.10 ust.5 pkt 2 uopizp):	263095,75	84870,68	28290,23
tereny w ramach obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, inne niż wymienione w art.10 ust.5 pkt 2 uopizp (art. 10 ust.5 pkt 3)	0,00	0,00	0,00
PORÓWNANIE:	**-258415,75**	**-83466,68**	**-27588,23**

W perspektywie następnych 30 lat bilans, zwiększając prognozowane wyniki o 30% wychodzi wciąż wynik ujemny porównania dla zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej. Oznacza on, że nie ma możliwości wyznaczenia nowych obszarów pod zabudowę, poza terenami, które zostały wzięte pod uwagę w bilansie, tj. obszarami w ramach istniejącej zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej i wynikających z obowiązujących dokumentów planistycznych.

W obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Hanna istnieje kilka terenów, które nie zostały ujęte, w ramach zwartej jednostki ani nie sporządzono dla nich planów miejscowych. W ramach dalszych opracowań funkcjonalno-przestrzennych sugeruje się, aby obszary nowej zabudowy zlokalizowane poza tymi dwoma grupami, pokrywały się z terenami przeznaczonymi w obowiązującym studium pod zabudowę oraz wynikały z wydanych decyzji administracyjnych.

Jednocześnie w perspektywie kolejnych 30lat, zwiększając prognozowane wyniki o 30% istniejące obszary inwestycyjne zlokalizowane na terenie gminy Hanna są wystarczające, aby pokryć zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową, usługową i produkcyjną.

6. PRAWOMOCNE DECYZJE ADMINISTRACYJNE

DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIU TERENU

Na terenie gminy Hanna odnotowuje się przeciętny ruch budowlany, co wynika z sytuacji społeczno-gospodarczej. Rejestry decyzji warunków zabudowy, wydanych w latach 2012-2017 zawierają łącznie 234 pozycji. Na przestrzeni lat widać zróżnicowaną ilość wydanych decyzji WZ. Liczba wydanych decyzji warunków zabudowy na przestrzeni lat:

- w roku 2012 – 32 szt.
- w roku 2013 – 35 szt.
- w roku 2014 – 57 szt.
- w roku 2015 – 33 szt.
- w roku 2016 – 45 szt.
- w roku 2017 – 32 szt.

Zdecydowana większość wydawanych decyzji w okresie ostatnich lat dotyczyła zabudowy mieszkaniowej oraz usługowej. W tym samym czasie w gminie wydano 27 decyzji ustalających lokalizację inwestycji celu publicznego, przy czym w poszczególnych latach liczba wydanych decyzji kształtowała się następująco:

- w roku 2012 – 2 szt.
- w roku 2013 – 4 szt.
- w roku 2014 – 2 szt.
- w roku 2015 – 6 szt.
- w roku 2016 – 9 szt.
- w roku 2017 – 4 szt.

Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na przestrzeni lat 2012-2017 jest zróżnicowana, jednak utrzymuje się na dość wyrównanym poziomie, w przedziale od 32 do 57.

7. ART.10 UST. 5 PKT 5 a i b

Obszar gminy Hanna jest zaopatrzony w infrastrukturę techniczną, drogową oraz społeczną w rozwiniętych jednostkach osadniczych.

Najważniejszą drogą pod względem kategorii jest droga krajowa nr 63 łącząca przyszłe polsko-rosyjskie przejście graniczne Perły-Kryłowo w województwie warmińsko-mazurskim i istniejące polsko-białoruskie przejście Sławatycze-Domaczewo. Przez gminę przebiega jedynie krótki, ok. 1,8 km odcinek tej drogi. Główną osią komunikacyjną jest droga wojewódzka nr 816, tak zwana „Nadbużanka" łącząca cztery przejścia graniczne z Białorusią oraz Ukrainą w Terespolu, Sławatyczach, Dorohusku i Zosinie. Jest to droga o docelowych parametrach klasy głównej. Ważnymi szlakami są również drogi powiatowe, z których wyróżnić należy m.in. drogi o nr: 1090L, 1095L oraz 1700L. Sieć dróg powiatowych oraz drogi: wojewódzka i krajowa wyznaczają główne kierunki i przepływy ruchu transportowego na terenie gminy.

Sieć wodociągowa: na terenie gminy znajdują jedno ujęcie wody w Hannie. Sieć wodociągowa w gminie Hanna ulegała rozbudowie do roku 2003. W 1995 roku jej długość wynosiła 62,0 km. Do roku 2003 jej długość wzrosła do 106,0 km i utrzymywała taką wartość do 2007. W latach 2008-2017 jej długość wynosiła 104,8 km. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba osób korzystających z sieci wodociągowej w badanych latach wahała się. W latach 2002-2011 coraz mniej osób korzystało z sieci wodociągowej, a liczba ta zmalała z 2 918 osób (w 2002 roku) do 2 693 osób (w 2011 roku). W roku 2014 zaobserwowano wzrost liczby osób korzystających z sieci wodociągowej do 3 014 osób.

Gospodarka ściekowa: na terenie gminy Hanna zlokalizowane są trzy mechaniczno-biologiczno-chemiczne oczyszczalnie ścieków, jedna z nich w Hannie, druga w miejscowości Holeszów PGR, zaś trzecia w Janówce. Skanalizowanie gminy jest jednym z czynników ułatwiających życie mieszkańców. W gminie Hanna można zaobserwować stopniową budowę sieci kanalizacyjnej. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 1995 roku wynosiła 3,7 km, w 2002 roku przekroczyła ona 10 km osiągając wartość 12,1 km. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego jej długość na rok 2017 wyniosła 18,8 km. Liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej gminy w 2002-2011 ulegała wahaniom. Od roku 2011 coraz więcej mieszkańców korzystało z tej sieci. W 2017 roku z sieci kanalizacyjnej korzystało 738 mieszkańców gminy Hanna. Pomimo wahań liczby ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w badanych latach 2002-2017 obserwuje się wzrost odsetka osób korzystających z tej sieci. W roku 2002 korzystało z niej 14,8%, zaś w 2017 roku 25,1% ogółu mieszkańców gminy Hanna. Wzrost odsetka korzystających z sieci kanalizacyjnej jest efektem stopniowego spadku liczby ludności w gminie. Sieć kanalizacyjna znajduje się w miejscowościach Hanna, Kuzawka, Holeszów i Janówka. Ponadto na terenie gminy znajduje się 40 gospodarstw posiadających przydomowe oczyszczalnie ścieków, z których większość znajduje się w miejscowości Dołhobrody.

Tabela 15. Długość sieci, liczba mieszkańców oraz odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej w gminie Hanna w latach 2002-2017

rok	długość sieci kanalizacyjnej (km)	mieszkańcy korzystający z sieci kanalizacyjnej (os.)	odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej (%)
2002	12,1	512	14,8
2005	9,1	495	14,8
2008	10,0	516	15,8
2011	9,1	496	15,9
2014	11,2	564	18,5
2017	18,8	738	25,1

Dane: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Na terenie gminy brak jest kanalizacji deszczowej. Problem stanowić może miejscami zagospodarowanie nadmiaru wód opadowych i roztopowych na działkach zabudowanych, zwłaszcza tam, gdzie panują złe warunki gruntowo-wodne, z tego względu ważne jest odpowiednie zagospodarowanie działek (odpowiednia powierzchnia biologicznie czynna terenu, niewielkie zbiorniki retencyjne).

Baza oświatowa

Zgodnie z danymi z Urzędu Gminy Hanna dla roku 2018, na terenie gminy funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Punkt Przedszkolny w Zaświatyczach,
- Szkoła Podstawowa w Hannie,
- Szkoła Podstawowa im Józefa Ignacego Kraszewskiego w Zaświatyczach,
- Katolicka Szkoła Podstawowa im. Św. Teresy w Holeszowie,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Dołhobrodach,
- Gimnazjum im. Żołnierzy Korpusu Pogranicza w Hannie.

W zakresie publicznego szkolnictwa średniego na terenie gminy nie funkcjonują takie jednostki.

Na terenie gminy Hanna w zakresie kultury funkcjonują przede wszystkim Gminna Biblioteka Publiczna w Hannie znajdująca się przy ul. Dworskiej 4, a także Gminny Ośrodek Kultury i Sportu, zlokalizowany pod

tym samym adresem. Biblioteka Publiczna oferuje elektroniczny księgozbiór, dzięki któremu uproszczone jest wypożyczanie książek przez mieszkańców. Całkowity zbiór biblioteki tworzy 5 596 pozycji.
Jej celem, oprócz typowej działalności jest upowszechnianie różnorodnych form działalności kulturalnej, umożliwianie spędzania czasu mieszkańcom gminy poprzez organizowanie kół i zajęć, umożliwianie młodzieży decydowania o sprawach kultury. Biblioteka organizuje spotkania autorskie, konkursy artystyczne oraz wystawy.
Zadania Gminnego Ośrodka Kultury są powiązane z zadaniami Biblioteki Publicznej. Należą do nich m.in. zaspakajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa, tworzenie warunków artystycznego rozwoju dzieci, młodzieży i dorosłych, organizowanie wystaw, konkursów, przeglądów i imprez kulturalnych oraz sportowych poprzez m.in. koordynację zarządzania i funkcjonowania klubu sportowego „Bug" Hanna.

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy funkcjonuje jeden Niepubliczny Ośrodek Zdrowia w Hannie.
Większość usług medycznych, w tym specjalistycznych świadczonych jest w miastach takich jak Włodawa, Biała Podlaska, Chełm oraz Lublin. Tam też zlokalizowane są szpitale wraz z przychodniami specjalistycznymi, prowadzone przez samorząd powiatowy.

Reasumując, na dzień opracowania bilansu infrastruktura społeczna, czyli m.in.: baza oświatowa i opieka zdrowotna jest wystarczająca. Z uwagi na bliskość Włodawy należy przyjąć, że część mieszkańców będzie korzystać z oferty medycznej i oświatowej na terenie tego miasta. Mimo obecnego spadku liczby ludności, należy mieć na uwadze prognozowany sukcesywny wzrost liczby mieszkańców. Dlatego w ramach nowych inwestycji poprawiających komfort życia mieszkańców będzie istniała konieczność kontynuacji i dalszego rozwoju infrastruktury społecznej.
W zakresie poprawy infrastruktury komunikacyjnej planowana jest rozbudowa połączeń drogowych pomiędzy miejscowościami, budowa dróg gminnych, osiedlowych oraz chodników.
W Strategii Rozwoju Gminy Hanna na lata 2016-2026 zakłada się m.in. rozbudowę dróg w poszczególnych jednostkach osadniczych oraz zwiększenie bezpieczeństwa na drogach poprzez przebudowę niebezpiecznych miejsc oraz budowę spójnego systemu dróg rowerowych.
Ponadto w „Strategii Rozwoju Gminy Hanna na lata 2016-2026" zakłada się m.in.:
- rozwój infrastruktury komunalnej,
- poprawę jakości infrastruktury turystycznej i rekreacyjno-wypoczynkowej,
- rozwój infrastruktury sportowej poprzez budowę nowych obiektów sportowych,
- rozwój infrastruktury kulturalnej poprzez budowę nowych obiektów infrastruktury kulturalnej,
- podniesienie funkcjonowania i jakości oświaty poprzez doposażenie i rozwój gminnej bazy oświatowej,
- wzrost aktywności sportowej mieszkańców na skutek budowy i rozwoju lokalnej bazy sportowo-rekreacyjnej,
- poprawa jakości zdrowia mieszkańców w związku z rozwojem i modernizacją gospodarki wodno-kanalizacyjnej.
- zwiększenie liczby turystów odwiedzających gminę,
- wzrost bezpieczeństwa publicznego
Potrzeby infrastrukturalne są w gminie wykonywane na bieżąco. Zakłada się etapowanie prac, tak jak to ma miejsce dotychczas – realizacja danych inwestycji jest uzależnienia od intensyfikacji ruchu budowlanego na danym terenie.
Na powyższe inwestycje przeznaczone są przede wszystkim wydatki z budżetu gminy oraz środki pochodzące ze źródeł zewnętrznych m.in. z budżetu Unii Europejskiej, a także środki pochodzące ze

źródeł zagranicznych. Wsparcie stanowią dotacje i pożyczki z funduszy celowych, kredytów i pożyczek bankowych i innych środków zewnętrznych.

8. ART.10 UST. 6

W przypadku gminy Hanna potrzeby inwestycyjne, wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związanych z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach gminy oraz poza nimi, nie przekraczają możliwości finansowania gminy. W związku z powyższym nie zachodzi potrzeba dokonania zmian w celu dostosowania zapotrzebowania na nową zabudowę do możliwości finansowania przez gminę budowy sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej i społecznej.

Jednakże należy pamiętać, że gmina jest przygotowana na rozwój nowych terenów inwestycyjnych prowadzony w sposób sukcesywny, zachowując etapowość działań.

9. PODSUMOWANIE

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę opracowano w oparciu o art. 10 ust. 5-7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 poz. 293). Nakaz jego wykonania został nałożony z dniem wejścia w życie tj. 18 listopada 2015r. ustawy o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 poz. 1777). Szczegółowy zakres i zasady sporządzania bilansu określa powyższa ustawa.

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w gminie kolejno przedstawia zapotrzebowanie na nową zabudowę na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy itd., a także szacuje chłonność tych terenów, w tym obszarów o w pełni wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej oraz pozostałych obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę. Następnie porównuje maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę z wynikiem szacunkowej chłonności terenów położonych w gminie Hanna w zwartej strukturze oraz w obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę. Do opracowania bilansu wykorzystano przede wszystkim dane z GUSu i z Urzędu Gminy Hanna.

Prognozując zapotrzebowanie na nową zabudowę, wzięto pod uwagę perspektywę na kolejne 10, 20 i 30 lat oraz dodatkowo niepewność procesów rozwojowych wyrażoną możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz o 30% (zgodnie z art. 10 ust 7 uopizp). Poprzez takie podejście uzyskano cztery wyniki bilansu w zależności od przyjętej perspektywy czasowej.

W perspektywie następnych 10, 20 i 30 lat wychodzący ujemny wynik porównania oznacza, że zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, nie ma możliwość wyznaczenia nowych obszarów w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, poza terenami branymi pod uwagę w bilansie tj. obszarami w ramach istniejącej zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej i wynikających z obowiązujących dokumentów planistycznych.

Do opracowywanego bilansu sporządzono załącznik graficzny przedstawiający obszar o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Na załączniku widać, że wyznaczony obszar przedstawia głównie zwarte jednostki osadnicze, jednakże pokazane są też istniejące tereny zagospodarowane. Brak za to terenów, na których obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, gdyż gmina Hanna takowych nie posiada.

W procesie delimitacji obszaru o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oprócz istniejącej zabudowy brano pod uwagę występujący ruch budowlany na tych terenach, tendencje rozwoju oraz zainteresowanie potencjalnych Inwestorów. Zgodnie z tymi wytycznymi do w/w obszaru zostały częściowo włączone tereny inwestycyjne wzdłuż najważniejszych ciągów komunikacyjnych oraz enklawy zabudowy letniskowej. Należy zwrócić uwagę, że w przypadku wyłączenia tych terenów z

zabudowy na etapie sporządzania Studium, nie będzie możliwe uchwalenie na tych terenach planów miejscowych. Skutkować to będzie pozostawieniem tych terenów bez zainwestowania (mimo dużego potencjału), gdyż uzyskanie decyzji o warunkach zabudowy wzdłuż traktów komunikacyjnych oraz w enklawach jest utrudnione lub niemożliwe – z uwagi na brak „dobrego sąsiedztwa".

Należy założyć, że przy realizacji terenów przemysłowych, magazynowych i usługowych, wzrośnie zapotrzebowanie na tereny mieszkaniowe. Zważając na tendencje rozwojowe miejscowości w gminie Hanna, najbardziej predestynowane są: Hanna, Dołhobrody, Holeszów. Uwzględniając przy tym tempo rozwoju infrastruktury technicznej w tych miejscowościach, zakwalifikowanie zwiększonego obszaru o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w tych miejscowościach wydaje się być zasadne.

Należy pamiętać, że Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, to dokument dalekosiężny, określający w sposób ogólny politykę przestrzenną i lokalne zasady zagospodarowania. Zatem niemożliwym jest wskazanie dokładnych lokalizacji terenów inwestycyjnych.

Wyznaczając w ten sposób obszar o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej zachowano ciągłość polityki przestrzennej gminy. Należy również pamiętać, że na terenie gminy Hanna obowiązywał miejscowy plan ogólny gminy, który stracił swoją ważność, jednakże konsekwencje prawne jego istnienia są nadal. Jeśli te tereny nie odpowiedzą na zapotrzebowanie na nową zabudowę należy uruchamiać kolejne. Decyzje, które tereny powinny być brane pod uwagę jako pierwsze, należy podjąć analizując ich dostępność względem istniejącej infrastruktury drogowej, technicznej i społecznej. Jednakże należy pamiętać, iż szczegółowa lokalizacja i wielkość nowych terenów inwestycyjnych powinna wynikać ze szczegółowej analizy uwarunkowań przestrzennych i funkcjonalnych gminy oraz po części odpowiadać na pojawiające się potrzeby i wnioski mieszkańców i inwestorów.

Niewątpliwie tereny znajdujące się poza obszarem o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej powinny zostać objęte w pierwszej kolejności miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego o charakterze ochronnym, które w prawnie wiążący sposób wyłączą te tereny z zabudowy, pozwalając na realizację polityki przestrzennej gminy, bez większych skutków finansowych dla gminy.

GMINA HANNA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
BILANS TERENÓW

SKALA 1 : 10 000

N

0,5 0 0,5 1 1,5 2 km

OZNACZENIA

- GRANICA GMINY
- GRANICA PAŃSTWA
- OBSZAR O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ
- ISTNIEJĄCE TERENY ZAGOSPODAROWANE

KOMUNIKACJA

- DROGA KRAJOWA
- DROGA WOJEWÓDZKA
- DROGA POWIATOWA
- DROGA GMINNA

WISZNICE

SŁAWATYCZE

GM. SŁAWATYCZE

WYGNANKA

SŁAWATYCZE

SOSNÓWKA

REPUBLIKA BIAŁORUSI

GM. SOSNÓWKA

KRASÓWKA

KRASÓWKA

WŁODAWA

GM. WŁODAWA

ZAŁĄCZNIK B

ANALIZY UZUPEŁNIAJĄCE NA POTRZEBY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY HANNA

spis treści

1. ANALIZY DEMOGRAFICZNE GMINY 2
1.1 LICZBA LUDNOŚCI 2
1.2 WSPÓŁCZYNNIK FEMINIZACJI I MASKULINIZACJI 2
1.3 RUCH NATURALNY 3
1.4 LICZBA LUDNOŚCI DLA POSZCZEGÓLNYCH JEDNOSTEK OSADNICZYCH GMINY 4
1.5 GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA 7
1.6 SALDO MIGRACJI I WSPÓŁCZYNNIK MIGRACJI 7
1.7 PRZYROST RZECZYWISTY 8
2. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA GMINY 8
3. ANALIZA SPOŁECZNA GMINY 9
3.1 STRUKTURA WIEKOWA GMINY 9
3.2 SZKOLNICTWO I PLACÓWKI PRZEDSZKOLNE 10
3.3 GOSPODARKA KOMUNALNA I MIESZKANIOWA NA TERENIE GMINY 11
4. ANALIZA GOSPODARCZE 12
4.1 DOCHODY I WYDATKI BUDŻETU GMINY 12
4.2 STOPA BEZROBOCIA 13
4.3 LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH 14
5. ANALIZA ŚRODOWISKOWA 14
5.1 ZASOBY NATURALNE 15
5.2 WARUNKI GLEBOWE 15
5.3 ANALIZA KLIMATU LOKALNEGO 15
6. ANALIZA W ZAKRESIE WYPOSAŻENIA W INFRATSRUKTURĘ TECHNICZNĄ 16
7. ANALIZA MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ, SŁUŻACYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY 18

1. ANALIZA DEMOGRAFICZNA GMINY HANNA

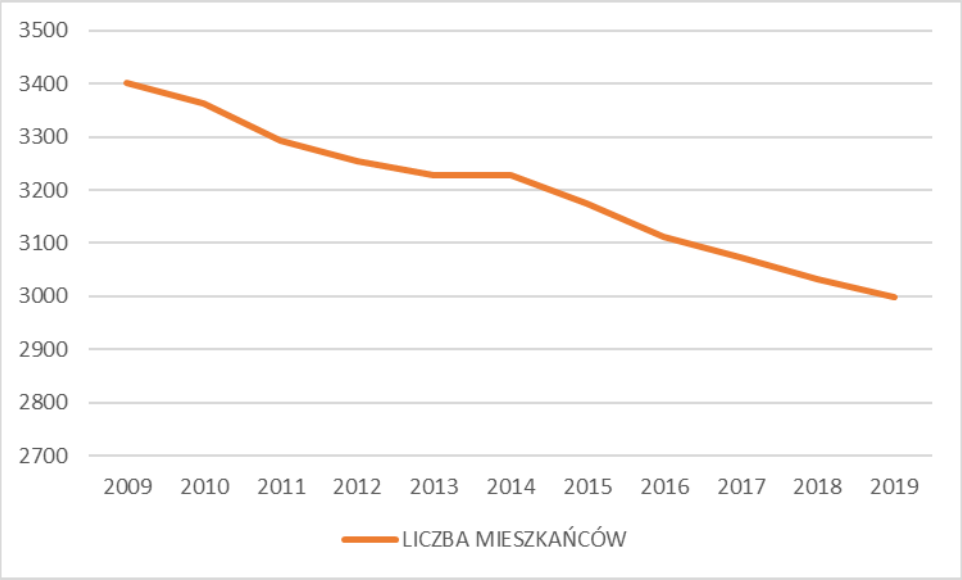
1.1 LICZBA LUDNOŚCI

W gminie Hanna analizując lata od 2009 - 2019 stwierdzono stały ubytek liczby ludności gminy. Wpływ na to ma przede wszystkim peryferyjne położenie gminy względem większych ośrodków miejskich w regionie. W badanym okresie populacja gminy zmniejszyła się o 405 osób, tj. o ok. 12%. Większość badanych lat charakteryzowała się spadkiem liczby ludności, największy z nich miał miejsce między rokiem 2010 a 2011 kiedy liczba mieszkańców zmniejszyła się o 70 osób, tak również odnotowano utrzymanie liczby ludności gminy na stałym poziomie między latami 2013 a 2014. Rozpatrując tendencję zmian liczby ludności gminy Hanna widoczne jest powolne hamowanie spadku liczby ludności w kolejnych latach.

Tabela 1.1. Liczba ludności (lata 2009-2019)

ROK	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
LICZBA MIESZKAŃCÓW	3403	3364	3294	3255	3229	3229	3175	3113	3073	3033	2998

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy

1.2 WSPÓŁCZYNNIK FEMINIZACJI I MASKULINIZACJI

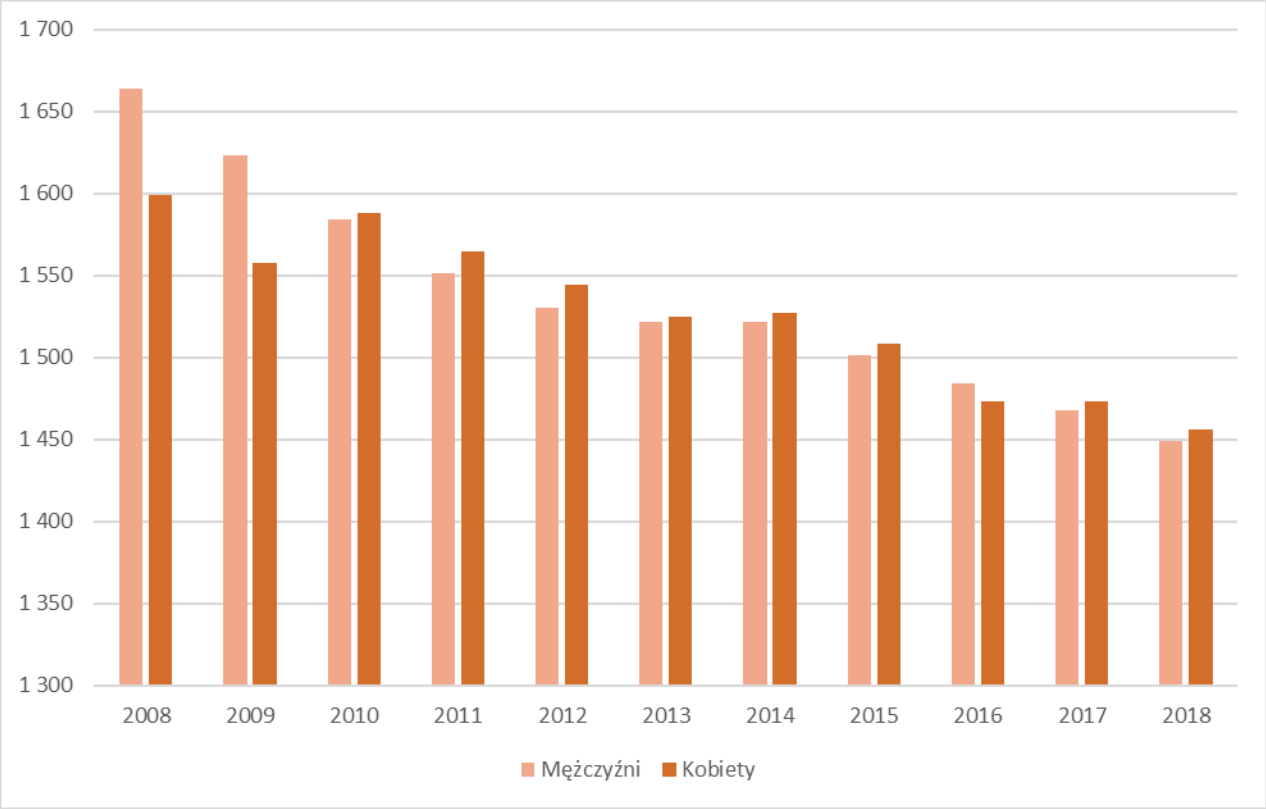
Współczynnik feminizacji i maskulinizacji (Tabela 1.2) w badanym okresie zmieniał znacząco swoją wartość. W latach 2008 oraz 2009 występowała znacząca przewaga mężczyzn w stosunku do kobiet, wskaźnik feminizacji wynosił niecałe 96. Od 2010 roku zauważalne jest zrównanie liczby kobiet jak i mężczyzn mieszkających na terenie gminy. Za wyjątkiem 2016 roku wskaźnik feminizacji utrzymuje się na stosunkowo stałym poziomie i wynosi nieznacznie powyżej 100, a jego wartości nie ulegają większym tendencjom, zarówno w kierunku wzrostu jak i zmniejszania się wartości wskaźnika feminizacji. Stosunkowo wyrównana liczba kobiet w odniesieniu do liczby mężczyzn, jest korzystna i różni się od wartości w skali kraju, dla którego wskaźnik feminizacji wynosi niemal 107. Głównym powodem ogólnokrajowej tendencji wyrównującej populacji kobiet do mężczyzn, jest wiejski i rolniczy charakter gminy, który z uwag społecznych powoduje odpływ ludności kobiecej do większych

jednostek osadniczych w poszukiwaniu pracy i trybu życia niezwiązanego z gospodarką rolniczą. Należy zwrócić uwagę na skok liczby kobiet w 2010 roku, który mógł być spowodowany poprzez otwarcie nowych miejsc pracy w sektorach pozarolniczych.

Tabela 1.2. Struktura feminizacji i maskulinizacji w latach 2008-2018

ROK	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
MĘŻCZYŹNI	1 664	1 623	1 584	1 551	1 530	1 522	1 522	1 501	1 484	1 468	1 449
WSPÓŁCZYNNIK MASKULINIZACJI	104,1	104,2	99,7	99,1	99,1	99,8	99,7	99,5	100,7	99,7	99,5
KOBIETY	1 599	1 558	1 588	1 565	1 544	1 525	1 527	1 508	1 473	1 473	1 456
WSPÓŁCZYNNIK FEMINIZACJI	95,9	95,8	100,3	100,9	100,9	100,2	100,3	100,5	99,3	100,3	100,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy

1.3 RUCH NATURALNY

Ruch naturalny obejmujący urodzenia żywe oraz zgony w latach 2008-2018 ulegał znacznym wahaniom, w żadnym z badanych lat nie odnotowano dodatniego współczynnika przyrostu naturalnego, a jedynie w 2012 roku wartość ta wyniosła 0 (tyle samo osób urodziło się jak i zmarło). Średnia roczna liczba urodzeń żywych w badanym okresie wynosi 30 osób. Współczynnik urodzeń na 1000 mieszkańców oscylował między 6,27‰ w 2015 roku a 11,94‰ w 2012 roku. Natomiast w danym czasookresie odnotowano średnio rocznie około 49 zgonów, a współczynnik na 1000 mieszkańców wahał się między 11,93‰ (w 2012 roku) do 20,68‰ (w 2011 roku). Gmina Hanna jest gminą ze stosunkowo niewielką liczbą ludności, z tego powodu każde niewielkie wahania w liczbie urodzeń i zgonów mają znacznie większy wpływ na wskaźniki przyrostu naturalnego.

Tabela. 1.3. Ruch naturalny. Współczynnik przyrostu naturalnego (lata 2008-2018)

ROK	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
URODZENIA	32	32	29	34	37	25	35	19	29	31	26
WSPÓŁCZYNNIK URODZEŃ (W PROMILACH)	9,53	9,66	9,10	10,82	11,93	8,17	11,54	6,27	9,75	10,51	8,91
ZGONY	51	62	58	65	37	41	42	54	46	40	43
WSPÓŁCZYNNIK ZGONÓW (W PROMILACH)	15,18	18,72	18,20	20,68	11,93	13,39	13,84	17,83	15,47	13,56	14,73
WSPÓŁCZYNNIK PRZYROSTU NATURALNEGO	-5,66	-9,06	-9,10	-9,86	0,00	-5,23	-2,31	-11,56	-5,72	-3,05	-5,82

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy

Dane zawarte w powyższej tabeli wskazują na ujemny współczynnik przyrostu naturalnego w niemal każdym badanym roku. Od roku 2012, pomijając rok 2015 współczynnik oscylował między -2,31‰ a -5,82‰, stabilizując się względem pierwszych lat badań, okresu 2008-2011.

Gmina do roku 2018 dotknięta była stałym odpływem ludności, jednak widoczna jest tendencja zwyżkowa współczynnika przyrostu naturalnego, przede wszystkim względem początkowych badanych lat. Najwyższy wskaźnik dla gminy Hanna wyniósł 0‰ dla roku 2012, najniższy z kolei osiągnął wartość -11,56‰ w 2015 roku, który stanowi pewną anomalię w ogólnym trendzie. W dalszej przyszłości wskaźnik powinien zbliżać się w kierunku 0, wyrównując stopniowo liczbę urodzeń oraz zgonów na terenie gminy.

1.4 LICZBA LUDNOŚCI DLA POSZCZEGÓLNYCH JEDNOSTEK OSADNICZYCH GMINY

Liczba ludności zameldowanych jak i zamieszkałych czasowo dla poszczgólnych jednostek osdaniczych – miejscowości Gminy Hanna obrazuje poniższa tebela nr 1.5. Liczbę ludnosci zbadano w okresie od 2013 do 2019 roku.

Niemal wszystkie jednostki osadnicze gminy zanotowały spadek liczby ludności, jedynie miejscowość Hanna osiągnęła wzrost i w stosunku do 2013 roku populacja zwiększyła się o 4 mieszkańców. Największy odpływ mieszkańców w wartościach bezwzględnych zanotowano w największych

miejscowościach niepełniących funkcji administracyjnych, tj. Dołhobrody, Holeszów oraz Dańce, gdzie liczba mieszkańców zmniejszyła się o co najmniej 35 mieszkańców.

Największą jednostką osadniczą w gminie jest miejscowość Hanna, zamieszkiwana przez 739 mieszkańców, kolejnymi są Dołhobrody (588 mieszkańców), Holeszów (409 mieszkańców) oraz Zaświatycze (297 mieszkańców).

Większość mieszkańców gminy zamieszkuje tereny miejscowości przyległych do drogi wojewódzkiej nr 816 (tj. Kuzawka, Hanna, Dołhobrody oraz Pawluki). Stosunkowo najmniej zaludniona jest północna część gminy.

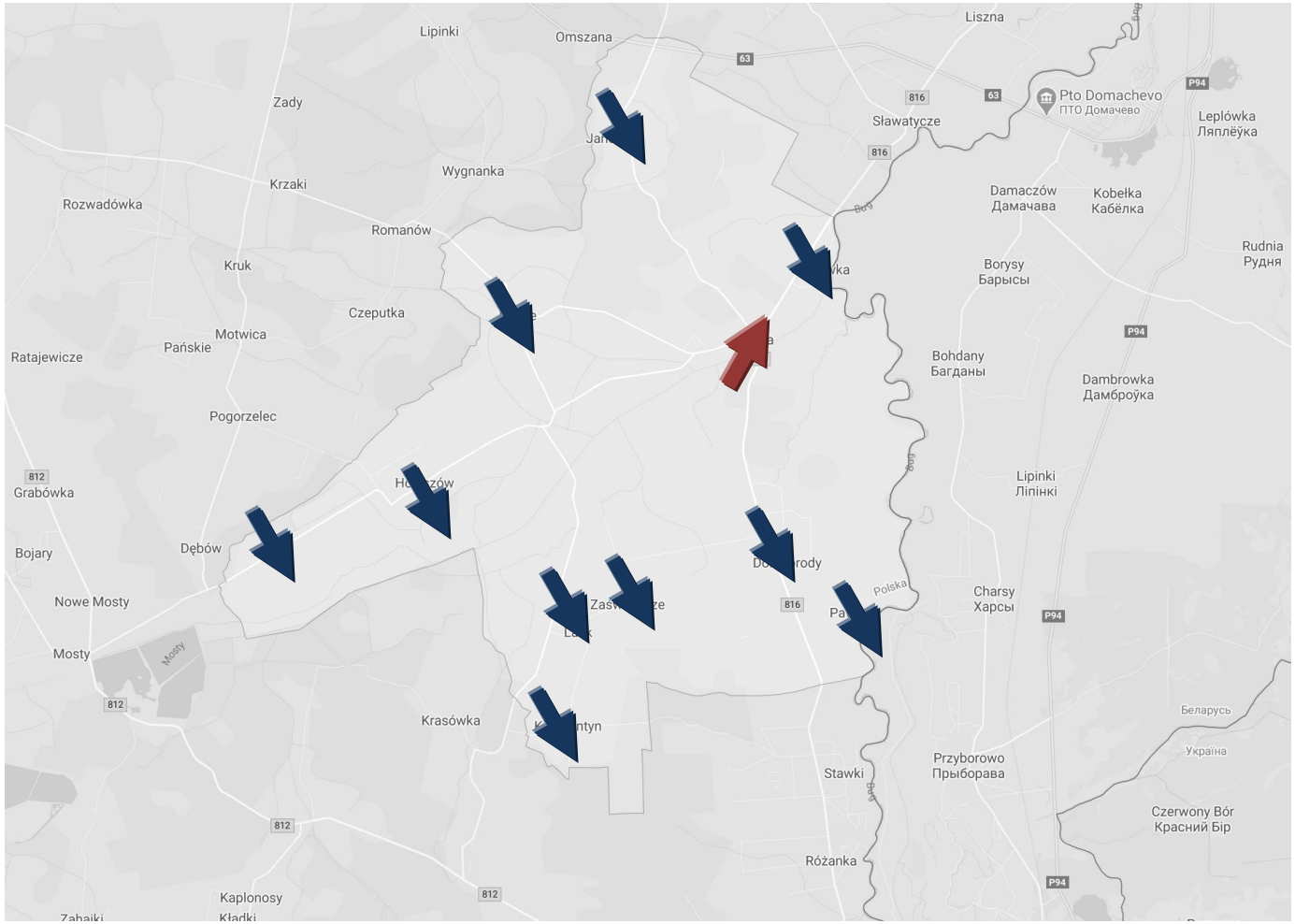
Tabela. 1.5. Liczba ludności według jednostek osadniczych gminy (lata 2013-2019)

								porównanie 2013 -2019
MIEJSCOWOŚĆ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Dańce	254	251	247	244	239	225	219	-35
Dołhobrody	625	621	611	593	589	586	588	-37
Hanna	735	749	735	736	727	735	739	4
Holeszów	444	442	441	429	423	412	409	-35
Janówka	110	111	109	101	96	95	90	-20
Konstantyn	71	70	68	69	66	65	63	-8
Kuzawka	292	292	289	278	272	268	261	-31
Lack	214	215	208	203	201	202	192	-22
Nowy Holeszów	95	94	94	93	93	87	86	-9
Pawluki	64	61	61	58	58	54	54	-10
Zaświatycze	325	323	312	309	309	304	297	-28
OGÓŁEM na pobyt stały i czasowy	***3229***	***3229***	***3175***	***3113***	***3073***	***3033***	***2998***	-231

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy

Tendencja przyrostu liczby ludności

Tendencja spadku liczby ludności

1.5 GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA

Jednocześnie w wyniku stopniowego zmniejszania się liczby ludnosci w badanym okresie – maleje gęstość zaludnienia gminy Hanna (tabela nr 1.6.). Średnia liczba ludności w roku 2018 wynosiła 21 osób/ 1 km^2, co stanowi wartość niższą zarówno od gęstości zaludnienia powiatu włodawskiego, jak również województwa lubelskiego. Wskaźnik wynoszący poniżej 100 osób/1 km^2 charakteryzuje obszary o głównej funkcji rolniczej. Wpływ na niższą gestość zaludnienia ma również występowanie lasów, pomimo zajmowania stosunkowo niewielkiej powierzchni terenu gminy. Należy jednak zwrócić uwagę, że wskaźnik gęstości zaludnienia gminy Hanna nie odbiega znacząco od wskaźnika dla sąsiednich gmin, a znaczny wpływ na zawyżenie wskaźnika gęstości zaludnienia dla powiatu włodawskiego ma same miasto Włodawa.

Tabela 1.6. Gestość zaludnienia na 1 km^2

ROK	GMINA HANNA	POWIAT WŁODAWSKI	WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE
2013	22	31	86
2014	22	31	85
2015	22	31	85
2016	21	31	85
2017	21	31	85
2018	21	31	84

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy

1.6 SALDO MIGRACJI I WSPÓŁCZYNNIK MIGRACJI

Źródłem danych o zameldowaniach na pobyt stały w gminie oraz wymeldowaniach na stałe za granicę jest sprawozdawczość Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji który jest zasilany przez biura ewidencji gmin.

Tabela 1.7. Wskaźniki i salda migracji.

ROK	GMINA HANNA		POWIAT WŁODAWSKI	
	wskaźnik na 1000 osób	saldo	wskaźnik na 1000 osób	saldo
2013	-4,3‰	-13	-3,2‰	-126
2014	-0,3‰	-1	-2,0‰	-77
2015	0‰	0	0‰	0
2016	-13,1‰	-39	-1,9‰	-75
2017	-6,8‰	-20	-3,6‰	-140
2018	-7,2‰	-21	-2,6‰	-99

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy

Saldo migracji wewnętrznych dla obszaru gminy Hanna w okresie od 2013 do 2018 roku było ujemne. Najwyższa wartość salda migracji wystąpiła w 2014 roku i wynosi -0,3‰, w tym okresie z gminy wyjechała jedna osoba. Najwyższa wartość salda migracji została odnotowana w roku 2016, kiedy to z jej terenu wyjechało 39 osób, a jego wskaźnik wyniósł -13,1‰. Nie zebrano danych

dotyczących stanu salda migracji w roku 2015, zarówno dla gminy Hanna jak i powiatu włodawskiego.

1.7 PRZYROST RZECZYWISTY

Przyrost rzeczywisty otrzymano przez zestawienie przyrostu naturalnego ze współczynnikiem migracji. We wszystkich badanych latach wskaźnik był ujemny. Wartość najbliższą zeru osiągnął w 2014 roku, kiedy to wyniósł -2,6‰. W pozostałych latach wskaźnik oscylował w granicach -10‰, najniższą wartość osiągając w 2016 roku kiedy wyniósł -18,8‰. Ważnym wyzwaniem dla gminy jest odwrócenie trendu migracji ludności z jej terenów do innych gmin, który jak dotychczas był główną przyczyną spadków liczby ludności. Pomóc temu może napływ migrantów do Polski zza wschodniej granicy, przede wszystkim z terenów Ukrainy oraz Białorusi, który zaczął się objawiać od roku 2018, a więc w końcówce badanego okresu.

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018
WSPÓŁCZYNNIK PRZYROSTU NATURALNEGO	-5,2	-2,3	-11,6	-5,7	-3,1	-5,8
WSKAŹNIK MIGRACJI	-4,3	-0,3	0	-13,1	-6,8	-7,2
PRZYROST RZECZYWISTY	**-9,5**	**-2,6**	**-11,6**	**-18,8**	**-9,9**	**-13,0**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy

2. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA GMINY HANNA

Prognozę demograficzną dla gminy Hanna oparto na prognozie ludnosci na lata 2014-2050 dla powiatu włodawskiego oraz eksperymentalnej prognozie ludności na lata 2017-2030 dla gminy Hanna. Gmina Hanna jest gminą wiejską, w związku z powyższym anlizowano ludność powiatu zamieszkujacą obszary wyłacznie wiejskie. Nie brano pod uwagę ludności miejskiej. Prognozę demograficzną przeprowadzono dla rocznych okresów na lata od 2020-2025 roku i później dla okresów 5 letnich.

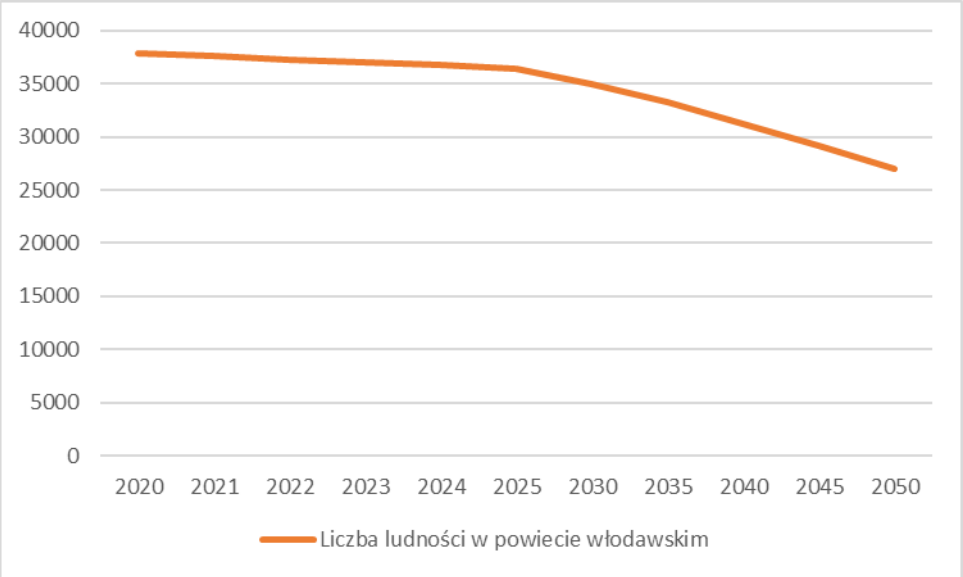
Zgodnie z tabelą nr 2.1 przewiduje się, iż populacja powiatu włodawskiego będzie stopniowo maleć. Prognoza nie przewidywała jednak ewentualnego napływu ludności z innych państw. Również dla województwa lubelskiego prognoza przewiduje odpływ ludności z obszarów wiejskich. Prognoza została dokonana na bazie NSP z 2011 roku i jest ona dokonana w roku 2014. Nie przewidywała ona nowej polityki kraju dotyczącej wzrostu liczby urodzeń. Raport monitoringu prognozy z 2018 roku wskazał jednak rozbieżność w wynikach prognozy, zwłaszcza w odniesieniu do prognozowanej liczby urodzeń oraz rzeczywistej liczby ludności, które były znacząco wyższe niż w prognozie.

Tabela 2.1. Prognozowana liczba ludności zamieszkałych na terenach wiejskich dla powiatu włodawskiego oraz województwa lubelskiego do roku 2050

ROK	LICZBA LUDNOŚCI NA OBSZARCH WIEJSKICH W POWIECIE WŁODAWSKIM	LICZBA LUDNOŚCI NA OBSZARACH WIEJSKICH W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM
2020	37850	1134256
2021	37587	1131101
2022	37318	1127937

2023	37045	1124716
2024	36765	1121432
2025	36479	1118077
2030	34954	1099427
2035	33228	1076453
2040	31276	1049340
2045	29167	1019363
2050	26996	987398

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i bazy NSP z 2011 roku

3. ANALIZA SPOŁECZNA GMINY HANNA

3.1 STRUKTURA WIEKOWA GMINY

Na podstawie analizy struktury wiekowej w latach 2013-2018 stwierdzono niewielki, powolny spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym w wartościach procentowych z 13,8% w 2013 roku do 13,5% w roku 2018, przy jednoczesnym wzroście udziału grupy ludzi w wieku poprodukcyjnym z 21,4% do 23,3% w tym samym okresie. Tendencja „starzenia się społeczeństwa" jest charakterystyczna dla całej populacji Polski, w porównaniu do tendencji ogólnopolskich, wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy jest wolniejszy niż w całym kraju, który wzrósł w latach 2013-2018 z 18,4% do 21,4%. W 2018 roku niemal zrównały się wskaźniki osób w wieku produkcyjnym, zarówno w gminie (63,2%) jak i w kraju (63,4%), przy czym spadek liczby osób w powyższej grupie wiekowej jest szybszy w skali ogólnokrajowej. Wśród osób najmłodszych, w przedprodukcyjnej grupie wiekowej w dalszym ciągu jej udział na terenie gminy jest niższy niż w skali kraju.

Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 15-64 lata, dla kobiet - 15-59 lat. Natomiast przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 14 lat oraz w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej.

Tabela 3.1 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018
przedprodukcyjnym (do 14 lat)	420	435	414	395	396	392
udział w ogólnej liczbie ludności (%)	13,8%	14,3%	13,8%	13,4%	13,5%	13,5%
produkcyjnym (15-59K-64M lat)	1976	1975	1940	1893	1866	1836
udział w ogólnej liczbie ludności (%)	64,9%	64,8%	64,5%	64,0%	63,4%	63,2%
poprodukcyjnym (po 59K i 64M)	651	639	655	669	679	677
udział w ogólnej liczbie ludności (%)	21,4%	21,0%	21,8%	22,6%	23,1%	23,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy

3.2 SZKOLNICTWO i WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

Dane na temat wychowania przedszkolnego i szkolnego opracowane zostały na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Dane o liczbie placówek podane są według stanu na początek roku szkolnego (tj. 30 września).

Tabela. 3.2. Wychowanie przedszkolne i szkolne (lata 2013 – 2018)

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018
LICZBA PRZEDSZKOLI I PUNKTÓW PRZEDSZKOLNYCH	4	2	2	2	1	1
LICZBA ODDZIAŁÓW PRZEDSZKOLNYCH	5	5	4	3	3	3
LICZBA DZIECI	46	24	30	25	21	17
LICZBA SZKÓŁ PODSTAWOWYCH	5	5	4	4	4	4
LICZBA DZIECI	154	150	157	145	162	179
LICZBA SZKÓŁ GIMNAZJALNYCH	1	1	1	1	1	1
LICZBA DZIECI	55	60	62	54	34	16
LICZBA DZIECI OBJĘTA OBOWIĄZKIEM SZKOLNICTWA PODSTAWOWEGO	209	210	219	199	196	195

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy

Na terenie gminy Hanna funkcjonuje od 2017 roku funkcjonuje jeden punkt przedszkolny z trzema oddziałami, zapewniający miejsce dla 17 dzieci (w 2018 roku). Liczba dzieci, zarówno pobierających naukę w oddziałach przedszkolnych, jak i w szkołach podstawowych oraz gimnazjalnych składających się na szkolnictwo podstawowe stopniowo malała: wśród dzieci w przedszkolach liczba ta zmniejszyła się z 46 w roku 2013 do 17 w 2018 roku, a wśród osób objętych nauką szkolnictwa podstawowego liczba dzieci zmniejszyła się w roku 2013 z 209 do 195 w 2018 roku. Spadkowa tendencja liczby dzieci pobierających naukę na terenie gminy może wpłynąć negatywnie na jej długofalowy rozwój. Pomimo faktu, że pewna grupa dzieci może pobierać nauki w placówkach poza terenem gminy, tendencja zniżkowa wskazuje na zmniejszanie się liczby młodych mieszkańców gminy, co może wpłynąć równocześnie na dalsze starzenie się społeczeństwa. Może ono zostać powstrzymane poprzez napływ osób w wieku produkcyjnym, w przypadku otwarcia nowych miejsc pracy na terenie gminy. W ten sposób również takie migracje przyczyniłyby się do wzrostu liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Obecnie na terenie gminy Hanna zapewniona jest wystarczająca liczba miejsc w przedszkolach

oraz szkołach, ponieważ przystosowane są one do kształcenia większej liczby dzieci niż ma to miejsce obecnie, z powodu zmniejszania się liczby dzieci.
Na terenie gminy Hanna nie występują szkoły licealne i inne placówki oświatowe ponadgimnazjalne.

3.3 GOSPODARKA KOMUNALNA I MIESZKANIOWA NA TERENIE GMINY

Dane o zasobach mieszkaniowych podano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych wg stanu na 31 XII. Informacja zawiera liczbę mieszkań, a także izb i powierzchnię użytkową w tych mieszkaniach znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych.

Tabela. 3.3. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (lata 2013 – 2018)

ROK	gmina Hanna (w m^2)	powiat włodawski (w m^2)	województwo lubelskie (w m^2)
2013	93,8	75,9	76,5
2014	93,8	76,1	76,7
2015	93,9	76,4	76,9
2016	94,0	76,6	77,1
2017	94,1	76,8	77,2
2018	94,1	77,0	77,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy

Na terenie gminy Hanna obserwowany jest stały, choć powolny, wzrost powierzchni użytkowej mieszkań. Jest on jednocześnie znacznie wyższy od wskaźników przeciętnej powierzchni dla powiatu włodawskiego jak i całego województwa lubelskiego, o ok. 17 m^2. Wynika to przede wszystkim z niższych cen gruntów budowlanych na terenie gminy wiejskiej i rolniczego charakteru gminy oraz braku zabudowy wielorodzinnej, która charakteryzuje się mniejszymi powierzchniami użytkowymi mieszkań.

Tabela. 3.4. Liczba mieszkań na terenie gminy Hanna (lata 2013 – 2018)

ROK	Gmina Hanna	liczba mieszkańców na jedno mieszkanie	Liczba mieszkańców na jedną izbę
2013	1072	2,84	0,68
2014	1073	2,84	0,68
2015	1074	2,8	0,67
2016	1077	2,75	0,66
2017	1079	2,73	0,65
2018	1079	2,69	0,64

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy

W badanym okresie liczba budynków mieszkalnych na terenie gminy nie przejawiała większych zmian, prezentując jednakże tendencję wzrostową w każdym kolejnym roku, malała z kolei liczba mieszkańców na jedno mieszkanie oraz na jedną izbę, głównie dzięki zmniejszaniu się liczby mieszkańców gminy. Między rokiem 2013 a 2018 liczba mieszkań zwiększyła się o siedem. W kolejnych latach należy przewidywać dalszy spadek liczby mieszkańców przypadających na jedno mieszkanie.

4. ANALIZA GOSPODARCZA

4.1 DOCHODY I WYDATKI BUDŻETU GMINY

Dochody budżetu gminy Hanna w ciągu badanego okresu (tabela 4.1.) wzrosły o około 6 milionów złotych. Wzrost ten był jednak nierównomierny i zdarzały się lata, w których następował spadek zarówno dochodów jak i wydatków gminy. Dochody na mieszkańca w 2018 roku wnosiły 6077,01 zł i były one wyższe niż analogiczny wskaźnik dla gmin powiatu włodawskiego, który wyniósł 4644,29 zł oraz dla całego województwa lubelskiego (4922,67 zł). Utrzymując dochody gminy na tym poziomie samorząd jest w stanie sfinansować większą liczbę projektów wpływających na poprawę jakości życia mieszkańców.

Tabela. 4.1. Dochód i wydatki budżetu gminy ogółem (lata 2013-2018)

	DOCHODY OGÓŁEM (zł)	DOCHÓD NA 1 MIESZKAŃCA (zł)	WYDATKI OGÓŁEM (zł)	WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA (zł)	SALDO
2013	11 384 514,79 zł	3 719,21 zł	8 094 763,48 zł	2 644,48 zł	3 289 751,31 zł
2014	9 835 496,67 zł	3 241,76 zł	9 778 049,68 zł	3 222,82 zł	57 446,99 zł
2015	15 820 276,07 zł	5 224,66 zł	17 448 673,43 zł	5 762,44 zł	-1 628 397,36 zł
2016	10 905 164,38 zł	3 668,07 zł	10 095 073,94 zł	3 395,58 zł	810 090,44 zł
2017	12 067 848,90 zł	4 092,18 zł	11 684 308,17 zł	3 962,13 zł	383 540,73 zł
2018	17 738 796,75 zł	6 077,01 zł	17 466 550,07 zł	5 983,74 zł	272 246,68 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy

Na dochody ogółem ujęte w powyższym zestawieniu składają się: dochody własne, dotacji. Wliczają się również subwencje ogólne jak i zewnętrzne środki na dofinansowanie zadań.

Wzrost wpływów do budżetu gminy spowodował zwiększenie możliwości inwestycyjnych, a co za tym idzie wzrost wydatków. Pomimo to wydatki są ograniczane do wysokości dochodów budżetu. Ujemnym saldem zakończył się tylko jeden rok w badanym okresie – 2015, kiedy to wydatki przekroczyły dochody gminy o ok. 1,6 miliona złotych. Pozostałe lata zakończyły się nadwyżkami budżetowymi, co wpływa pozytywnie na płynność finansową gminy. Brak jest danych odnośnie całkowitego zadłużenia gminy.

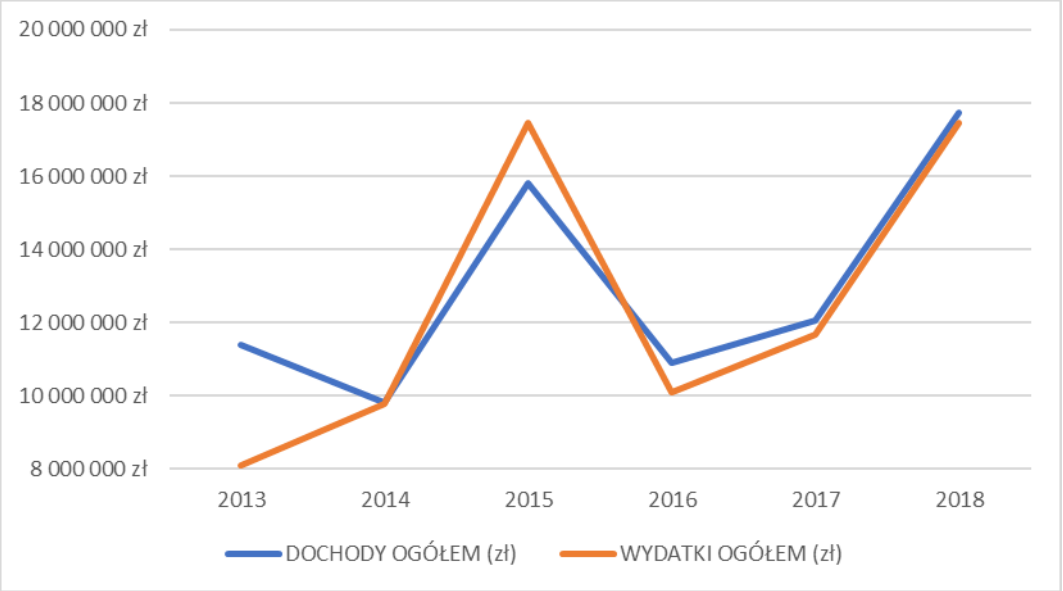
Gmina Hanna pod koniec roku 2019 zmieniła uchwałę budżetową na rok 2019, która określała dochody budżetowe w wysokości 18,9 mln złotych, a wydatki w wysokości 20 mln złotych, z

czego ok. 4,6 miliona stanowią dotacje celowe na realizację zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych ustawami.

Dodatkowo jednostki pomocnicze (sołectwa), prowadzą gospodarkę finansową w ramach ogólnego gminnego budżetu, dla których określa się fundusz, w formie zestawienia wydatków z podziałem kwot oraz określeniem przedsięwzięć do realizacji poszczególnych planowanych przedsięwzięć.

Najwyższe dochody gmina uzyskuje od osób prawnych i osób fizycznych oraz od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz z subwencji, m.in. przeznaczonych na cele oświatowe

Ryc. 4.1 Wykres porównawczy dochodów i wydatków budżetu gminy ogółem (lata 2013-2018)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy

4.2 STOPA BEZROBOCIA

Stopa bezrobocia obliczona została jako stosunek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym. W przeciągu badanego okresu czasu wskaźnik ten zmalał z 12,8% w 2013 roku do 8,0% w roku 2018. Spadkowa tendencja zarejestrowanych bezrobotnych jest bardzo korzystnym przejawem, rozwoju gospodarczego gminy Hanna, aktywizacji mieszkańców oraz poprawy ich jakości oraz standardu życia.

Tabela. 4.2. Stopa bezrobocia w gminie (lata 2013-2018)

ROK	STOPA BEZROBOCIA (%)
2013	12,8
2014	11,8
2015	10,8
2016	9,6
2017	8,9
2018	8,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy

4.3 LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH

Na terenie gminy Hanna na koniec 2018 roku było zarejestrowanych 165 podmiotów gospodarczych, z czego 152 stanowiły podmioty należące do osób fizycznych (tabela 3.3). Większość podmiotów należących do sektora prywatnego stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (117 podmiotów).

Dane przedstawione powyżej wskazują, iż na 100 mieszkańców gminy Hanna przypada niecałe 6 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych.

Tabela 4.3. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie (na stan obecny 2018 r.)

PODMIOTY GOSPODARCZE:	ROK 2018
Sektor prywatny	152
ŁĄCZNIE	165

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy

5. ANALIZA ŚRODOWISKOWA

Gmina Hanna jest gmina wiejską, położoną w północno-wschodniej części województwa lubelskiego, w powiecie włodawskim. Siedzibą gminy jest miejscowość Hanna, znajdująca się we wschodniej jej części. Całkowita powierzchnia wynosi ok. 139 km^2. Wschodnia granica gminy, zlokalizowana wzdłuż biegu rzeki Bug stanowi jednocześnie wschodnią granicę Polski z Białorusią.

Gmina Hanna zlokalizowana jest na pograniczu kilku mezoregionów określonych przez J. Kondrackiego. Wschodnia część zawiera tereny Polesia Brzeskiego, północna jej część znajduje się na obszarze Równiny Kodeńskiej, centralny oraz zachodni jej fragment obejmuje tereny Zaklęsłości Sosnowieckiej, a wzdłuż południowej granicy znajdują się tereny Garbu Włodawskiego. Ponadto wschodnia część gminy objęta jest formami ochrony przyrody: Nadbużańskim Obszarem Chronionego Krajobrazu oraz dwoma obszarami Natura 2000 „Poleska Dolina Bugu" oraz „Dolina Środkowego Bugu". Gmina Hanna położona jest na wysokości od 145 m n.p.m. (na terenach znajdujących się w północnej części gminy, wzdłuż ujścia rzeki Hanna do Bugu), do 170 m n.p.m. w rejonie miejscowości Pawluki w południowej części gminy.

KIERUNEK UŻYTKOWANIA	POWIERZCHNIA OGÓLNA (HA)	UDZIAŁ W OGÓLNEJ POWIERZHNI GRUNTÓW
użytki rolne, w tym:	10 820	77,7
grunty orne	6 097	43,8
sady	48	0,4
łąki trwałe	3 014	21,6
pastwiska	1 116	8,0
pozostałe	545	3,9
lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione	2 676	19,2
tereny zabudowane i zurbanizowane, wody, drogi i inne	433	3,1
Razem	**13 929**	**100,0**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy

5.1 ZASOBY NATURALNE

Gmina Hanna jest uboga w surowce mineralne. Na jej terenie występują wyłącznie złoża kruszywa naturalnego w rejonie miejscowości Hanna oraz Kuzawka. Złoża w Hannie są zagospodarowane oraz eksploatowane, z kolei w Kuzawce posiadają status złoża rozpoznanego szczegółowo.

5.2 WARUNKI GLEBOWE

Gmina Hanna dysponuje różnorodnymi typami gleb. Najczęściej występują na jej obszarze gleby bielicowe i pseudobielicowe, piaskowe, brunatne, mady oraz gleby torfowo-murszowe i murszowe. Na powierzchni całej gminy przeważają gleby pochodzenia piaskowego: od piasków luźnych, do piasków gliniastych lekkich i mocnych. Mady zlokalizowane są przede wszystkim w dolinie rzeki Bug, z kolei w dolinach pozostałych rzek występujących na terenie gminy: Hanny, Romanówki i Żukowianki występują gleby torfowe i torfowo-murszowe.

Teren gminy Hanna charakteryzuje się przeciętnymi warunkami przyrodniczymi dla produkcji rolnej. Znaczną powierzchnię stanowią użytki zielone średnie, znajdujące się przede wszystkim wzdłuż rzek Bug oraz Hanna. Tereny te stanowią jednocześnie obszar, w którym pierwsze piętro wodonośne usytuowane jest płytko i często znajduje się na głębokości mniejszej niż 1,0 m p.p.t. Grunty orne stanowią przede wszystkim tereny znajdujące się w oddaleniu od rzek. Składają się przede wszystkim z kompleksów żytnich: słanego i dobrego oraz w mniejszym stopniu z kompleksu żytniego bardzo dobrego. Kompleksy żytnie dobre znajdują się przede wszystkim na terenach biegnących równolegle do rzeki Hanny, po obu stronach jej koryta. Kompleksy słabe znajdują się w rejonie miejscowości Dołhobrody, gdzie lokalnie występują również kompleksy żytnie bardzo słabe oraz w okolicy Kuzawki. Tereny te nie posiadają jednolitej granicy i są przedzielone strefami użytków zielonych. Wszystkie kompleksy użytków zielonych gęsto zmeliorowane siecią rowów odwadniających. Stosunkowo niewielką część powierzchni gminy, w porównaniu do średniej ogólnopolskiej, stanowią grunty pod lasami (ok. 1/5 powierzchni).

Pod względem klas bonitacyjnych gruntów ornych na terenie gminy przeważają gleby średnie klasy IVa oraz IVb stanowiące ponad 53% całkowitej powierzchni gruntów ornych. Gleby słabe klasy V, stanowiące drugą największą grupę obejmują 39% ich powierzchni, z kolei gleby bardzo słabe klasy VI – blisko 7,5%. Niecały 1% stanowią gleby dobre klasy IIIa oraz IIIb. Zbliżoną strukturę przedstawiają również użytki zielone. Nieco większą powierzchnię stanowią użytki średnie, które obejmują ponad 64% całej jej grupy, mniejszy jest z kolei udział użytków słabych, których całkowita powierzchnia wynosi niewiele ponad 29,5%. Użytki bardzo słabe stanowią 3,7% całości powierzchni użytków zielonych, a użytki dobre klasy III stanowią około 2,5% całości.

5.3 ANALIZA KLIMATU LOKALNEGO

Klimat lokalny warunkowany jest rozprzestrzenianiem się zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym. Bardzo ważną rolę odgrywają tu wysokość opadów, siła i kierunek wiatru, temperatura powietrza oraz wilgotność.

Klimat lokalny gminy charakteryzują głównie rozległe tereny przeznaczone pod uprawę roli, nieosłonięte roślinnością wysoką. Ponadto występują obniżenia dolinne na terenach zlokalizowanych wzdłuż rzek, przede wszystkim wzdłuż Bugu oraz Hanny. Obniżenia dolinne przyczyniają się do występowania mgieł, zastoisk chłodnego powietrza i inwersji temperatur. Zjawiska podwyższonej wilgotności powietrza oraz większej częstotliwości występowania mgieł i zamgleń towarzyszą również płytko występującym wodom gruntowym, podmokłościom i stawom.

Z uwagi na rozkład roślinności na terenie gminy największy wpływ na klimat lokalny mają otwarte, rolnicze tereny, na których zwiększone jest odczuwanie prędkości wiatru oraz amplitud temperatury: w dni chłodniejsze przebywanie na tych terenach zwiększa uczucie chłodu, z kolei w dni cieplejsze zwiększa uczucie ciepła. Odczuwalny jest topoklimat obszarów otwartych, gdzie wskutek odsłonięcia powierzchni występują stosunkowo wysokie wartości odbitego promieniowania cieplnego podłoża, stąd również nocne spadki temperatury są bardziej odczuwalne przez człowieka. Z uwagi na niewielką powierzchnię terenów zabudowanych topoklimat zurbanizowany jest niemal nieodczuwalny.

Klimat akustyczny środowiska obszaru opracowania kształtowany jest w przeważającym stopniu przez hałas komunikacyjny drogowy. Do czynników mających wpływ na poziom emisji hałasu drogowego należą: natężenie ruchu, struktura strumienia pojazdów, a zwłaszcza udziału w nim transportu ciężkiego, stan techniczny pojazdów, rodzaj i stan techniczny nawierzchni, charakter zabudowy (zagospodarowanie) terenów otaczających.

Na terenie Gminy nie prowadzono pomiarów akustycznych, przeprowadzano wyłącznie badania ruchu, wykonane podczas Generalnego Pomiaru Ruchu zorganizowanego przez GDDKiA w 2015 roku. Na terenie gminy znajdowały się trzy badane odcinki: na jedynym odcinku drogi krajowej nr 63 Wisznice – Sławatycze średni dobowy ruch wynosił 1556 pojazdów. Zbliżone parametry posiadały również dwa odcinki drogi wojewódzkiej nr 816: odcinek od Sławatycz do Hanny przemierzało w ciągu doby średnio 1651 pojazdów, z kolei fragment drogi nr 816 między Hanną a Włodawą przebywało 1469 pojazdów. Nie mierzono natężenia ruchu na odcinkach dróg powiatowych, uzupełniających sieć najważniejszych dróg publicznych gminy.

6. ANALIZA W ZAKRESIE WYPOSAŻENIA W INFRATSRUKTURĘ TECHNICZNĄ

Informacje o sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej obejmują sieć obsługującą gospodarstwa domowe i innych użytkowników.

W latach 2013-2018 nastąpiła wyłącznie niewielka rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Hanna. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest obecnie istniejąca infrastruktura wodociągowa, która spełnia potrzeby zdecydowanej większości mieszkańców gminy (blisko 99% osób mieszkających na terenie gminy Hanna korzysta z sieci wodociągowej). W badanym okresie została przeprowadzono jedną rozbudowę gminnej sieci kanalizacyjnej, w 2015 roku. Przybyło w tamtym czasie ponad 7,5 km sieci, a wskaźnik długości sieci kanalizacyjnej w relacji do sieci wodociągowej wzrósł do poziomu 0,18. W kolejnych latach przewiduje się dalszy wzrost długości sieci kanalizacyjnej, co jednocześnie przyczyni się do wzrostu wskaźnika relacji długości sieci.

Łączna długość sieci wodociągowej w latach 2013-2018 roku wyniosła 104,8 km, obsługująca 2871 ludności co daje około 99% całej populacji gminy.

Natomiast długość sieci kanalizacyjnej poprowadzonej w gminie stanowiła 18,8 km w 2018 roku i obsługiwała ona 731 mieszkańców – to jest około 25% łącznej liczby ludności gminy.

Na terenie gminy nie występuje infrastruktura gazowa w postaci sieci gazowej. Gaz na potrzeby mieszkaniowe wykorzystywany jest przy pomocy butli z gazem propan-butan.

Tabela nr 6.1. Struktura i długość sieci wodociągowej, kanalizacyjnej

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Długość sieci kanalizacyjnej (km)	11,2	11,2	18,8	18,8	18,8	18,8
Liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	564	564	753	742	738	731
Długość sieci wodociągowej (km)	104,8	104,8	104,8	104,8	104,8	104,8
Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej	2634	3014	2974	2923	2907	2871
Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej	0,11	0,11	0,18	0,18	0,18	0,18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy

7. ANALIZA MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ, SŁUŻACYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY

Zadania własne gminy określa art. 7 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Realizacja zadań własnych gminy związanych z budową infrastruktury technicznej odbywać się będzie w trybie i na zasadach określonych w ustawie – Prawo zamówień publicznych. Inwestycje mogą być realizowane etapowo, w zależności od wielkości środków przeznaczonych na inwestycje.

Finansowanie inwestycji odbywać się będzie poprzez wydatki z budżetu gminy, współfinansowanie środkami zewnętrznymi, poprzez budżet gminy, w ramach dotacji unijnych, poprzez dotacje samorządu województwa, dotacji i pożyczek z funduszy celowych, kredytów czy pożyczek bankowych i innych środków zewnętrznych.

Dodatkowo dopuszcza się udział inwestorów w finansowaniu w ramach porozumień o charakterze cywilnoprawnym lub w formie partnerstwa publiczno – prywatnego. Nie wyklucza się również właścicieli nieruchomości.

Na podstawie analiz i prognoz demograficznych stwierdzono, iż zlokalizowana na obszarze gminy infrastruktura społeczna jest wystarczająca. Z tego względu nie przewiduje się inwestycji w tym zakresie w najbliższych latach.